

Narodna banka mesečno 25 Din, za
izposojništvo 40 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 8. Telefon 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Maribor: Aleksandrova cesta 13. Telefon št. 440.

Celje: Kocenova ul. 2. Telefon 310. 190.

Rokopisi se ne vračajo. - Oglasi po tarifi.

JUTRO

Upravitelji: Ljubljana, Prešernova ul. 54
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Prešernov
ulica 4. Telefon št. 3402.
Podružnica Maribor: Aleksandrova cesta
št. 13. Telefon št. 455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2.
Telefon št. 190.
Račun pri pošti št. 54. zavodih: Ljubljana
št. 11.842; Praha št. 78.180; Wies
Nr. 105.241

Ljubljana, 21. junija.

Ljubljanska univerza praznuje desetletnico svojega obstoja.

Kratka je življenska doba naše najvišje kulturne institucije, pa vendar se že prva desetletnica praznuje slovesno. Kdor se zamisli v njeno genezo, se mu slovesnost prve obletnice ne bo zdela nenavadna.

Ko se je pred enajstimi leti črnožolta monarhija sesula v nič, smo Slovenci smatrali za samo ob sebi umljivo, da nam nacionalna svoboda zgradi tudi najvišjo znanstveno ustanovo, lastno univerzo. Vso dobro narodnega prepoda so narodni možje mislili nanjo, postavljali jo v svoj nacionalni program in kljub neštetim oviram stremeli za realizacijo.

Saj je bila zahteva povsem logična zaključek vsega onega, kar je vstajajočemu narodu gradila politična in duhovna regeneracija. Preporod je ustvarjal narodu samosvoje kulturno življenje; dal mu je domačo književnost, priboril je maternemu jeziku, zaničevanemu in zapostavljenemu skozi toliko stoletij, postopoma vstop v javno življenje, v šole in urade. Narod je postal organična celota, ki je živela svoje duhovno življenje, slovenska kultura se je pričela uveljavljati.

Toda manjkalo ji je eden od vrhov. Dočim se je mogla umetnostna kultura veseliti že mnogih polnovrednih uspehov, je ostala znanost neobgledna. Majhno število slovenskih znanstvenikov ni našlo tal in opore za svoje delo; redki posamezniki so se morali uveljaviti v tujem svetu in ga bogatiti z deli svojega uma in svojih sposobnosti; komaj se je zaznalo pri tem, odkod jim je rod. Le posredno se je po njih spoznavala duhovna energija naroda. Z zmagovitim napredovanjem slovenske narodne osamosvojitve je njihovo število raslo, toda živeli so na tujem kot diaspora raztreseni po tujih kulturnih žariščih, ločeni od domačega izvora in hkrati tudi od tujih duhovnih organizmov.

Potreba, dovršiti zgradbo narodne kulture, je postajala vedno bolj živa, kolikor bolj je postajala na znotraj samostojna. Ko se je kazalo vedno očiteje, da bodo napori za politično svobodo nagajeni z uspehom, so se pričeli na tistem snovati temelji lastne univerze in že prvo leto svobode se je ustanovila, znamenje, kako nujno je bila zvezana z njenimi idejnimi osnovami.

Deset let obstoja ima sedaj za seboj. Zbrala je vse naše produktivne sile, raztresene po tujini, zbrala tudi one, ki se dotlej radi tehnične nemožnosti niso mogli dovolj udeleževati v znanstvenem delu, in je vse to združila v velik kulturni organizem, ki se je boro pričel razvijati. Velik del prvega desetletja je morala naša univerza porabiti za organizacijo samo, za ustanavljanje institutov in vsega potrebne aparata. Tu je izvršeno delo, ki ga bo mogel pravilno oceniti le oni, ki je sam sodeloval na tem skrajno utrudljivem, ne vedno razveseljivem poslu. Saj bodo potomci marsikaj, za kar je bilo treba ogromnega truda, smatrali kot dano brez težav in naporov. Kljub vsemu temu je mogla naša univerza dati že vrsto dobrih učencev in se je že pričela izpopolnjevati z lastnimi močmi.

Ali bilo bi napačno misliti, da je s tem poglavito delo že opravljeno. Zgrajena je šele osnova. Ljubljanska univerza ima pred seboj še ogromne naloge. Gre sedaj za to, pokazati slovensko miselnost, pokazati slovenskega duha, ki je bil toliko časa zamoren pod tujo poplavo, opredeliti ne formalistično, marveč z največjimi umstvenimi deli njegova svojstva, njegovo bistvo in energijo. Aspekt slovenskega duha na pojave in probleme ogromnega področja človeškega udejstvovanja se mora razodeti iz bodočega dela naše univerze in potem bo moral nastopiti čas, ko se bo poleg umetnostne kulture tudi slovenska znanost uveljavila kot samosvoj faktor v jugoslovanski in veliki mednarodni kulturni simbiozi.

Avdijence

Beograd, 21. junija p. Danes so bili prejeti v avdijenci minister financ dr. Šverljuga, naš poslanik na Dunaju dr. Milojko Milojević, minister za šume in rudnike inž. Radičević.

Opoldne sta bila sprejeta predsednik beogradske občine inž. Savčić in minister prosvete Boža Maksimović.

Službene ure v državnih uradih

Beograd, 21. junija p. Predsednik vlade general Peter Živković je danes s posebnim aktom določil uradni čas vseh državnih uradov za dobo do 1. septembra. Dopoldne bo uradni čas od pol 8. do pol 13., popoldne pa od 16. do 18.

Neiskreni bolgarski očitki Jugoslaviji

Odgovor Ljapčeva na naročeno interpelacijo - Bolgarija noče reda in miru na meji - Zakaj pirotski protokol še ni odobren

Sofija, 21. junija, p. Na sinočni seji Sobraja je poslanec Lekarski predložil spisek bolgarskih kmetov, o katerih je trdil, da so jih jugoslovanske oblasti zaprle, ko so šli na svoja posestva na jugoslovski strani meje. Na njegovo interpelacijo je ministrski predsednik Ljapčev odgovoril med drugim:

»Mi, na žalost ne beležimo od danes, od včeraj, temveč že več let ne prestopa nepravilnosti, ki prihajajo z druge strani. Nismo hoteli in tudi nismo želeli, da bi o teh nepravilnostih dvignili krič, kakor postopajo v takih primerih na drugi strani. Vendar sporočamo vse te dogodke tam, kjer je treba. Mi smo vedno gojili nado, da bo to stanje prenehalo, ker ni v interesu nobene od obeh držav. Bili smo srečni, ko se nam je sporočilo, da je Jugoslavija izrazila željo, naj se skliče konferenca, na kateri se bodo proučila vsa obmejna vprašanja, obmejni incidenti, promet dvolastnikov, kakor tudi vprašanje potnih listov.«

Ljapčev je zatem podal kratko sliko o poteku konference v Pirotu. Na konferenci so bili doseženi znatni uspehi in sestavljeni pravilniki. Govornik misli, da ti pravilniki bržkone doslej zato še niso bili odobreni, ker so v Beogradu zavzeti s kakimi drugimi posli. Beograd pa za enkrat še tudi ni odpoval teh pravilnikov. Neodobritev pirotske konvencije — je nadaljeval Ljapčev — močno ogroža in ovira dvolastnike pri sedanjih poljskih delih. Prebivalstvo na meji se nahaja enostavno v položaju, da ne more izkoristiti svojih posestev. To se pravi z drugimi besedami, da je brez hrane in živili. Ni dvoma, da bo bolgarska vlada, čim se vrne zunanji minister iz inozemstva, prisiljena vprašati, kdaj bodo odobreni pirotski pravilniki. Nadejamo se, da bodo te stvari končno vendarle urejene. Priznati pa

moramo, da so ti dogodki prav nezadržani in hude zadeve.

Za tem je predsednik vlade odgovoril na vprašanje posl. Kosnickega glede obsednega stanja v Čustendilu in Petriču. Vlada stoji na stališču, da obsednega stanja v teh krajih za enkrat ne more preklicati, pač pa bo odredila, naj o civilnih stvareh ne sodijo več vojne oblasti, temveč civilna sodišča.

Beograd, 21. junija p. Glede na izjavo g. Ljapčeva v bolgarskem Sobraju se je naš poročevalec obrnil na merodajno mesto, kjer je prejel naslednje informacije:

G. Ljapčev je ponovil to, kar piše bolgarski tisk v zadnjem času o pirotskem sporazumu in o obmejnih incidentih, z drugimi besedami, g. Ljapčev navaja postranske stvari in prehaja preko onega, kar je poglavito. Mi nismo mogli odobriti pirotskega protokola enostavno iz razloga, ker bolgarska vlada ni hotela pristati na osnovni pogoj, to se pravi, na uvrstitve miru in reda na meji in sicer tako, da odstrani vse sumljive elemente na meji in s tem odstrani neposredni vzrok vseh teh dogodkov. Bolgarska vlada proži s svojim obratnim postopanjem dokaz, da sploh odklanja iskren sporazum, ker je jasno, da pomeni protokol le tehnično ureditev doseženega sporazuma. Na vseli stvari je glavno to, da bolgarska vlada ne želi, da bi prišlo na meji do miru in reda. Zato bomo z naše strani prisiljeni, da ukrenemo vse potrebne korake za zaščito našega obmejnega prebivalstva. Mi za enkrat pirotskega sporazuma res nismo odobrili, pa ga tudi nismo zavrnili, ker še vedno pričakujemo, da bo bolgarska vlada izpolnila glavne pogoje za ohranitev miru in za vzdrževanje reda, nakar bomo brez drugega sporazuma odobrili.

Rok za vpisovanje delnic Privilegirane agrarne banke podaljšan do 15. julija

Velik naval v zadnjih dneh — Tudi Rotschild je med delničarji — Živahno vpisovanje na Hrvaškem

Beograd, 21. junija p. Podpisovanje delnic Privilegirane agrarne banke prekaša vsako pričakovanje. V nekaterih krajih posamezni sloji in ustanove kar tekmujejo pri podpisovanju. Tako je n. pr. pokojniški sklad občinskih uradnikov v Vukovaru podpisal 1000 delnic Privilegirane agrarne banke v znesku 500.000 Din.

Po včerajšnji konferenci zastopnikov gospodarskih krogov v Zagrebu so se tudi na Hrvaškem znatno pomnožili vpisi ter je bilo samo danes v Zagrebu podpisanih delnic za več kot 18 milijonov dinarjev. Za jutri se pričakuje, da bo odziv v Zagrebu še večji. Za Privilegirano agrarno banko pa vlada tudi v inozemskih finančnih krogih

večjo zanimanje, kar dokazuje današnja vest iz Londona, da je tamošnji finančnik Rotschild podpisal 3000 delnic Privilegirane agrarne banke. Med našimi večjimi podjetji je omeniti tudi veliko gozdno industrijsko podjetje »Šipad«, ki je podpisalo delnic v vrednosti 3 milijonov dinarjev.

V splošnem je odziv ogromen in nad vse zadovoljiv. Vsota, ki je po zakonu določena za osnovno glavnico, je že daleč presežena, ker je bilo do danes vpisanih delnic za več nego 350 milijonov dinarjev.

Beograd, 21. junija p. Zvečer se uradno objavlja, da je rok za vpisovanje delnic Privilegirane agrarne banke podaljšan do 15. julija.

Delo na civilnopravnem postopku

Komunike Vrhovnega zakonodajnega sveta, ki bo začel s proučevanjem zakona dne 1. julija

Beograd, 21. junija p. Vrhovni zakonodajni svet je nocoj izdal naslednji komunikat:

Ker je bil že začetkom tega meseca načrt zakona o civilnopravnem postopku pred plenarnim Vrhovnega zakonodajnega sveta, je bila sestavljena posebna sekcija VZS da prouči ta zakonski načrt. Hkrati je bil zakonski načrt izročen tudi ostalim članom VZS, da ga prouče. V tej sekciji se nahajajo referent predsednika vlade dr. Ninko Perić, univ. prof. dr. Josip Šilović iz Zagreba, član kasacijskega sodišča v Sarajevu dr. Eisner, univ. prof. dr. Anđelković

v Beogradu, univ. prof. dr. Škerlj iz Ljubljane in državni svetnik dr. Sagadin.

Seje te sekcije se vrše vsak dan od 8. do 11 in popoldne od pol 4. do pol 8. v zgradbi ministrstva pravde. Sekcija bo končala proučevanje tega zakonskega predloga v štirih do petih dneh, nakar bo načrt postavljen na dnevni red plenarne seje VZS dne 1. julija. Plenarne seje VZS so bile zaradi nastopajočih praznovnih binokostnih praznikov odložene do 1. julija. Na seji dne 1. julija bo poročal o tem načrtu dr. Škerlj, profesor univerze v Ljubljani.

Deputacija slov. agrarnih zajednic v Beogradu

Beograd, 21. junija r. V Beogradu se je te dni mudila deputacija zveze agrarnih zajednic za Slovenijo iz Maribora. Deputacija je došla, da bi dobila potrebne kredite za omogočenje razširjenja in funkcioniranja agrarnega združništva v Sloveniji, zlasti v Prekmurju. Deputacija so sprejeli maršal dvora polkovnik Dimitrijevič, minister dvora Boško Jeličić, predsednik vlade general Živković ter ministri Uzunović, dr. Korošec in dr. Frankeš. Ministru dvora Boško Jeličiću je deputacija izročila naslednje pismo: »Gospod minister: Zveza agrarnih zajednic za Slovenijo v Mariboru Vas prosi, da izvolite sporočiti v imenu vseh agrarnih interesov iz Slovenije ter kolonistov iz Prekmurja našemu prevzvišenemu vladarju Nl. vel. kralju Aleksandru izrazimo neomejene vdavnosti, zvestobe in hvalečnosti za čin, izvršen 6. januarja v srečo celokupnega naroda.« Deputacijo je vodil geometer Božo Tripalo iz Maribora.

Pavza v pogajanjih z Grčijo

Beograd, 21. jun. p. Šef grške delegacije, ki se pogaja s posebno delegacijo naše vlade o direktnih tarifah in ostalih vprašanjih direktnega prometa, je nocoj odpotoval v Atene, ker se ni mogel vsled slabih telefonskih in brzojavnih zvez sporazumeti s sv. jo vlado. Delegat grške vlade se vrne v Beograd, čim prej nove in podrobne instrukcije o predlogih, ki jih je postavila jugoslovanska delegacija. Ostali člani grške delegacije odidejo prihodnje dni do povratka svojega šefa na ekskurzijo po Jugoslaviji.

Zahvala nemških avtomobilistov

Dubrovnik, 21. junija n. Mestni župan je prejel od nemškega avtomobilskega kluba v Monakovu pismo, v katerem se zelo navdušeno govori o turneji nemških avtomobilistov po Jugoslaviji, zlasti pa o njihovem sprejemu v Dubrovniku. Nemški avtomobilski klub poudarja, da bodo vtisi, ki so jih nemški avtomobilisti odnesli iz Jugoslavije, vzbudili mnogo zanimanja v nemški javnosti za naše kraje.

Nemška vlada odobrila Youngovo pogodbo

Poročilo dr. Stresemanna o poteku razgovorov v Madridu in Parizu — Youngova pogodba bo temelj razgovorov za politično konferenco vlad

Berlin, 21. junija d. Na današnji seji nemškega kabineta, ki se je vršila pod predsedstvom državnega kancelarja Müllerja v predsedništvu vlade, je podal vladi obširno poročilo o uspehih madridskih in pariških razgovorov, nemški zunanji minister dr. Stresemann. Nadalje je dr. Stresemann referiral tudi o zaključku in posledicah podpisa pariške reparacijske konference. Dr. Stresemann je ob tej priliki posebno naglasil, da se ni treba udajati navzlic ugodnemu poteku razgovorov med njim in Briandom in Poincaréjem prevelikemu optimizmu, ker so bila doslej vsa vprašanja obravnavana samo z načelnega stališča in da bo potreba odstraniti še mnogo zaprek, prej ko bo dosežen sporazum, na katerega

bo mogla pristati tudi Nemčija brez slehernega pridržka. Po poročilu Stresemanna se je vršila živahna debata, katere so se udeležili skoraj vsi navzoči ministri. Končno je bilo sklenjeno, da se odobri delo in podpis nemške delegacije na reparacijski konferenci v Parizu ter sprejme Owen Youngov reparacijski načrt za podlago razprav na politični konferenci vlad Nemčije, Anglije in Francije, ki se bo vršila na željo francoske vlade čimprej, najkasneje pa v drugi polovici meseca julija v Lausanu. Na tej konferenci bo stavila nemška vlada tudi predloge za likvidacijo vseh še nerešenih vprašanj, ki so nastala kot posledice svetovne vojne.

Rumunska opozicija zahteva prekinitev optantskih pogajanj z Madžarsko

Rumunska opozicija obsoja rovarjenje madžarskih iredentistov in poziva vlado k protiukrepom

Bukarešta, 21. jun. g. V zbornici so danes govorniki opozicije razpravljali o razmerju Rumunije z Madžarsko. Bivši liberalni notranji minister Duca je postavil vprašanje vladi, da li ni z ozirom na zadnji govor grofa Bethlena mnenja, da bi se zaradi izživajočega stališča madžarske vlade, prekinila optantska pogajanja na Dunaju. Bivši notranji minister v vladi Avaresca, Oktavian Goga je zahteval, naj bi se optantska pogajanja prekinila vsaj do tedaj, ko bo dospel madžarski odgovor na zadnje

noto rumunske vlade. Prof. Jorga je naglasil, da le neznaten del madžarskega naroda odobrava revizionistično kampanjo, ki ne more nikoli imeti uspeha. Poslanec Jorga je predlagal, naj naslovi Rumunija apel na madžarski narod in v katerem naj opozori miroljubne elemente na to, da se na Madžarskem ravno tako zločinski igrajo z nevarnimi akcijami kakor pred in med svetovno vojno. Od strani vlade ni bila podana nobena izjava na izvajanja opozicije.

Avgusta zapuste zavezniške čete Porenje

Angleška vlada je sklenila odpoklicati 31. avgusta svoje čete iz Porenja — Tudi francoski socialisti za izpraznitev

Pariz, 21. junija s. List »Echo de Paris« javlja iz Londona, da je zunanji minister Henderson izjavil, da namerava angleška vlada umakniti angleške čete iz Porenja 31. avgusta.

London, 21. junija s. V članku o zunanji politiki Macdonaldovega kabineta pravi diplomatski poročevalec delavskega lista »Daily Herald«, med drugim naslednje: »V porenkem vprašanju je delavska vlada obvezana, da čim prej umakne angleške čete. Ker pa obstojajo izglede, da se bodo v prihodnjih tednih umaknile ne samo angleške, temveč tudi francoske in belgijske čete, je umestno, da počaka tudi Anglija z umak-

nitvijo svojih čet. Pariz, 21. junija s. V listu »Populaire« predlaga socialistični poslanec Leon Blum takojšnjo izpraznitev Porenja. Blum pravi, da je želeli samo v največjem interesu Francije, da bi ta storila prvi korak za izpraznitev Porenja, ker bi v tem primeru lahko reklamirala zase vso čast in ves dobiček takega postopanja, ki bi bil nov dokaz iskrenosti francoskih težnji po trajnem miru in sporazumu z Nemčijo in opore vsem poštenim Nemcem v njihovi borbi za končno odstranjenje nesrečnih posledic svetovne vojne.

V Novi Zelandiji je potres rušil gore

Po potresu je proniklo skozi nastalo razpoko celo jezero — V bližini Auclanda je groblje porušene gore zajezilo reko, da je nastalo novo jezero

London, 21. junija d. O potresu v Severni in Novi Zelandiji doznavamo še naslednje nove podrobnosti: Potres je povzročil največjo škodo v okolici mesta Murchison. Tu so se porušile skoraj vse hiše in je bilo prebivalstvo zaradi ponavljajočih se potresnih sunkov prisiljeno zapustiti, tudi še preostale hiše, ker obstoja nevarnost, da se sleherni trenutek porušijo. Reka, ki teče mimo mesta Murchisona, je po potresu zelo narasla in predrla nasip ter poplavlila skoro polovico mesta.

V brunerskem pristanišču na South Islandu so po potresu opazili izredne geološke pojave. Po vedno bolj naraščajočem valovanju tamošnjega velikega jezera, je izbruhnil naenkrat iz sredine jezera ogromen stebel vedno proti nebu. Ko je stebel izginil, je bila v par urah izginila vsa voda iz jezera, in odtok skozi nastalo razpoklino v zemljo. Več gor v okolici tega jezera je bilo po potresu popolnoma razdejanih, tako da so mnoge doline do polovice zasute z ostanki porušenihi gore. Očividci iz Aucklanda poročajo, da se je v bližini Aucklanda odtrgalo polovico gore, nakar se je ruševina sesula v dolino in zajezilo reko tako, da je nastalo na tem mestu več kilometrov dolgo novo jezero.

Češkoslovaška uvede zlato valuto

Praga, 21. junija h. Glede preosnove češkoslovaške valute na zlato podlago javlja »Narodni list«, da bo ministrski svet na svoji prihodnji seji odobril ta finančni predlog. V predlogu bo tudi več izprememb glede češkoslovaške Narodne banke, in sicer bo izpremenjena akcijska glavnica Narodne banke, ki se je do sedaj glasila na dolarje, v zlato češkoslovaško valuto. En dolar se bo izmenjal za 33,75 Kč. Akcijska glavnica bo torej znašala 405 milijonov Kč. Dalje bo zakonski načrt vseboval pooblastilo generalnemu svetu Narodne banke za udeležbo pri reparacijski banki.

Seja angleške vlade

London, 21. jun. s. Angleški kabinet se je danes dopoldne ob 11. sestel k seji. Predsednik Macdonald je predložil ministrskemu svetu v proučitev in razgovor izvelek iz prestolnega govora, ki bo prečitani pri otvoritvi parlamenta dne 2. julija. Na svoji popoldanski seji se je ministrski svet bavil z vprašanji zunanje politike, med drugim tudi s prošnjo Trockega za potovanje v Anglijo.

Afganske homatije

Pešavar, 21. jun. a. Zmešnjave in medsebojni poboji v Afganistanu se nadaljujejo po odhodu pregnanega kralja Amanulaha z nezmanjšano srditostjo. Sedaj se vrši glavna borba za vladarsko krono med samozvancem Habibulhom in njegovim konkurentom Nadir Kanom, ki je že ponovno porazil Habibulahove čete in prodira proti afganskemu glavnemu mestu Kabul.

Ameriško posojilo Nemčiji

London, 21. junija s. Kakor doznavata Reuters uradno so pripravljala pogajanja za sklep nemškega kratkoročnega ameriškega posojila v višini 200 milijonov zlatih mark končana. Na čelu sindikata, ki bo dal posojilo, stoji newyorška banka Millon Read Comp. Pogodba bo formalno nocoj podpisana. Obresti bodo 7,5 odst. in 1 odst. provizije.

Angleško-kitajsko izmirjenje

Sanghaj, 21. jun. a. Angleški poslanik v Nankingu, lord Lamson vodi že dalje čas razgovore z nankinjskim zunanji ministrom Wangom, o sklenitvi trgovinske pogodbe med Kitajsko in Anglijo in o odstopitvi angleške vojne luke Vajhavah nankinjski vladi. Pogajanja uspešno napredujejo in je pričakovati v kratkem ugodnega zaključka.

Rekonstrukcija madžarske vlade

Budimpešta, 21. junija. V kuloarjih poslanske zbornice govore, da bo italijanski poslanik v Budimpešti, grof Durini di Monza v kratkem zapustil Budimpešto. Te govorice vzbujajo v Budimpešti veliko zanimanje, ker vzbija italijanski poslanik Durini v Budimpešti velike simpatije in se v glavnem pripisuje njemu, da je italijansko-madžarsko zblizanje v zadnjem času tako napredovalo. Istočasno z govoricami o odhodu poslanka Durinija se širijo tudi vesti o bližnji večji rekonstrukciji vlade. Iz vlade bi izstopili trije ministri med njimi trgovski minister dr. Herman, ki je bolan.

Politično-upravno uradništvo po novem zakonu

Novi zakon o notranji upravi vsebuje obširne določbe o uslužbenih upravnih službah, ki jih deli v 4 skupine: politično-upravni (konceptni) uradniki, upravni pisarniški uradniki, katerim spadajo poleg pisarniških uradnikov v ožjem smislu, tudi no novo uvedeni pomožni sekretarji in pisarji kot pomožni konceptni uradniki; upravni zvaniki in služitelji; policijski uslužbeni.

Od politično - upravnega uradnika se zahteva z uspehom končana pravna fakulteta. Pripravnika služba traja tri leta. Nato se uradnika ocenijo glede stalnosti. Pripravnik, ki z uspehom položi politično - upravni strokovni izpit in ki je glede stalnosti ocenjen ugodno, se imenuje na odgovarjajoče zvanje. Od velikega župana se zahteva 15 let državne službe, od tega 10 let v politično-upravnih službah. Isto se zahteva od podžupana. Županjski inšpektorji morajo imeti najmanj osem let politično - upravne službe, sreski načelniki osem let državne službe, od teh najmanj pet v politično - upravni službi. V ta osemletni rok se računa tudi politično - upravna služba pri avtonomnih mestih. Za sreske podnačelnike se lahko imenujejo politično - upravni uradniki s položenim strokovnim izpitom po petih letih politično - upravne službe.

Skupine in kategorije

Prvi pomočnik ministra je v I. skupini I. kategorije, pomočniki v 1/2 in 1/3, veliki župani in upravniki mesta Beograda v 1/3, a more po štirih letih napredovati v 1/3 a in enako v 1/2, načelniki in generalni inšpektorji v 1/3, napredovanje do 1/2, inšpektorji, podžupani, pomočniki upravnika mesta Beograda in upravniki policije v važnejših mestih (največ 5) v 1/4 do 1/3, a, ministrski svetniki, upravni policijski in županjski inšpektorji v 1/4 ter morejo napredovati do 1/3, županjski svetniki, policijski svetniki in policijski inšpektorji v 1/5 do 1/3, sreski načelniki in predstojniki mestne policije v mestih preko 30.000 prebivalcev v 1/6 do 1/3, sreski podnačelniki, sekretarji, predstojniki policije v mestih do 30.000 prebivalcev in višji policijski komisariji v 1/6 (do 1/4), višji pristavi in policijski komisariji v 1/7 (do 1/6), pristavi v 1/8, pripravniki v 1/9.

Napredovanje po stopnjah osnovne plače se vrši po predpisih činovniškega zakona, napredovanja v položaju v višje grupe pa so odvisna od ministrske ocene ter je za njeno predpisane le gotov rok, ki ga morajo prevesti v posamezni kategoriji. N. pr. lahko veliki župan iz 1/3 napreduje v (novo) 1/3 a in v 1/2 po štirih letih spovedenih v 1/3, odtodno 1/3 a. Ako so prišli z višjega položaja, napredujejo tudi lahko v 1/2 in v 1/1. Podobno je za vse ostale položaje.

Nove plače

Uvedene so nove grupe 1/2 a, 1/3 a in 1/4 a s položajnimi plačami 45.000, 39.000 in 18 tisoč Din. Poleg plače, stanarine in ostalih dodatkov po uradniškem zakonu, bodo prejeli politično - upravni uradniki posebne službene določen, in sicer mesečno: 1.) za zvanje 1/1 po 4000 Din; 2.) za zvanje 1/2 a po 3500 Din; 3.) za zvanje 1/2 po 3000; 4.) za zvanje 1/3 a po 2500 Din; 5.) za zvanje 1/3 po 2000 Din; 6.) za zvanje 1/4 a po 1500 Din; 7.) za sreske načelnike z izjemo onih, ki so v 1/3 ali 1/4 a po 1200 Din; 8.) za zvanje 4, 5. in 6. skupine razen sreskih načelnikov po 1000 Din; 9.) za zvanje 7. in 8. skupine po 600 Din; 10.) za politično-upravne pripravnike po 200 Din.

Uradnik, ki je dobil očno slabost, izgubi 20 % plače za leto dni, po triletni oceni »slabost, se odstrani iz službe in se službeni dodek ne računa v penzijo. Upravni pisarniški uradniki so v III. in II. kategoriji. Pisarniški uradniki III. kategorije morejo napredovati tudi v II. kategorijo po 20 službenih letih, ako so se v službi posebno odlikovali in imajo oceno v zadnjih treh letih odlično.

Odszkodnina za službena potovanja

Uslužbenec notranje uprave, ki potuje službeno v interesu in na stroške privatne stranke, pripada potna določila po predpisih, ki veljajo za sodne uslužbence. Sreskim načelnikom bo minister notranjih del določil po delovnem obsegu pavšal za potne dnevnice. Ostali stroški potovanja se bodo računali po obstoječih predpisih.

Minister notranjih del bo smel tudi drugim organom notranje uprave določiti pavšale kot dnevne zlasti, ako to zahteva služba teh organov. Strokovnim organom splošne uprave bodo določevali pavšal za službena potovanja resorni ministri.

Penzije

Službena doba traja 35 let. Politično upravni uradniki, ki je ob upokojitvi prejemal službene določen, prejme po 20 letih efektivne službe 70 % teh določen, po 25 letih efektivne službe 60 %, po 30 letih 70 %, po 35 letih vsu službeno določen. Ako postane uradnik notranje uprave pri izvrševanju službe brez svoje krivde nesposoben za nadaljnjo službo, se mu prizna pokojnino doletj odsluženo dobo in še 10 let službe. O tem odloča minister.

V ostalem veljajo splošni predpisi činovniškega zakona.

Nova prevedba

Uradniki bodo na podlagi novega zakona na novo prevedeni in to 1. avgusta t. l. Pri prevedbi uradnik ne sme dobiti ne višje ne nižje grupe, kakor jo ima sedaj. Uradniki 2. kat., ki zavzemajo položaje, za katere se zahteva kvalifikacija politično-upravnega uradnika, ostanjejo v 2. kategoriji, ako so sreski načelniki, dobijo isti dodek, kakor sreski načelniki iz I. kategorije.

Veliki župani

V naše predvčerajšnje telefonsko poročilo so se vrnille nekatere večje pogrške. Naslov »veliki župan« ostane, njegov urad se bo zval »županija«, njegovo teritorialno območje je »oblasti«. Župani avtonomnih mest kot predstojniki magistrata, torej kot voditelji politično-upravnih služb se bodo imenovali »mestni načelniki«, njihov urad (magistrat) pa »mestno načelstvo«. Dosedanji sreski poglavari so dobili naziv »sreski (okrajni) načelniki«, sresko poglavarstvo se imenuje v bodoče »sresko načelstvo«. Dosedanje policijske direkcije se pretvorijo v »uprave policije«, njim na čelu stojijo »upravniki policije«, (dosedanji pol. ravnatelji). Policijske uprave bodo v oblastnih glavnih mestih (pri nas v

Ljubljani in Mariboru). V drugih večjih mestih bodo policijski uradi imeli naziv: »predstojništvo mestne policije« s »predstojnikom« na čelu. Za posebne policijske posle se lahko osnujejo »policijski komisariati« (n. pr. na železnici, na granici, v kopališčih, pri staniščih).

Ministrski svet

Beograd, 21. junija č. Danes popoldne ob 6. se je na Topčideru vršila seja ministrskega sveta, na kateri se je razpravljalo o vseh važnih vprašanih posameznih resorov ter tudi o uspehih vpisovanja delnic Privilegirane agrarne banke.

Gradnja katoliške katedrale v Beogradu

Beograd, 21. junija p. Danes je bilo definitivno določeno, da se prične z gradnjo katoliške katedrale v Beogradu septembra meseca. Beogradska občina bo v to svrhu odstopila eno svojih najboljših zemljišč.

Čiščenje v beograjski občini

Beograd, 21. jun. p. V beograjski občini so odkrili velike zlorabe, pri katerih gre za znatne zneske. Zlorabe je izvrševala večja skupina ljudi v letih 1927. in 1928. Predsednik beogradske občine inž. Savčić je takoj po odkritju teh manipulacij imenoval preiskovalno komisijo, ki bo zadevi šla do dna in krivce postavila pred sodišče.

Beograd, 21. junija, p. V zvezi z velikimi poverljivimi v beograjski občini, ki so bile danes odkrite, je bil noči aretiran blagajnik občine Svetozar Staković.

Napredovanja profesorjev

Beograd, 21. jun. p. Kralj je podpisal večji ukaz o napredovanju uradništva ministrstva prosvete. Napredovali so s istim ukazom za eno skupino naslednji profesorji v Sloveniji:

Ivan Dolenc, prof. III. realne gimnazije, Franc Koblar, prof. II. realne gimnazije oba v Ljubljani, dr. Karel Zelenik, prof. realne gimnazije v Celju in Peter Pečnik, strokovni učitelj v Mariboru.

Turneja guvernerja Narodne banke

Sarajevo, 21. jun. č. V Sarajevu so dopeli guverner Narodne banke Ignat Bajlovi, generalni direktor dr. Novaković in generalni inšpektor Gjuričić na svojem potovanju v svrhu inspekcije posameznih podružni Narodne banke in revizije podeljevanja kreditov. V Sarajevu bodo ostali dva do tri dni ter se njihov povratek v Beograd pričakuje za 24. t. m.

Posvetovanja ministrov

Beograd, 21. junija č. Minister pravde dr. Srdić je imel danes popoldne daljšo konferenco s predsednikom vlade generalom Živkovićem, nakar se je sestel z ministrom Uzunovićem.

Trgovinska pogajanja s Španijo

Beograd, 21. junija č. Nocoj sta odstopala v Madrid naša delegata za pogajanja s špansko vlado v svrhu zaključitve trgovinske pogodbe.

Oprostilna sodba pred Državnim svetom

Beograd, 21. jun. p. Državni svet je danes izrekel sodbo v disciplinarni tožbi proti inž. Dimitriju Jelševiću in Dragoljubu Iliću. Oba sta bila obtožena, da sta povzročila nepravilnosti pri gradnji železnice Topčider-Mala Krnsa in s tem povzročila državni večmilijonsko škodo. Državni svet je zaradi pomanjkanja dokazov izrekel oprostilno razsodbo.

Prepovedana bolgarska lista

Beograd, 21. junija. Notranje ministristvo je prepovedalo razširjanje bolgarskih listov »Poslednja pošta« in »Prazničke Veste«.

Kongres učiteljstva meščanskih šol

Beograd, 21. junija. Dne 3, 4. in 5. junija se bo vršil v Pančevu kongres učiteljstva meščanskih šol iz vse naše države.

Obsodba slavonske razbojniške tolpe

Stemska Mitrovica, 21. jun. p. Sodišče je danes obsodilo člane zloglasne razbojniške tolpe Ivana Otohašića deloma na smrt, deloma na večletno ječo. Na smrt na vešaljo so bili obsojeni Ivan Otohašić, Ivan Lotić in Iza Mišić. Ostali so bili obsojeni na ječo.

Nevaren sladoled

Split, 21. jun. n. Ker so se zadnje dni pojavila mnoga obolenja zaradi uživanja pokvarjenega sladoleda, so se pregledale higijenske razmere v splitskih izdelovalnicah sladoleda in slaščičarnah. Pri tem je bilo ugotovljeno, da so obolenja nastala, ker je neka slaščičarna rabila pokvarjeno mleko iz okolice Splita, kjer je nezdružna voda, v kateri so našli bacile paratifusa.

60-letnica Hrvatskega Sokola v Zagrebu

Zagreb, 21. junija n. V nedeljo bo Hrvatski Sokol v Zagrebu praznoval 60-letnico svojega obstoja in 40-letnico sokolskega delovanja starostne Saveza hrvatskega sokolstva Vladka Kržiž, ki je rodom iz Istre. Dopoldne bo slavnostna skupščina, popoldne pa javna telovadba.

Napad na avtomobil v bližini Beograda

Beograd, 21. junija p. Nocoj ob pol 6. so neznani maskirani razbojniki na poti med Rajlo in Beogradom napadli avtomobil beogradskega trgovca Dragoljuba Joksimovića, ki so ga ustavili in izropali vse poknine.

Sanatorij na Lovčeru

Cetinje, 21. junija č. Te dni je bil skero na vrhu Lovčera otvoren nov sanatorij, in sicer v nekdanji vili pokojnega kralja Nikole. V sanatoriju je postelj za 60 bolnikov.

Mala antanta in Madžarska

Madžarskemu vnanjemu ministristvu se nič ne mudi z obljubljenim pismenim odgovorom na protestne note maloantantnih držav.

Sveda se temu nihče ne čudi. Ministrski predsednik grof Bethlen se je mudil te dni v Parizu; dasi se oficijelno sporoča, da njegov povratek v Budimpešto ni v nikakršni zvezi s sestavljanjem odgovora, ki se pripravlja, je vendarle jasno, da je v takih kočljivih zadevah sodelovanje vladnega šefa zelo primerno, če ne celo potrebno.

Bethlen je takoj po svojem povratku podal novinarjem izjavo glede protestne note Male antante. Značilno je, kako nedolžnega se dela v njej. Pravi, da ne najde v svojem govoru ničesar, nad čemer bi se mogla Mala antanta tako zgražati, da je napravila demarš v Budimpešti. Saj je govoril le ono, kar je povedal že pri mnogih drugih prilikah, in sicer, da je trianonska pogodba krivična za Madžarsko in da stremita on in njegova vlada za tem, da se ta krivica popravi. Ne najde pa v vsem svojem govoru pasusa, ki bi bil naperjen proti katerikoli od držav Male antante.

Iz Bethlenovih izjav moramo sklepati, kakšen bo približno odgovor madžarske vlade na protestno noto Male antante. Zadovoljiv pač ne bo in morda bo Budimpešta celo toliko predrzna, da bo izživala dalje. Sicer prihaja Bethlen iz Pariza, kjer se je mogel poučiti, da s tako politiko, kakor jo vodi njegova vlada, že dolgo in kakor se je v posebno kričeči luči pokazala ob priliki trianonske obletnice, v Franciji ne bo vzbudila simpatij. Toda Bethlen samo naglašja, kako lepo in prijazno ga sprejeli francoski državniki. Njegov namen pa je preveč prozoren. Kdo ne bi bil mogel opaziti, kako se Madžarska trudi, da bi si pridobila naklonenost Pariza in na drugi strani, kako hoče vzbuditi vtis, da ima v tem svojem stremljenju uspehe. Ob priliki, ko je poljski vnanji minister Zaleski posetil Budimpešto, so madžarski listi napovedovali, kako bo Zaleski prevzel vlogo posredovalca med Madžarsko in Francijo, tako da se je moral celo Zaleski sam izjaviti zoper tako interpretacijo. Tudi sedaj, po pariškem posetu, se Bethlen ne bo posrečilo zvesti pojmov in nikogar ne bo mogel prepričati, da je morda pridobil francoske državnike za revizijo trianonske mirovne pogodbe. O tem je škoda izgubljati besedi. Ne le iz ozirov do prijateljske in zavezniške Male antante, marveč tudi iz povsem egoističnih, specifično francoskih razlogov Francija ne bo nikdar aklamirala madžarskim težnjam in se ne bo nikdar zapletala v zelo kočljivo revizionistično igr. Brez te, brez možnosti praktične izvedbe revizije trianonske pogodbe pa pade ves Bethlenov program.

Ostane tedaj samo še propagandni pomen madžarskih izjav. Budimpešta je hotela o priliki trianonske obletnice svet opozoriti nase; hotela je svet prepričati, da je Madžarska silno opasna točka za evropski mir. Toda ne morda v pravilnem pomenu, marveč pod fikcijo, da leži nevarnost v določbah trianonskega miru, v oni toliko razkričani krivici, ki se je baje takrat zgodila državi svetega Stefana. S tem hoče zastrašiti Evropo in jo indirektno pridobiti za svoje revizionistične težnje, osebno ko vidi, da se razen nekaterih, praktično malih važnih simpatij ne more v madžarsko korist beležiti ničesar konkretnega v tem pogledu.

Mala antanta je pokazala ob priliki madžarskih izjav in toliko enotnost in toliko soglasja, da se ne more prav nič dvomiti, kam bi vodilo, ako bi Madžarska na katerikoli konkreten način poskusila z realizacijo svojih revizionističnih načrtov. V tem pogledu ne more biti govora o možnosti popuščanja. Evropa se je mogla znova prepričati, kako slabo uslugo opravljajo interesom miru oni, ki javno ali prikrito dajo pothudo budimpeštanskemu šovinizmu.

Nova kitajska sovjetska republika

Sanghai, 21. junija g. General Feng je svojim pristavcem obrazložil svoje načrte za bodočnost. On namerava v severozahodnih provincah uvesti samostopen režim v obliki sovjetske delavske in kmečke republike. Feng hoče doseči zblizanje s sovjetsko unijo. Ozemlje, ki pride za ta njegov načrt v poštev, obsega Mongolijo in dve manjši provinci.

Kolonijalna vojna v Maroku

Tanger, 21. junija. Maroški uporniki so napadli utrjeno oazo Aitjakul in jo zažgali. Na pomoč došle francoske čete so napadle upornike in jih razgnale. Uporniki so imeli pri tem težke izgube.

Odgoditev plačila francoskega dolga v Ameriki

Washington, 21. junija g. V nasprotju k vsem, po katerih so Zedinjene države vezale odgoditev 1. avgusta zapadlih francoskih trgovinskih dolgov od 400 milijonov dolarjev na posoj, da bo Francija do 1. avgusta ratificirala dogovor Mellon-Beranger, izjavlja francosko finančno ministristvo, da je bila ta odgoditev sklenjena brez vsakega pogoja.

Žitni monopol v Nemčiji

Berlin, 21. junija. g. Komisija, ki je bila sestavljena za proučevanje krize nemškega poljedelstva, je izdelala obširen načrt za odpravo nemških poljedelcem. V tem poročilu komisija odločno odklanja poskus uvedbe žitnega monopola in priporoča druge mere za izboljšanje položaja nemških kmetov.

Strašna rodbinska tragedija na Sedmograškem

Oče ubil šestletnega sina, ker je pri igranju zažgal 25 ti-soč lejev - Mati je ob pogledu na mrtvega sinka pozabila na kopajoče se dete, ki je utonilo - Samomor matere in očeta

Bukarešta, 21. junija g. V kraju Halhmagy pri Kronstadtu na Sedmograškem se je odigrala strahovita rodbinska tragedija, ki je vzbudila v celi deželi največje sočutje. Rumunski kmet Ghergute, ki je zjutraj odšel z več pari volov na sejem v Kronstadt, se je vrnil proti večeru na svoj dom v Halhmagy. Ker ga je po prihodu na dom, nekdo poklical na dvorišče, je položil na mizo svojo denarnico, v kateri se je nahajalo 25.000 lejev skupljenih za prodano živino. Ko je odšel na dvorišče, je vstopil v sobo njegov šestleten sinko, splezal na mizo, zagledal očetovo denarnico in pričel brkljati po njej. Ker se mu je denar dopadel, ga je vzel iz denarnice in se pričel igrati z njim pri ognju. Pri igranju je prišel z denarjem prebлизu ognjišča in pustil vseh 25.000 lejev v plamene, ki so v par hipih uničili bankovce. Jedva je bil upepeljen poslednji bankovec, že je vstopil v sobo oče in se ozrl po denarju. Ko ga ni našel

na mizi, je povprašal sinka, da li je on vzel denarnico? Sinko mu je prostodušno povedal potek nesreče in pripomnil, kako lepo so goreli pisani papirji s slikami. Očeta je v tem hipu zagrabila taka jeza, da je zagrabil na klopi ležečo sekiro in zamahnil po otroku, ki se je takoj zgrudil ves oblit s krvjo in s preklano črepnjico mrtve na tla. Na smrtni klic nesrečnega deteta, je prišla iz sosednje sobe žena Ghergute, ki je kopala v kadi drugo deset mesecev staro dete. V razburjenosti in zmedji je ob pogledu na mrtvega sinka pozabila na dete v kadi, ki je v par trenutkih utonilo. Pogled na mrtva nobogljena ljubčka, je mater toliko presunil, da je stekla na dvorišče in se vrgla v vodnjak, kjer je utonila. Kmet Gaergut, ki je bil izgubil v par trenutkih celo družino, je posegel po revolverju, si pogrnal kroglo v sence ter takoj obležal mrtve sredi žrtve svoje nebrzdane jeze.

Borzni škandal v Parizu

Pariz, 21. junija. s. Kakor poroča »Petit Journal« se bavi pariško državno pravdnštvo z novim borznim škandalom. Gre za umetno dvigavanje kurzov ameriške delniške družbe Swansea Mining Comp., ki ima svoj sedež v Los Angelesu. Zaradi tega dvigavanja kurzov, so bili oškodovani hranilci, zlasti v okolici Pariza za okroglo 50 milijonov frankov. Na podlagi hišnih preiskav je bila proti več ravnateljem finančnih zavodov, borznim posredovalcem in direktorjem nekaterih finančnih listov, dvignjena obtožba, zaradi poverbe in sodelovanja pri tem zločinu.

Odklonjena abolicija Pangelosa

Atene, 21. jun. a. Senat je odklonil predlog za abolicijo bivšega diktatorja Pangelosa, ki je obtožen zaradi oškodovanja državnih kreditov, in nemarnega poslovanja z državnim denarjem. Sklenjeno je bilo, da se bo vršila obravnava proti njemu pred najvišjim sodiščem.

Železniška nesreča pri Bratislavi

Bratklava, 21. junija g. Na postaji Galanti je brzovlak Berlin-Praga-Budimpešta trčil v prazni osebni vlak, ki je stal na istem tiru. Udarac je bil zelo močan. Večje število potnikov je bilo lažje ranjenih, ker je k sreči brzovlak vozil skozi postajo z zmanjšano brzino.

Maršal Petain — član Francoske akademije

Pariz, 21. junija. a. Maršal Petain je bil namesto umrlega maršala Focha soglasno izvoljen v Francosko akademijo znanosti.

Senzacionalen tihotapski proces

Köln, 21. junija a. Včeraj je bila v Kölnu izrečena sodba v največjem nemškem tihotapskem procesu proti tihotapcem, ki so tihotapili svilo in zlatino na nemško-holandski meji. Pred sodiščem je stalo 17 tihotapcev, ki so bili obsojeni skupaj na 84 milijonov dinarjev globe in 20 let zapor.

Slepi potnik na »Rumenem ptiču« se vrnil v Ameriko

Pariz, 21. junija a. Slep potnik »Rumenega ptiča« Schreiber je včeraj na željo ameriškega poslanika v Parizu odstopoval v Ameriko. Pred svojim odhodom je moral podpisati pogodbo, da bo prepusil polovico vseh dohodkov, ki jih bo imel zaradi svoje romantične poti preko Oceana pri filmskih ali sličnih podjetjih, v dobrodelne namene.

Požar v Pireju

Atene, 21. junija s. V Pireju je izbruhnil velik požar. Škoda je velikanska.

Samomor mednarodnega pustolovca

Bruxelles, 21. junija. Znani mednarodni pustolovec Otto Debeney se je včeraj sam usmrtil. Skočil je iz tretjega nadstropa na cesto in obležal mrtve. Debeney je svoječasnno izvršil tudi pustolovščino, da je v Koblenzu odklopal v imenu belgijskega kralja nekega ameriškega generala z visokim odklopanjem.

Najdba dragocenega dijamanta

Rio de Janeiro, 21. junija. a. V državi Minas Gerases so našli na dijamantskih poljih zopet ogromen dijamant rožnate barve, ki je tehtal 118 karatov. Dijamant so krstili z imenom »Južni križ« in bo vreden po brusenju 5 milijonov Din.

Požar vpepelil bolnico

Kanton, 21. junija. a. V kantonski javni bolnici je eksplodiral parni kotel, nakar se je vnel ogromen požar, ki je uničil glavni del poslopja. V plamenih je zgorelo 30 bolnikov, dočim je bilo 100 bolnikov težko opečenih.

Slabo zidana občinska hiša

Reka, 21. junija. a. V Villi del Novoso se je podrla nova občinska hiša, ki so jo dozidali do 3. nadstropja. Ruševine so zasule pet delavcev, izmed katerih sta bila dva že mrtva, ostali pa težko poškodovani, ko so jih potegnili izpod ruševin.

Samomor občinskega blagajnika

Varaždin, 21. junija. V Bartolovcu pri Varaždinu je bila napovedana skontracija občinske blagajne po zastopniku velikega župana. Pred pričetkom skontracije po se je ponoči ustrelil blagajnik Fran Stupnjak, ki leži sedaj z težko ranjenimi pljuči v varaždinski bolnišnici. Pri skontraciji blagajne so odkrili velike nerednosti, vendar je pa primankljaj denarja pokrila blagajnikova rodbina.

Pred odgoditvijo francoske zbornice

Pariz, 21. junija. Nekateri politiki se bavijo z možnostjo, da bo zbornica po končani interpelacijah odšla na politične ter da bo prepuščala vladi, da skliče parlament v drugi polovici avgusta, da končevaljavne prouči in reši vprašanje dolgov in reparacij.

Podaljšanje zasedanja rumunske zbornice

Bukarešta, 21. junija. g. Parlamentarno zasedanje bo na željo princ - regenta Nikolaja podaljšano najbrže do 1. avgusta. Princ-regent Nikolaj vztraja pri tem, da naj se novi zakon o cestah in prometu sprejme še v tem zasedanju. Najbrže bo predloženo še zakon o reorganizaciji in komercijalizaciji pošte in brzojava na tekočem zasedanju.

Nemčija zmagala v Davisovem pokalu

Praga, 21. junija h. Nemčija je danes proti Češkoslovaški zmagala tudi v ostalih dveh singlih, tako da je končno stanje 4:1 za Nemčijo. Rezultati so bili: Moldenauer : Menzel 6:4, 8:6, 6:4. Prenn : Mazenauer 6:3, 7:5, 7:5.

Kinematografski prizor v brzovlaku

Zanimiva pravda pred slovenističkim sodiščem.

Slovenska Bistrica, 21. junija V Mariboru je vzbudila pred mesecem veliko senzacijo afera, ki jo je doživel primarij in oblastni zdravstveni referent dr. Dernovšek dne 24. maja v brzovlaku med vožnjo od postaje Pragersko do Slovenske Bistrice in ki je podobna kinematografskim prizorom v napetih romanih.

Zaradi te zadeve se je danes vršila pri okrajnem sodišču v Slovenski Bistrici razprava na tožbo mariborskega trgovca Ferdinanda Hartingerja ml. proti primariju dr. Dernovšku, ki sta se pripeljala iz Maribora s svojima zastopnikoma dr. Reismanom in dr. Hajnikom. G. Hartinger je tožil dr. Dernovška zaradi žaljenja časti in telesne poškodbe, češ, da ga je dr. Dernovšek omenjenega dne v brzovlaku opetovano tako krepko udaril po ušesih, da mu je poškodoval ušesno mreno, ga nato suval iz kupeja in ga tiščal po koridoru do vrat, pri čemer so potniki od vseh strani leteli skupaj in se spraševali, kaj se godi. G. Hartinger se je po dogodku peljal na graško kliniko k ušesnemu specialisti prof. Zangerju, ki ga je dvakrat preiskal ter še 21 dni po dogodku ugotovil na ušesih motenje sluha.

G. Dernovšek je pri današnji razpravi sam naslikal dogodek približno takole: »Čudno se mi je zdelo, da je moja žena bila parkrat tako točno informirana, s katerimi damami in gospodi sem bil v družbi; opažal sem, da je bil to

Naši kraji in ljudje

„Jutrovo“ družabno potovanje v Pariz

Splošne pogoje za to prijetno družabno potovanje v francosko metropolo smo objavili v našem listu v nedeljo 16. t. m. in v četrtek 20. t. m., na kar še enkrat opozarjamo. Imamo že precejšnje število prijav, vendar ni še potrebno število polno. Potovanje se bo izvedlo, ako se prijavijo vsaj 25 udeležencev. Ker bo odhod iz Ljubljane dne 6. julija, bomo sprejemali prijave **samo še do torka 25. t. m.** Zato pozivamo vse one, ki so se že neobvezno informirali ali ki se nameravajo udeležiti tega potovanja, naj se prijavi najkasneje do tega roka. Prijave sprejema: »Uredništvo Jutra (tajništvo), Ljubljana, Knafjeva ulica 5/1, soba št. 4«.

Vsi oni, ki so se že prijavili, bodo v najkrajšem času prejeli potrebna posebna pojasnila. Potrebni inozemski vizum na potnih listinah bo preskrbelo skupno za vse udeležence vodstvo akcije, ki je v rokah profesorja dr. Janka Pretnarja. Za vsak primer je dobro, da imajo zainteresirani pripravljene svoje potne dokumente, da jih vpošljejo do roka, ki se jim bo naznanil.

Kakor smo že objavili, znašajo vsi stroški vožnje v Pariz in nazaj ter bivanja v Parizu: hrana, stanovanje, obiški gledalici in muzejev, avto-kari za ogled mesta ter izleti v okolico za vožnjo v III. razredu 1650 frankov (okroglo 3750 Din) in za vožnjo v II. razredu 2110 frankov (okroglo 4750 Din). Interesenti bodo dobili pravočasno položnice za nakazilo teh zneskov. Potrebno pa je, da pri prijavi določno sporočijo, ali želijo vožnjo v II. ali III. razredu. Kdor ni tega že storil, naj to nemudoma sporoči.

Zdravo, Lojze!

Zdraavó!
Saj veš, koliko jih imaš danes!
Storžec je lep hrib — tam gori pod njim si zagledal luč sveta. Gorice, ravno pred šestdesetimi leti.

Gorice, Kranj, kjer te je pobral in vrnil na voz menda tvoj stric in te peljal v Hotemaže. Potlej pa, spet Kranj, pa tista stara šola tam zadaj, kjer smo trkali hlače, dokler ni gospod baron Gautsch dejal, da za nas Gorenice ni treba šole, čes, kmet, in prav posebno še slovenski kmet, naj ostane pri svoji motiki.

Pri Vorbeni v Kranju je bila tam v kotu fest oštarija in Vorbenov Lojze je bil fest kranjski fant. Pozneje se je res nekam povalil in se izpreveril v tistega precej strupenega, pa vendar vedno tako srčno dobrega Luigija Calca, ki je strašil »ta črne« in »ta bele« po »Slovenskem Narodu« tedaj, ko so se drugi, no, saj veš kako!

»Frenck« je bil tvoj »sovdáški abrihtar«, kar ni napak, in če se kdaj pobahaš, da si edini slovenski advokat, ki je svojo sodno prakso delal na »cesarskem Dunaju«, ti prav nič ne zamerim. Saj ti tudi ni zamerila Omerzetova Mici, s katero sta že toliko let kar najsrečnejša ata in mama in celo že tudi del in babica. Vidiš, to je lepo, čeprav nisi bil nikdar ne »deževnik« ne »državni« poslanec, ker so take stvari za druge ljudi, ki so rajši spredaj kakor pa zadaj, in nazadnje mora biti tudi nekdo, ki ni — gospod »fraitar«.

Saj se spomniš, kako je bilo v časih, ko so »kanalčiki«, tisti rumeni, ne peli. pač pa streljali po naši Ljubljani. Ali se spomniš tistega zborovanja v »Mestnem domu«? In potem, kar je prišlo! Saj si ti predsedoval in potem zbiral, zbiral in krvavo plačeval! Ni se ne boji, če pride čas, ko se bo pisala zgodovina, ki ne laže, in ti sam le predobro veš, kar so drugi že zdavnaj pozabili ali pa nikoli vedeli niso.

Lojze! Če ti danes pišeš na tisti svoj listek, koliko je bilo letos, lani in toliko let nazaj Šmarnih gor, pa »Katarin«, pa tistih dolenskih izprehodov — letno po dobro po ne predrago — in če jo meriš našo Ljubljano sem pa tja, čez in čez in še daleč v Mali graben: Lojze, zadoščanje imaš, da si bil in si mož, ki je delal, ne da bi si bil nakopičil denarja in blaga, ki je delal z dušo in srcem, z verno in ljubeznijo za našo napredno narodno stvar, ne da bi bil zato iskal, še manj pa dobil plačilo. Dobrota je bila vedno sirota in hvalenost ni bila nikdar plačilo sveta, a Bog, pravilo, da tistega, ki ga ljubi — tepe!

No, pa, ravno prehujo vendarle ni, in danes, ko si včeraj praznoval svoj god, ob svoji šestdesetletnici, imaš vso pravico, da rečeš: dr. Lojze Kokalj svojih šestdeset let ni zapravil!

Praznuješ jo danes svojo šestdesetletnico, lep jubilej, in vsi mi, ki te poznamo, ki poznamo Tvoje tilo, pošteno, odkrito, samo v sebi blagoslovljeno delo brez kriča, vika in samohvalne. Ti kličemo ob tej svečani priliki:

Lojze! Stari, pa vedno mladi in sveži gorenjski sokole, zdravo!

Jakovčev iz Predvdora.

Dve razstavi na Tehniški srednji šoli

Po naplavi ob zaključku šolskega leta običajnih razstav in po sijajno uspehi jubilejnih razstav meščanskih šol na velicejmu, ki je pokazala linijo naše bodoče vzgoje, nastopa mirno in resno matica vsega tega dela.

Dostojanstveno, bi rekel, kakor ji ob 40-letnici pristojno, razstavlja ženska obrtna šola.

Pravico ima do tako samozavestnega nastopa. Pravico in spoštovanje ji je zaslužila i- priborila s svojim smotrenim delom. Da je delo smotreno v združiti estetskih zahtev s praktično potrebo, obenem pa na podlagi domače umetnostne tradicije modernim nalogam prilagodeno stremeljenje za osamosvojitve slovenskih značilnih oblik, dokazuje razstava.

Na eni strani prof. Grebena na najmarljivejšem raziskavanju naše narodne umetnosti sloveča metoda, ki daje smer na trd-

nih fundamentih zgrajene ambicije po karakterističnih izrazih lastnega sloga naše domovine — na drugi strani pa prof. Santja široki dekorativni talent v liniji in zlasti v barvi, ki se zna prilagoditi najmodernejšim strujam praktičnih zahtev mode in kapricam sodobnosti, to so uspehi, ki jih danes tudi naša umetnostna zgodovina mora beležiti za pomembne v razvoju naše kulture, ker prav ta šola izraža najočitnejše, da je slovenska.

Slovenska šola — to je ponderabilna beseda. Zato naj brez skromnosti sprejmejo čestitke za svoje na historičnih temeljih naše narodne umetnosti osnovane sodobne delavnosti dosežene uspehe. ki so pod vodstvom zahtev dneva vedno tehtačim direktorjem Reiserjem prišli prav do začrtanega vrha.

V veliki dvorani pa razstavlja keramiška in kiparska šola. Profesorji A. G. Kos, To ne Kralj, Repič in Beran že dve leti niso pokazali del svojih učencev. Kakor zgoraj je tudi tu napredek velik in svež. Živ in organičen je napredek, ker je združen s potrebo življenja. Eleganca Kosovih vaz in Kraljeve plastike so — sodobnost, Beran pa koplje temelje novi industriji. Ze se vidijo konture umetnostne obrti, ki bo iskana marka v zbirkah estetskih gurmánov. Zbiralci, saj ne veste, kaj boste zgrešili, če teh inkunablov naše keramike takoj ne pokupite! Seveda, kredita nimajo te vase, statuete in servise, ker so prepoceni! Ali naj vam povem, da je neka firma kupila skoraj vse risbe na ženski razstavi, vi pa ne vidite niti keramike?!

Kak na široko skrb! Kos tudi za solni denarščak v tako imenovani visoki umetnosti, vidimo s slik in risb Pavla Bozovičarja. Tudi Skofjeločan, kakor vsi naši slikarji. Ko je bil star 12 let se s svojimi slikami preživljal vsi številni družino. Oče je slep. Vse v hiši slika in riše. Močno se z njegovih stvari vidi plastičen čut — morebiti bo kipar.

Zadet od strele ostal — živ

V Ameriki razmotrivajo problem, ali res močan električni tok, ki ga uporabljajo za izvrševanje smrtnih kazni, povzroča smrt, ali pa obsojenca samo omami ter potem še živega zakopljejo v grob. V ponedeljek se je v naši bližini zgodil primer, ki je vsekakor zanimiv, ker potrjuje, da tudi močan električni tok ne usmrti človeka.

V ponedeljek popoldne je imel zopet en del Belokranjske nevihte s točo. Pri tej priliki je udarila strela v 25-letnega Pera Jakoviča, po domače Lokvarja, iz vasi Cerkevšče, občina Podzemelj, in ga ni ubila. Bil je na polju s svojo ženo in služkinjo, ko se je nevihta bližala, ter se med dežjem in točo vračal domov. Začetkom sta z ženo tekla, potem pa šla običajen hitri korak. Dobrih sto korakov pred vasio pa je naenkrat udarila strela. Oba sta bila takoj na tleh. Žena Anče je bila osem korakov dalje od moža. Zračni pritisk jo je vrnil k tlom ter ji zavil suknjo okrog glave. Tako je prišla zopet k zavesti in se čudila, kako je mogla pasti. Odmotala si je suknjo ter se ozrla nazaj, da pogleda za možem, kje da le. Trenutno ga ni zapazila, pa si je mislila, kako je mogel iti mimo nje, ko je bil vendar za njo do deset korakov in bi ji moral vendar pomagati. Da bi vstala, če je že padla. Ko se je dvignila, je opazila moža, kako leži z glavo proti zemlji. Počela ga je tresti, naj vstane, toda od nje ga ni bilo znaka življenja. Pričela je klicati na pomoč. Mati njegova jo je prva opazila ter takoj prišla k njej z drugimi na pomoč. Mož so tresli, toda zaman. Začeli so za vztrajno drgniti po vsem telesu in po enournem drgnjenju je dal prvi znak od sebe, da je živ s tem, da je bolesto zastokal. Poslali so po zdravnika g. dr. Küssela, ki je bil z avtom slučajno v Podzemlju na Kolpi pri kopanju. Takoj se je pripeljal ter poudil nesrečnemu Jakoviču prvo pomoč. Nesrečnik se ni zavedel 12 ur ter je prihajal polagoma drugi dan zopet k zavesti.

Niti Jakovič, niti žena Anče nista slišala groma in nista videla bliska. Pač pa so ga pošteno slišali ljudje v prvih bližnjih hišah, ko so zbežali tekali okrog in gledali z bojaznijo, kam je udarilo.

Pera Jakoviča je strela zadela naravnost v glavo, mu razčrnila klohub ter ima nad desnim sencem precej ožrane lase in precejšnjo opeklinasto rano. Od tam je šla strela po obrazu čez brado, preskočila na prsa. Velike opekline so po prsih, ob pasu, kjer so hlače zavete, pa je največja. Strela mu je raztrgala pas. Ves trebušni del je ožgan. Potem je šla strela po levi nozi do kolena, nakar je preskočila iz kolena leve noge v desno nogo ter po

Pri slabosti je naravna »Franz Josefov« grenčica prijetno učinkovita domača zdravilo, ki znatno zmanjšuje telesne nadloge, ker se izkaže že v malih količinah koristno. V dopisih hvalijo zdravniki za ženske soglasno prav mlo učinkovit način »Franz Josefov« vode, ki je zlasti prikladen za nežno rast ženskih teles. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in spec. trgovinah.

njej v zemljo. Tam, kjer je strela prešla v zemljo, je napravila luknjo v dobro utrjeni cesti 65 cm globoko. Bržkone je bila leva noga v premikanju ter se ni v tem trenutku dotikala zemlje, zato je strela preskočila v desno, ki je bila zvezana z zemljo.

Vsekakor je to zanimiv primer. Nesrečnik polagoma prihaja k sebi, čuti pa velike bolečine v črevesju. Dejstvo je, da je v Jakoviča udarila strela popolnoma, ne da bi ga oplazil mogoče samo del strele, kajti v precejšnji razdalji ni nobenega višjega objekta ter je bil on sam najvišji objekt. Jakovič sam pravi, da je čudež nad čudeži, ker je ostal pri življenju.

Iz borovškega letovišča

Kranjska gora, 19. junija. Kranjska gora se vkljub svoji prirodni lepoti in kljub temu, da je bila ves čas prva turistična postojanka, ni mogla razviti v pravo letovišče, pa nahi se je še tako prizadevala in trudila. Narava ji je odrekla izzero, ki ga najdemo skoro po vseh letoviših in ki je tako rekoč brezpogojna potreba modernega letovišča, ker nudi priliko in možnost do kopanja. V vsej borovski okolici pa ni jezera in zaradi tega ni preostalo drugega, kakor da se je pomagalo na umeten način. Na podrtinah nekdanjega primitivnega kopališča v Babi so pričeli lani graditi novo, obsežno kopališče, ki naj bi ustrezalo vsem modernim zahtevam. Zaradi obsežnosti vsega projekta je delo le počasi napredovalo, a končno je bilo te dni vendarle dovršeno.

Prostor za kopališče je bil svoj čas odbran od dr. Tičarja in se nahaja na najednejši točki borovške okolice. Ves dan je izpostavljen soncu in leži v največjem zaščiti sredi romantične kotline tik ob vhodu v divje razkosano Malo Pišenco. Le na sprednji strani je svet odprt in iz največje bližine strme nanj s snegom posuti kolosi Prisanka in Razara ter razrito in razsekano skalovje Prokletih polc. Kopališče je samo na sebi nekaj posebnega in razpolaga z vsem komfortom. Po mnenju priznanih zdravniških izvedencev je voda jako zdravilna in ker izvira nedaleč od iz skalovja samega, je čista kakor kristal. Subi, pešeni prod, ki je tod precej obširen, bo jako primeren za solne kopeli.

Za javnost bo kopališče odprto v prihodnjem tednju. Oficijelna otvoritev se pa vrši sredi sezone skupno s proslavljeno petindvajsetletnico turško — prometnega društva. Za to proslavo se vrše že zdaj skrbne priprave in vse kaže, da bo ta proslava nekaj posebnega, nekaj staroborovški praznik, ki bo verno vseboval življenje in običaje davnega planinskega ljudstva in bo jako zanimiv že zaradi tega, ker takih običajev ne najdemo nič več, tudi drugod ne.

Preložitev turškega železniškega postajališča je prišla na mrtvo točko in je prav tako, ker je zahtevala protinaravna in nima najmanjše stvarne podlage. Postajališče je bilo svoj čas na željo turistov in prebivalstva prav na točki, ki je najbolj odgovarjala turistovskim in vaškim interesom. Železniška uprava sama uvidi neumestnost prelazitve in bo ostala pri sedanjem postajališču in tako ustregla prebivalstvu in izletnikom ter turistom, ki živahno obiskujejo Martuljek. Prav tako je pa tudi vsako povečanje postajališča nepotrebno, ker tovrstnega prometa ni nikakega. Železniška uprava bi pa jako ustregla vsem izletnikom, če bi ob postajališču postavila primerno verando, kjer bi ljudje ob slabem vremenu lahko vedrili. Skrajna in za ugled uprave važna potreba pa je, da se vendarle enkrat odpravi s postajališča sedanji neslovenski in neslovniški napis in se ga nadomesti z edino pravim — Rute pod Martuljkom.

Primorsko pismo

V Trstu, 20. junija. Te dni je bil izdan odlok ministrstva notranjih zadev, ki določa, kdaj se smeta svirati kraljeva koronica in fašistična himna (»Giovinezza«). Po tem odloku je sviranje teh dveh himen v javnih lokalih dovoljeno samo naslednje dni: dan obletnice ustanovitve fašizma 23. marca, dan obletnice ustanovitve Rima (»primski božič«) 21. aprila, ki je obenem tudi »praznik dela« namesto mednarodnega 1. majnika, dan obletnice vstopa Italije v svetovno vojno 24. majnika, prvo nedeljo meseca junija (praznik državne ustave), 20. septembra (dan obletnice zavzetja Rima po italijanski vojski), dan obletnice fašistovskega pohoda na Rim 28. oktobra, 4. novembra (obletnica zmage v svetovni vojni) in 11. novembra (kraljev rojstni dan).

V primorskih italijanskih listih se čitajo vedno bolj pogostoma pritombe, da rimska vlada vse preveč podpira Benetke napram primorskim lukam, zlasti pa napram Trstu. Tako je fašistični poslanec in bivši državni podtajnik v finančnem ministrstvu, tržaški odvetnik dr. Suvich napisal v službenem glasilu primorskega fašizma, »Popolu di Trieste«, članek, v katerem pravi: »Trst ni naša onega, kar imajo Benetke. Država izdaja na debelo, 650 milijonov lir, za gradnjo novega pristanišča v Benetkah, ni pa izplačala zneska, ki bi bil potreben za vzdrževanje nabrežij in pomolov v tržaškem pristanišču, ki se podirajo. Senator Luiggi, graditelj prietanišča Casablanca, mi je rekel, da v svoji dolgi inženjerski praksi še ni videl pristanišča, ki bi se nahajalo v tako obupnih razmerah kakor ravno tržaško.« Na drugi strani pa se podirajo tudi konkurenca, ki jo delajo druge italijanske ladjedelnice tržaškimi. Po uradni statistiki tržaške trgovske zbornice je bilo leta 1927, zaposlenih v tržaških ladjedelnah 15.447 delavcev, leta 1928. jih je bilo samo še 11.869, a sedaj jih je komaj osem tisoč, a še ti niso vsi domačini, ker je nameščenih tudi precej priseljencev iz starih italijanskih pokrajin. Zanimivo je tudi, da število tržaškega prebivalstva ne narašča, temveč pada. Razlika znaša od leta do leta po nekaj sto duš.

V Gorici zabeležujejo stalno naraščanje prebivalstva, sicer ne ravno bogve veliko, pa vendar. V mestu samem je bilo meseca majnika 25 porok, 66 rojstev in 56 smrtnih primerov ter se je prebivalstvo pomnožilo za 10 duš. V gorški provinciji je bilo v istem času 82 porok, 273 rojstev in 199 smrtnih primerov, tako da se je prebivalstvo pomnožilo za 74 duš. Vsa gorška provinca z mestom Gorico vred pa je imela meseca majnika 107 porok, 339 rojstev in 255 smrtnih primerov in je potekaltem prirastek prebivalstva znašal 84 duš.

Za pospeševanje kmetijstva je za vse tri Benečije letos določenih 20 milijonov lir, ki

si bodo porabili za predujme kmetom na njihov žitni pridelek, ki se bodo obrestovali po 5,75 odstotka. V Gorici bo take predujme izplačeval »Monte. Kmetom, ki bodo oddali žito v skupna skladišča poljedelskih združenj, se bodo izplačale tri četrtine vrednosti vskladisčenega žita, tistim, ki bodo hranili žito doma, pa dve tretjini.

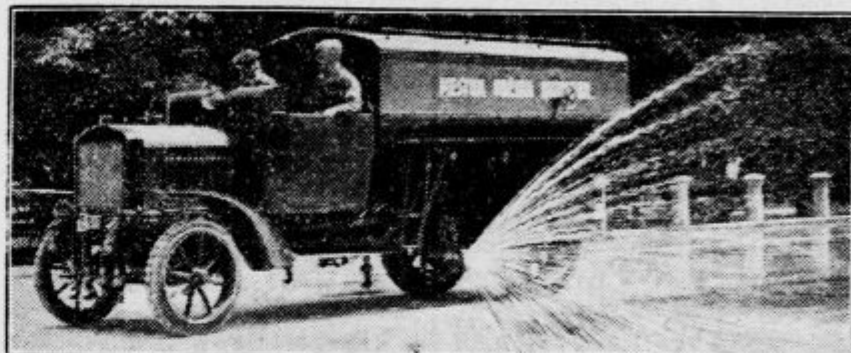
Pred pulskim sodnim dvorom se je te dni vršila razprava proti bivšemu dolgoletnemu blagajniku poreške občine, Josipu Monfalconu, ki je bil obtožen, da je poneveril 240 tisoč lir občinskega denarja. Obtoženec je lanske jeseni izginil iz Poreča. Pobegnil je v Orst, si preskrbel potni list in se odpeljal na Francosko. Ko je porabil denar, se je vrnil v Italijo, kjer so ga aretirali. Na razpravi je priznal poneverbo in izpovedal, da ga je ugonobila igralska strast. V eni noči je v Trstu zaigral 70 tisoč lir. Obesili so ga na 8 let, 6 mesecev in 5 dni ječe. Pred pulskim potnim sodiščem pa je bil obsojen v dosmrtno ječo razbojnik Anton Jugovaz, ki je bil glavni pomagač

proslulega razbojnika Collaricha, kateri je pred leti strahoval vso Istro s svojimi roparskimi umori in je bil tudi obsojen v dosmrtno ječo.

V Čičariji, najsiromošnejšem delu Istre, kaže letos letina vsaj do sedaj še precej dobro in se ljudem ni bati, da bi morali trpeti lakoto. Veliko skrb pa jim dela pomajkanje krme, ker je prišel dež prepozno in se je nakosilo zelo malo sena. Mleka je dovolj, pa se pritožujejo živinorejci, da ga ne morejo spraviti v denar, dasiravno ga ponujajo po 55 centezimov (1,60 Din) liter. Sir se prodaja po 10 lir kg, skuta pa po 6 lir. Ovce se prodajajo po 100 lir glava, jagnjeta in teleta pa po polšesti liri kilogram žive teže.

Tatvine so po vsej Istri na dnevnem redu. Kdor hoče biti varen pred tatovi in noče, da bi mu živina izginila iz hleva, mora vsako noč stražiti s puško v roki. Edino na ta način se je mogoče obraniti tatov. Karabinjerjem se je redkokdaj posreči, da ujamajo tatove, ki se branijo z orožjem.

Nov škroplilni avto

Včeraj dopoldne je bila na Kongresnem trgu zanimiva preizkušnja nove moderne škroplilne naprave, katero je mestna občina naročila pri tvrdki Franc Hog iz Perchtoldsdorfa pri Dunaju. Novi škroplilni avto je pokazal svojo veliko praktično vrednost. Škroplilna naprava obstoji iz treh škroplilcev, ki pod lastno težo vozi brz-

gajo na 8, pod pritiskom pa do 20 m široko. Pritisk, potreben za široko škropljenje proizvaja vdelana turbo-sesalka s kapaciteto 1000 litrov v minuti. Škroplilni avto je uporaben za škropljenje in izpiranje cest in posebno praktično se da uporabiti tudi pri požarih, kjer v bližini ni vode.

Uganka zločina na Zaloški cesti

Zgoraj umorjeni Andrej Bienc. Puščica pri hiši označuje vhod. — Ob strani hlevna vrata, za katerimi je bil izvršen dvojni umor.

Ljubljana, 21. junija. V zadevi grozovitega dvojnega umora na Zaloški cesti št. 45 varnostna oblast zaenkrat ni napredovala prav v nobeni smeri. Bestialni zločinec, ki se bržkone ne bo nahajal daleč proč od mesta zločina, je skrit in popolnoma neznan. Policijski organi, ki so na delu noč in dan, ne morejo izslediti niti ene okolnosti, ki bi pokazala v pravo smer.

Tekom današnjega dopoldne je bilo zaslišanih več sosedov Zöchbauerjeve in Bitenca, ki pa niso vedeli povedati o načinu njunega življenja in o ljudeh, ki so ju posečali, ničesar drugega, kakor so izpovedali že včeraj drugi. Več detektivov je imelo službo tudi v Mostah in Vodmatu. Zasliševali so razne ljudi, ki so sprva pod vplivom svoje fantazije znali povedati marsikake podrobnosti, a vse njihove govorice so se izkazale le kot plod domišljije in ugibanj.

Kakor smo beležili, je eden izmed policijskih agentov našel tekotom izsledovanja v neki hiši v Mostah krvavo srajo. Policia je v tem trenutku menila, da je že na pravem sledu vendar so padli vsi upi mahoma v vodo. Ze zvečer se je namreč doznalo, da je dotična sraja zamazana le z rdečo barvo.

Važnejša je izpoved neke mlade ženske iz Vodmata, ki je izpovedala, da so jo na večer 13. t. m. ustavili v bližini Bitenceve hiše, ko je odhajala od Bitenca po nekem opravku, trije moški in jo začeli izpraševati različne stvari. Neznanci so se zanimali za način življenja Bitenca in Zöchbauerjeve in so jo tudi izpraševali, če se res večkrat steparja. Dotična ženska se je nekaj časa pogovarjala z neznanci, ker so se ji na ti zdeli s svojimi vprašanji prevsiljivi, se je kmalu poslovila in odšla dalje svojo pot.

V zvezo z zagonetnimi neznanci so spravili ljudje v Vodmatu tudi govorico, da so bili videni včeraj ob 6. jutraj zopet trije moški, in sicer v čolnu na Ljubljanski. Seveda se je policija kmalu prepričala, da je to izmišljeno. Daje je bila policija opozorjena včeraj dopoldne, da so bili videni neki trije neznanci tudi pod nekim kozolcem v bližini Tomačevega. Izkazalo pa se je kmalu, da so bili ti moški le detektivji, ki so preiskovali teren okoli Tomačevega in v smeri proti Vevčam.

Kakor vse kaže, bo za našo varnostno oblast umor Andreja Bitenca in Marije Zöchbauerjeve zopet trd oreh. Zdi se, da se bo prei-kava močno zavlekla, mogoče na je seveda tudi, da se zakonika nena-doma razvozlja, kajti v sličnih kriminalnih primerih so mogoča razna presenečenja.

Polnoldne ob 5. se je vršil iz mrtvašnice splošne bolnice pogreb umorjene Marije Zöchbauerjeve. Njeno truplo je ležalo po obdukciji v mrtvašnici. Odkoder so pelali

Damske poletne obleke

etam, delon in koton od Din 70 naprej
raznovrstne svilene od Din 150 naprej
F. in I. GORIČAR, Ljubljana, Sv. Petra cesta 29
Oglejte si razstavo v izložbi! 8022

danes nesrečno žrtev na pokopališču Sv. Krištofa. Pogreba se je udeležilo poleg ožjih sorodnikov zelo veliko občinstva iz Most, Vodmata ter iz mesta. Ob 6. je nato bil pogreb druge žrtve umora Andreja Bitenca, čigar truplo so bili prepeljali po obdukciji v mrtvašnico k Sv. Krištofu. Tudi njega je spremlilo na zadnji poti na pokopališču pri Sv. Križu obilo občinstva, prijateljev in obrtniških tovarišev. Zöchbauerjeva je bila položena k zadnjemu počitku v grob svojega pokojnega moža, Andreja Bitenca pa so položili v svežo jamo.

Domači na delu, vlomilec v hiši

Polnšnik, 21. junija. V »Ponedeljku« smo poročali o treh družnih vlomih v naši okolici. Ljudje so zaposleni ves dan na travnikih, neznani pohajči in bisagari pa izrabljajo ugodne trenutke, ko so hiše brez nadzorstva.

Po treh družnih vlomih v malem naselju Ušjeju so ljudje svojo imovino stražili. Ker pa ni bilo dva, tri dni nikakega vlomaveč, so popustili s stroгим nadzorovanjem domačij, misleč: »Vlomilec jo je gotovo že odkril kam drugam. Najbrže je opazil, da so mu postala pri nas tla že prevročila.« Tat pa se je par dni mastil z ukradenim plenom in lenaril v skritih kotičkih polniške okolice. Ko je izpraznil svojo zalogo, se je znova lotil tatunskega posla. Pred dnevi je vlomil ponovno na Borovkovo, vasi v polniški okolici, pri kmetu Francu Golobu. Golobova družina je bila zapostvena na njivi, ki ni oddaljena niti 50 korakov od domačije. Ta čas je vlomilec s silo udrl skozi zaklenjena vežna vrata in v zaklenjeno sobo. Ker se je počutil dovolj varnega, je temeljito pregledal vso hišo.

Ko je odstranil iz zaklenjenega zidne omare vrata, je pobasal denar, ki ga je imel tamkaj shranjenega hišni gospodar. Prazno listnico je pustil gospodarju za spomin.

Nato se je spravil še nad skrinjo, kjer je hranila svoje stvari domača hči. Tudi njej je odnesel nekaj gotovine. Po izvršenem pregledu je spravil tat vse lepo nazaj v prvotni red. Domači zaradi tega, ker ni bilo opaziti nikakega nereda in ker ključavnice niso bile pokvarjene, par dni niso opazili tatvine.

Po načinu, kakor je bilo vlomljeno pri Golobu in glede na prejšnje tatvine, je upravičen sum, da je v vseh navedenih primerih vlomilec ena in ista oseba, ki se na svoj posel zelo dobro razume in pozna tudi polniške razmere. Za drznim rokovanjem poizvedujejo orožniki.

Ugotovitev

Sekcija združenja drogistov za Slovenijo v Ljubljani ugotavlja, da g. Janko Pokračnik ni edini zastopnik tvrdke »Agfa« v Sloveniji in pristavlja, da je do sedaj edini zastopnik te tvrdke ne samo za Slovenijo, temveč za vso Jugoslavijo g. Viljem Brauns v Celju.

Ljubljana, 15. junija 1929. Združenje drogistov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, sekcia za Slovenijo v Ljubljani.

Domače vesti

* **Jutrovički na morju.** Vsem, ki so prijavili udeležbo dece k prvi koloniji letovanja na morju in so bili sprejeti, smo že razposlali navodila za odhod, ki bo na Vidovdan, 28. t. m. ob 18.45. Sprejem prijav za nižnjo pristojbino je zaključen tudi za drugo kolonijo v avgustu. Je pa še nekaj mest prostih za drugo kolonijo proti plačilu polne enomesečne oskrbnine po 900 Din. Istotako je še eno mesto proti plačilu polne oskrbnine prosto še za prvo kolonijo, ker je prijavljeni udeleženci medtem zboleli. V nedeljski številki bomo še enkrat ponovili glavne pogoje za »Jutrovičke na morju« v Martinšči, posebno navodila, kaj naj vzamejo udeleženci seboj, ker smo dobili v tem pogledu več vprašanj. — »Jutro«.

* **Pred veseljem dogradkom na Bledu.** Rumunska kraljica - vdova Marija bo, kakor javljajo iz Bukareste, v bližnji dneh odpotovala na Bled, kjer bo počakala na nov veseli dogodek v naši kraljevski rodbini. Kraljica - vdova bo ostala na Bledu približno tri tedne.

* **Ipremembe v vojaški službi.** Za zrakovnega opazovalca je imenovan podporočnik Josip Kropar. Sodni kapetan 2. razreda Radomir Babič je postal odstopnik na državno službo ter je bil preveden v rezervno. V rezervno je preveden tudi bivši rezervni poročnik Peter Besednjak s prejšnjim činom.

* **Sodnijski izpiti** sta položila včeraj pri višjem delnem sodišču v Ljubljani sodna avskultanta g. Branko Goslar s prav dobrim in g. Karol Pleiweis z dobrim uspehom. Čestitamo!

* **Angleški arheolog v Jugoslaviji.** Kakor javljajo iz Zagreba, prispe 11. julija tja 36 članov londonskega arheološkega društva Society of Antiquariat of London z mislijo, da prouče naše kraje z arheološkega gledišča. To je ugledno društvo, čegar število članov je omejeno na 1900 strokovnjakov. Predsednik društva je arheolog Earl of Crawford.

* **Profesorja in učiteljska mesta.** Na tehniški srednji šoli v Ljubljani bo s prihodnjim šolskim letom praznih več profesorjskih (suplentskih) mest za strogojradbo, kemijo in matematiko in eno mesto predmetnega učitelja z meščansko - šolskim izpitom prve skupine ali s štiri leti semestri višje pedagoške šole. Reflektanti naj se čimprej osebno ogledajo pri direktorju tehniške srednje šole.

* **Cela številka belgijske revije posvečena naši državi.** Mednarodna revija za izvozno trgovino »Le Lloyd Commercial«, ki izhaja v Bruslju, je celo svojo poslednjo številko posvetila naši državi. Ta slavna slovenska jugoslovanska številka je zelo obširna in dobro urejena, a posvečena je vsem problemom našega javnega življenja, zlasti ekonomskim. Na naslovni strani v naši trobojnicni prinaša sliko našega kraja, v tekstu pa opozarja belgijsko publiko z vsemi pojavi našega ekonomskega življenja s članki iz peres naših najboljših ekonomov. Znamenit del te lepe številke je posvečen našemu primorju.

* **Zaključek Jakopičeve razstave v Zagrebu.** To nedeljo ob 7. zvečer bo zaključena razstava Jakopičevih del v Umetniškem paviljonu na Trgu Kralja Tomislava. Opozorjamo naše prijatelje na nedeljsko vodstvo po razstavi, katero je iz blaznolikosti prevzel gosp. prof. Ivo Šrepl, tajnik »Hrvatsko društva umjetnosti« v Zagrebu. V nedeljo ob 10. bo imenovani gospod predaval in tolmačil Jakopičovo umetnost, katera je žela v Zagrebu veliko priznanje. Zagrebški Slovenci in oni iz bližnje okolice gotovo ne bodo zamudili prilike, da obiščejo veliko reprezentativno razstavo ter občudovajo dela našega velikega mojstra, interpretirana po odličnem poznavalcu naše umetnosti g. prof. Šreplu. Razstava je odprta dnevno od 9. do 12. ter od 3. do 7. popoldne.

* **Kongres meščanskih učiteljev** se bo vršil v Pančevu v dneh 3., 4. in 5. julija. Pripravljali odbor je razvil živahno akcijo, da bodo gosti kolegijsko sprejeti. Pripravila se tudi razstava dijaških rečnih del in risb, ki bodo pokazala značaj in delovanje meščanskih šol.

* **Kateder jugoslovanske književnosti v Skopju.** Rektorat univerze v Skopju je razpisal natečaj za asistenta za jugoslovansko književnost na filozofski fakulteti v Skopju. Prednost imajo diplomirani študenti jugoslovanske književnosti z znanjem slovenskega jezika.

* **Mestno pisarniškega uradnika.** Slovensko planinsko društvo v Ljubljani razpisuje mesto pisarniškega uradnika zmožnega slovenskega, srbskohrvatskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, knjigovodstva, korespondence, strojeписа in vseh pisarniških del. Prošnje je poslati do 1. julija s pripadajočimi izpričevanji o dosedanjem službovanju na SPD v Ljubljani, Ljubljanske kreditna banka.

* **Sprejem gojencev v vojaško rokodelsko šolo.** Po odredbi ministra vojske in mornarice se sprejme letos v 1. razred vojaške rokodelske šole v Kragujevcu 60 gojencev, ki se bodo vzdrževali na državne stroške. Kandidati morajo prošnjati za sprejem razen domovnice priložiti tudi zdravniško spričevalo o zdravstvenem

stanju. Starost 12—15 let. Zahteva se, da je kandidat dovršil vsaj osnovno šolo s prav dobrim uspehom. Prošnje je vložiti najkasneje do 5. avgusta pri upravniku vojno - znanstilske šole v Kragujevcu. Izbrani kandidati dobe od šolske uprave povz na sprejemni izpit. Za vse sprejete kandidate je obvezen internat. Šola ima dva tečaja: pomočniškega, ki traja štiri leta ter je obvezen za vse učence, in mojstrski tečaj, ki traja dve leti in ki je obvezen samo za izbrane učence. Po četrtem letniku se učenci kot pomočniki porazdelje po delavnicah artiljerijskega tehničnega zavoda.

* **Smrtna kosa.** V Trbovljah je umrl g. Jože Jordan, rudniški namestnik v p. k večnemu počitku ga položijo danes ob 16. — V Ljubljani je podlegel težki bolezni 24 letni Norbert Zeman. Njegov pogreb bo danes ob 18. na pokopališču pri Sv. Križu. Pokojnikoma blag spomin, rodbinam iskreno sožalje.

* **P. n. naročnikom »Zborov«.** Obnovite in poravnajte naročnino za letoš. da boste list v redu naprej prejemali in ne delate upravičnosti ter ji ne povzročate nepotrebnih stroškov. Vsak naročnik je dobil s 1. zvezkom tudi polonočilo. Podprite »Zborov«, pridobite jim novih naročnikov!

* **Izlet na Turjak.** Nad Turjakom, na sivi skali je kakor orlovsko gnezdo gora sv. Ahacija, ker bo v nedeljo velik praznik. Turjanci praznujejo spomin bitke in zmage nad Turki pri Sisku leta 1593. Izleti na goro sv. Ahacija so že dolgo lako priljubljeni, zlasti pa od časov, ko je pesnik Anton Medved župnikoval na Turjaškem gradu. Na goro zaažajo na praznik posebno radi Ljubljanci, katerim je pot prav prikladna. Zjutraj se odprejo z dolenjnim vlakom do Škofljice, od tam pa gredo 2 in pol ure na goro. Prijeten počitek nudi na Turjaku gostilna pri županu Ahcu. Tu si lahko vsakdo ogleda zanimive spomine iz turških časov.

Kino „IDEAL“ Danes!
HARRY PIEL
„Panika“
Najbolje ljudsko cene Din 2, 4, 6.

* **Skavtski župni tabor.** Gotovo se cenjeno občinstvo je spominja na naš lanski župni tabor, ki je stal na levem bregu Save v bližini Gameljnov pri Ljubljani. Ko smo se lanko leto razšli, smo si bili edini v tem, da se naj tudi letošnji župni tabor. Župa za Slovenijo se je za stvar zavela in zato se nam obeta velik župni tabor, ki se bo vršil od 2. do 9. julija t. l. in sicer na desnem bregu Save v bližini Vižmarjev. — Na župnem taboru se bodo združili skavti iz vse Slovenije, da se med sebojno spoznajo in navežejo prijateljske stike. Župni tabor ima namen pokazati cenjenemu občinstvu tudi način naše vzgoje in uspeh, ki smo ga dosegli tekom letošnjega leta. Tretji in glavni namen župnega tabora pa je letoš. da bomo iz čistega dobička predvidenih dohodkov poslali na svetovni skavtski sestanek — Jamboree — ki se vrši vsaka štiri leta, tudi zastopnike Slovencev. Od dohodkov bo odvisno naše zastopstvo na svetovnem sestanku, zato vabimo cenjeno občinstvo k čim mnogobrojnejemu posetu. Ne bo žal nikomur, kdor nas obišče, kajti opazoval bo lahko našo vzgojo v vseh njenih fazah: od gimnastike, telovadnih iger in športa do romantike tabornega ognja, od tehničnih vaj za življenje v prirodi in prvi pomoči ob nevarnostih do globoke morale, ki jo dajejo naši zakoni, življenje v naročju prirode ter prostovoljna disciplina, ki provzroči dosledno poslušnost na najmanjši migljaj izbrane vodje. Na župnem taboru se bo cenjeno občinstvo lahko do dobro spoznalo z najmodernejšim načinom vzgajanja, zato naj ne zamudi ničte te prilike. Za okrepčilo obiskovalcev bo tudi preskrbljeno.

* **Izlet ptujske gimnazije na Jadran.** Nameravana ekskurzija dijakov ptujske gimnazije se bo vršila v dneh 2. do 7. julija. Ogledali si bodo Sušak, hrvaško primorje in Split. Ekskurzistom se pridruži tudi nekaj staršev, kar je žvale vredno. Ker se bo izlet vršil v začetku meseca, ko je še kal denarja, se bodo gotovo še mnogi priglasi. Priglasje sprejema in daje informacije gimnazijsko ravnateljstvo.

* **Podružnica SPD v Radovljici** je letos na novo premaknila poto na Begunjsko in sicer iz Begunj skozi dolino Drago preko Poljske planine, preko Ručevnikov, na planino Prevalo, vrh Begunjske tako, da je Vilanova koča dobro zvezana z dolino. Vilanova koča je otvorjena, ter nudi poleg ududne postrežbe turistom dobro jed in pijačo po zmerni ceni.

* **Slovensko planinsko društvo** obvešča vse izvoljene delegate, ki so določeni za glavno skupščino 23. t. m., da morejo v primeru nujnega zadržka oddati svojo poverilnico enemu izmed že določenih delegatov. Točnejši podatki v pisarni osrednjega odbora Slovenskega Planinskega društva. — Odbor.

* **O otvoritvi planinskih koč** sporoča SPD: Erjavčeva otvorjena od 16. t. m. Mojsirova dostopna po novi poti. Triglavsko koča na Kredarici se odpre do nedelje, Triglav je dostopen od vseh strani, Aleksandrovo dom se odpre 25. t. m. in za Vidov dan bodo otvorjene in oskrbovane vse kočice Kamniških planin, Julijskih alp in Karavank.

* **Na državni realni gimnaziji v Ptuj** se je vršil ustni višji tečajni izpit od 17. do 19. t. m. pod predsedstvom g. ministrskega odposlanca dr. Jovana Hadžija, univerzitetnega profesorja iz Ljubljane. Izpit je delalo 16 dijakov. Napravilo je izpit 13 dijakov, 3 so bili odklonjeni za dva meseca. Napravilo so izpit: Baebler Elida, Benigar Joško, Darvaš Vladimir, Kolka Alojzij,

Solan creme ali olje

dokazano najbolje za solnčenje. Dobi se povsod
A. KANC sinova, drogerija, Ljubljana
Židovska ulica 1.

Murko Franc, Popovič Niko, Prinčič Branko, Regvat Milan, Rubin Maks. Tratutvetter Ilse, Ulm Franc, Vovk Ivan in Stix Franc.

* **Na državni meščanski šoli v Ormožu** bo vpisovanje učencev dne 29. t. m. od 8 do 12.

* **Novo mednarodno poštno nakaznico.** Minister za gradbo, ki obenem upravlja tudi pošto in brzojav, je odobril, da se mednarodne poštno nakaznice po 0.25 Din puste v promet, čim se uvede poslovanje s poštnimi nakaznicami v mednarodnem prometu.

* **Hrvat v srednji Ameriki.** V Zagreb sta prispela dve farmarja Domjan Kružič in Josip Ivanković, oba rodom Dalmatince, ki ki pa živita že dolgo vrsto let v srednjeameriški republiki Costarica, kjer se bavita s kmetijstvom, vrtnarstvom in mlekarstvom. Prišla sta v Evropo, da vidita, kako se tukaj razvija kmetijstvo. V Belgiji sta se mudila pet dni, v Nemčiji deset, na Češkoslovaškem pa šest dni. Ogledala sta si oblastno posestvo Božjakovina in posestvo kmetijske fakultete v Maksimiru. Zanimivo je, da farmar Ivanković govori samo španski, dočim Kružič, ki je že 28 let v Ameriki, vendar z zanimanjem prebira naše časopise. Otroci njegovi kakor tudi Ivankovičevi pa govorijo samo španski jezik. V Costarici je neki rojak z otoka Krka minister za javna dela.

Vse nosi le kopalne obleke znamke »JKKOL«, ker se odlikujejo po izvrstni kvaliteti in čudovitem sestavu barv.

* **Tragična smrt poljskega čuvaja.** V Gradini je vršil službo poljskega čuvaja neki Matej Ribič iz Bačevca. Tudi dni sta se srečala z lovskim paznikom Lukom Majkovanom, ki mu je ubil psa. Zaradi tega je prišlo med njima do prepira. V jezici je lovski paznik oddal dva strela na svojega nasprotnika. Kroglja je Ribiča zadela v glavo in ga usmrtila.

* **Smrtna kosa pri delu.** V Bistrici v Istri se je predvčerajšnjim pri gradbi nove občinske hiše podrl nasip, pri čemer je bilo zasutih pet delavcev. S pomočjo vojaštva in delavcev sta bila dva delavca odkopana mrtva, trije pa težko ranjeni. Smrtno sta se ponesrečila Anton Boštjančič in Viktor Princ, ranjenci pa so bili prepelani v reško bolnico. Občinsko hišo gradi podjetje »Unione« iz Reke. Dva nadzornika gradbe je policija aretirala.

* **Ne igraj se z orožjem.** V Ljubuškem se je t. dni s svojim prijateljem gozdarjem Gorkom Petkovičem peljal z avtom na sprehod Mato Grbavac. Pri neki gostilni sta se ustavila in pila nekoliko več, kakor je bilo potrebno. Ko sta nadaljevala vožnjo, je Grbavac, ki je bil že precej »v ročaj«, prijel puško in se igral z njo. Nena doma se je puška sprožila in kroglja je zadela prijatelja Petkoviča v desno dlan. Ranjenca so prepelali v bolnico, kjer so mu zdravniki morali roko amputirati do lakta.

* **Smrtna obsodba.** Pred sodiščem prve stopnje v Skopju je bil predvčerajšnjim obsodjen na smrt Šaban Liman iz sela Blane, ki je leta 1925. umoril svoj sestrično Nazlijo in svojega strica Aguso Seima.

* **Obleke kemično čist, barva, plisira in ilka tovarna Jos. Reich.**

* **KASELI, PREHLAD, HRIPAVOST, PLJUČNE BOLEZNI** sigurno zdravi Sirofen. Dobiva se v lekarnah. 357

Iz Ljubljane

* **Iz gledališča.** Abonente reda C in D opozarjamo, da imajo predstavo »Črne maske« za svoj abonma v ponedeljek 24. t. m. Oba abonmaja smo morali združiti na isti večer zaradi tega, da odigramo še do konca meseca »Črne maske« za abonma. P. n. abonenti reda C naj oprostijo spremembo sedežev. Dobili so zamenjane vstopnice po pošti.

* **Ljubljanska opera** ponovi danes ob pol 20. melodiozno Plotovo opero »Martina« v zasedbi ga. Popovičeva, ga. Medvedova, g. Banovec in g. Betetto. Pri pulu kapelnik Neffat, režija revn. Polič. Predstava se vrši za obenete reda B. V nedeljo ostane gledališče zaprto. Koncem prihodnjega tedna premijera opere Švanda Dudak.

* **II. javna produkcija golencev drž. konservatorija v Ljubljani** ob sklepu leta 1928, 1929 se vrši danes ob 20. v dvorani Filharmonične družbe. Nastopijo učenci klavirskega oddelka, dalje violinskega oddelka, solopjevskega oddelka. Iz ansambelskega oddelka se izvaja Goltermanov Religioze za 4 violončle. Sedeži pri produkciji stanejo 5 Din, stojišče 2 Din, podrobnj spored stane 1 Din. Predprodaja se vrši v Matični knjigarni, III. produkcija se vrši v ponedeljek ob 20. v Filharmonični dvorani.

* **Triglavani!** Danes bo promoviral na tujakšnji univerzi tovariš Milan Šijanec za doktorja prava. Odbor poziva članstvo, da se promocije z društvenimi trakovi polnoštevilno udeleži. Zvečer se pa bomo sestali vsi g. starešine in članstvo, v restavraciji pri Nacetu, kjer se bomo poslovlili od našega draga in agilnega tovariša.

* **Kopališče SK Ilirije za novinarje.** Uprava kopališča SK Ilirije je sklenila, da plačajo novinarji na podlagi novinarske legitimacije enake kopališke pristojbine, kakor veljajo za člane SK Ilirije.

* **Pevsko društvo Ljubljanski Zvon.** V ponedeljek, dne 24. tm. ob polosmih vaja ženskega, ob osmih mešanega zbora. Obvezno, ker je zadnja vaja pred počitnicami. — Odbor.

* **Narodno želez. glasbeno društvo Slo** ga priredi v nedeljo ob vsakem vremenu društveni izlet na Golnik. V popoldanskih urah priredita društvena godba na pihala

in mešanji pevski zbor koncert v zabavo tankakšnim bolnikom, v popoldanskih urah pa na pripravi društvo v gozdčku piknik v lastni režiji. Prijatelji društva iskreno vabljeni.

* **Pevsko društvo »Krakovo - Trnovo«.** V nedeljo ob 10. popoldne važna pevska vaja, udeležba obvezna. — Odbor.

* **Že sedaj nekateri željno pričakujejo dne 30. junija,** ko bo imelo pevsko društvo »Krakovo - Trnovo« žegnansko veselico v Kolesiji — saj se na njihovih prireditvah še najbolje zabavajo.

* **Československa Obec v Ljubljani.** V nedeljo dne 23. t. m. vylet do Brezje pri Dobravi (ke krajuju Šestakovi). Autobus v sedm rano a ve dve odpoledne pred Narodnim domom, jizdne cca 7 Din pro osobo. Proviant event seboj, jinač studena jidla na miste. Hudba, kupańi, les. Zpet rovněž autobus. Sučastnete se v hońnem počtu.

* **Gozdnovič.** Jutri v nedeljo ob 10. v drugem nadstropju Kazine, levo, sestanek članov glede počitniškega taborenja. Pridite vsi in točno! Č. R.

* **Trgovine na Vidov dan.** Po novi uredbi o odpiranju in zapiranju trgovinskih obratov morajo biti trgovine na Vidov dan 28. t. m. zaprte samo v času službe božje, t. j. od 10. do 11. popoldne. Gremij trgovcev Ljubljana.

* **Preselitve pošte Ljubljana 4.** Pošta Ljubljana 4 (v Kopitarjevi ulici) dne 28. tm. za stranke ne bo poslovala, ker se bo selila v novo mestno nišo na Poljanski cesti šte. 15. kjer prične posloovati dne 29. t. m.

* **Ponesrečena kolesarica.** Predsinočnjim sta nesla uradnik Anton B. ter elektrimonter Leopold B. iz Zg. Šiške proti glavni cesti okrog 7 m dolgo lestvo. Baš tisti hip, ko sta stopila na cesto in jo zaprla z lestvo, se je pripeljala izza ogla neke hiše na kolesu delavka Tereza Zalaznikova z Glinca, ki se je z vso silo zaletela v omeńeno lestvo ter padla čez njo na tla. Pri tem se je kolesarica močno pobila po rokah, nogah in glavi. Ranila si je tudi oko in si izbila zob. Zalaznikova je morala nemudoma iskati zdravniške pomoči. Kdo je zakrivil nesrečo, še ni popolnoma doganano.

* **Okrađen delavec.** Policija prejema skoro sleherni dan prijave raznih tatvin med zidari na stavbah. Med naše domače zidarje, odnosno delavce so se natepli razni sumljivi elementi, ki ne ločijo tuje od svoje lastnine. Žrtve takega tatva je zopet postal predvčerajšnjim delavec Janez Černšek, zaposlen na neki stavbi na Kodeljevem Fant je med delom odložil suknjič v neki kot, kamor pa se je splazil neznan tat ter mu odnesel 150 Din vredno oro in ter razne druge malenkosti. Tatu, seveda, niso mogli izslediti, ker je pač že davno odnesel pete ali pa je ukrađene stvari spretno skril in jia odnesel šele pozneje.

* **Zlato dobi u kradel.** Ko se je pripeljal t. dni veleposelnik Oskar Kosler iz Orteneka z avtomobilom v Ljubljano in se ustavil pred hišo št. 1 na Sv. Petra cesti, je kmalu, ko je izstopil iz avta, pogrešil svojo zlato pet tisoč Din vredno dozo. Oškodovanec, ki se je takoj podal nazaj k avtomobilu, je ubogovil, da se doza tudi tam ne nahaja, zaradi česar je uvidel, da se je moral doze polastiti v trenutku njegove odsotnosti neznan tat. Oškodovanec je zavedo prijavil policiji, ki bo skušala najti tatu.

* **Tatvina sadik.** Na šmarskem polju so postale poljske tatvine zelo pogoste. Iz Ljubljane zahajajo tja tudi zvečer ali zgodaj zjutraj razni otroci, ki kradajo solato in drugo zelenjavo. V četrtek zjutraj je neki moški zalotil na njivi Ane Šturmove iz Šmartne neko žensko, ki je poruvala na njivi že nad 50 sadik zeljnatih glav. Kakor pa se je pozneje izkazalo, dotičnica ni bila iz Ljubljane, marveč iz domačje vasi. Šturmovca je tatvica ovadila policiji.

* **Znani voljvodinski psihologatolog Winterry** ostane v Ljubljani le še do ponedeljka in sprejema obiske v hotelu »Slon«. Analizira rokopise ter ugotavlja preteklost, sedanjost in bodočnost. Javnosti je znano, kako je ta grafolog v Banatu razkrinjal že več zločincev in tudi babo Anuko. 839

* **Omega ure, F. Čuden.** Prešernova ulica 1.

Iz Maribora

* **Mariborsko gledališče** bo danes gostovalo v Ljutomeru in v ponedeljek v Ptuj, v torek pa se bo uprizorila tragedija »Romeo in Julija« kot poslovilna predstava g. Janka Rakuše.

* **Koncert** v mestnem parku bo jutri popoldne. Godba državnih železničarjev.

* **Nova avtobusna proga.** V svrhu kompletiranja avtobusnih prog je občinski svet sklenil, da zaprosi še za koncesijo na progi Konjice-Vitanje in Konjice-Oplotnica. Odobren je bil dogovor med mestno občino in upravo avstrijskih železnic, po katerem bo uveden na progi Maribor-Gradec avtobusni promet. Na tej progi bosta vozila dva Saurer avtobusa. Cena za potnika, ki se bo

„Schulz Univerzal“ tehtnica

deluje zanesljivo in tehta vidno, zato pridobiva trgovce zaupanje odjemalcev. Zahtevajte brez-obvezno ponudbo ali poset zastopnika.

JUGO SCHULZ d. o. z., LJUBLJANA.

NOGAVICE z ŽIGOM

Najboljše, najtrajnejše, zato
13 najcenejše!

Kino Ljubljanski dvor!

Angel ulice

Film ljubezni in trpljenja

Ob 4., 1/4., 1/2. in 9. uri.

vozil je na jugoslovenskem ozemlju, bo znašala 1 Din za km, iz Maribora do meje 12 Din. Za vožnjo Maribor-Gradec se bodo izdajali enotni vozni listki. Promet bo neprekinjen, ker se bo carinski pregled potnih listov vršil med vožnjo. Pričakovati je, da bodo vse za izvrševanje prometa potrebne formalnosti v kratkem urejene in da bo prosto vzpostavljen bržkone že v nekaj dneh. Iz Maribora bo avtobus vozil ob 7.30 in ob 14. iz Gradca pa ob 8. zjutraj in ob 16.30.

* **Prva žrtev Drave.** Drava je v četrtek popoldne zahtevala v letošnji sezoni svojo prvo žrtev. Na desnem bregu se je tik pod deško ljudsko šolo za magdalenko predmestje kopalo več mladeničev. Nena doma pa je izginil v valovih 16 letni ključavničarski vajenec Josip Viher. Čeprav ni bil daleč od brega in so mu takoj, ko so opazili nevarnost priskočili na pomoč tovariši, ga vendar niso mogli rešiti in je utonil. Trupla doslej še niso mogli najti.

Iz Celja

* **Izpremembe v mestnem in okoliškem občinskem svetu.** Z odlokom mariborskega velikega župana sta razrešena svojih dolžnosti kot občinska odbornika g. Alojzij Leskovšek v mestnem občinskem svetu in pa g. Ciril Böhm v občinskem svetu celjske okoliške občine.

* **Abiturientska prireditev.** Abiturijenti celjske realne gimnazije prirede 27. t. m. ob 20. v Narodnem domu svoj zaključni ples.

* **Končni izpiti na Trgovski šoli.** Na Državni dvorazredni trgovski šoli v Celju so se vršili pod predsedstvom ravnatelja g. Frana Marinka pisni izpiti od 10. do 14. t. m., ustmeni pa od 17. do 19. t. m. Pripuščenih je bilo k izpitu 30 kandidatov in kandidatkin, prijavilo pa se jih je le 23. Med pisnim izpitom so odstopile 4 kandidatkinje in je polagalo ustmeni izpit le 9 kandidatov in 10 kandidatkin, od katerih so položili izpit: Milena Iršičeva (z odliko), Josip Urančič, Oton Weikler, Vekoslav Peršič, Franc Strupi, Josip Kramer, Ivan Mesarič, Matilda Peček, Anica Kislinger, Marija Selšek, Berta Ferčnik, Milka Kačič, Justina Toplak in Natalija Kompoš. Trije kandidati in 2 kandidatkinji so bili reprobirani za 3 mesece.

* **Višji tečajni izpiti na celjski Državni realni gimnaziji.** Pod predsedstvom zastopnika oblasti, upokojenega gimnazijskega ravnatelja g. dr. Pibenbacherja iz Ljubljane se je vršila matura na celjski gimnaziji od 10. do 18. t. m. Maturu so položili: Viktor Anžlovar, Karel Barle, Ivan Bračko, Franc Burger, Karel Dobovšek, Albin Dobrac, Avgust Hönigmann in Ivan (oba z odliko), Ivan Branko, Virgil Krasnik, Karel Lupinc, Josip Marko, Karel Pepelnjak, Vladimir Potočnik, Marija Vrabčič.

* **Ukinjenje električnega toka v Celju.** Mestna elektrarna celjska sporoča, da bo električni tok v Celju v nedeljo od 9. do 13. ukinjen.

* **V Stari Gradski.** Višje državno tožilstvo v Ljubljani je odredilo, naj se odda 37-letni klepar Leopold Malcen, rojen v Gradcu, pristojen pa v Rumcane, ki je bil že 5-krat kaznovan zaradi zločina tatvine, ropa in nevarne grožnje in 10-krat zaradi prestopka tatvine in goljufije za dobo 3 let, v prisilno delavnico v Stari Gradski. Malcen je odsedel svojo zadnjo kaznen, sedemnajsto po številu, v celjskem zaporu.

Iz Kranja

* **Smuški odsek Sokola** bo imel danes ob 20. uri v Kocbekovi sobi v Narodnem domu važen sestanek vsega članstva.

* **Avtobus Kranjskega.** Kakor čujemo, bo prihodnji teden otvorjen reden avtobusni promet iz Kranja z Jezerskim. Promet bo oskrboval avtobusno podjetje Paar. Prvič bo vozil avtobus iz Kranja prihodnji četrtek dne 27. t. m. ob 20. uri. Nova zveza bo posebno dobrodošla turistom za Storžič in Kamniške planine.

Iz Trčica

* **Učiteljsko zborovanje.** V ponedeljek se je zbralo nad 70 učiteljev in učiteljic kranjskega šolskega okraja v telovadnici meščanske šole, da se posvetojujejo o stavnovskih zadevah in da dajo navodila svojim delegatom za pokrajinsko in glavno skupščino UJU, ki se bosta vršili v juliju v Ljubljani, odnosno v Zagrebu. Zborovanje je vodil društveni predsednik g. Josip Lapajne, šolski upravitelj iz Cerklji pri Kranju, in je trajalo od 9. — 12. ure. Na dnevnem redu je bilo tudi zanimivo predavanje g. Hrovata o dunajskih vtisih, ki so ga poslušalci poslušali z velikim zanimanjem. Pri Loncearju je končno bil skupni obed.

* **Za proslavo desetletnice** obstoja meščanske šole so pripravile v polnem teknu. Razposlalo se je nad 700 vabil. Vse nedokazne gojence opozarjamo, da se pravočasno priglase za prenočišča, kosilo in skupni izlet. Če kdo pomotoma ni prejel vabila, naj se obrne na pripravljalni odbor, ki bo vsakemu rad ustregel.

* **Originalen napis.** Neki posestnik v trziški okolici ima ob svojem travniku naslednji napis: »Ljubi moj, tu postoj, pa preberi ta napis, da ne prideva navskriž. Če boš hodil ti po moji travi, si podoben sivki-kravi, ki ne ve, kje je pot, po kateri hodi naj gospod!« — Povprašan, kako se napis obnese, je pritrtil, da je z njim prav zadovoljen; turisti ga vpoštevajo in ne hodijo po travi. Priporočamo tudi

predsednika Društva za nabiranje univerzitetnega zaklada.

Bil je med soustanovitelji dilaških podpornih društev »Radozgoja«, in Akademski Kolegij. Na socialnem polju se je nadalje udeleževal kot poslanec na dunajskih kongresih zoper alkoholizem in za pobijanje tuberkuloze; ves čas je bil podpredsednik Društva za bolne na pljuča, ki je stalo pod vladno patronanco. Na združnem polju je delal kot odbornik Zveze v Celju, Zveze slovenskih posojilnic v Ljubljani, osnival Splošno kreditno društvo, nekdanjo Trgovsko zadružno ter je sedaj podpredsednik Zadrugne banke itd.

Ze iz tega se da sklepati na obilico trudljivosti tega moža, ki ga je počastila naša univerza z najvišjim odlikovanjem.

Slavistika na ljubljanski univerzi

Med vseh znanstvenih panog na našem vseučilišču je slavistika najbolj popolna. To je nekako v skladu z lepimi tradicijami slovenske kulture, v kateri je imelo slovensko in slovansko jezikoslovje že od prvih začetkov narodnega preporoda vedno častno število znanstvenikov in amaterjev. To pa je tudi v skladu z duhom univerze, ki je po svojem bistvu slovenska in ji mora biti znanstveno raziskavanje slovenskega jezika in literature ena najbližjih nalog.

Tako proučevanje pa združuje okoli slovenskega nucleus-a tudi študij ostalih slovanskih jezikov in njihove književnosti. Seminar za slovansko filologijo na ljubljanski univerzi je ena njenih najaktivnejših naprav. Štirje redni profesorji, same prvovrstne kapacitete, zastopajo slavistiko. Dva (dr. Nachtigal in dr. Ramovš) sta lingvisti, druga dva (dr. Kidrič in dr. Prijatelj) pa literarna zgodovinarja. Vrh tega obstoji še stolica za srbohrvatski jezik in literaturo (prof. dr. A. Stojčević), dr. V. Burian docira češki jezik in slovstvo, dr. Preobraženski pa je lektor rusčine.

V tem trenutku niti ne govorimo o učenih uspehih naših slavistov; hoteli bi opozoriti širšo javnost na njihovo znanstveno delo, ki je v ozki zvezi s slovenskim duhovnim življenjem. Če se zamislimo v čase, ko se je slovenski jezik znanstveno proučeval pod tujo streho ali pa so to delo opravljali ljudje brez zadostnih pripomočkov (n. pr. p. Skrabec), in če primerjamo s tem rezultate prvega desetletja slovenske univerze, se nam pokaže velik napredek. — Vpliv tega dela na našo duhovno kulturo in na našo afirmacijo pred tujim znanstvenim svetom se bo čutil čedalje bolj.

Predvsem naj omenimo lepo, zelo častno znanstveno delo, ki leži v sedmih letnikih Časopisa za slovenski jezik. Ta časopis je bil ustanovljen leta 1918. Na prvi številki so označeni kot izdajatelji »Prijatelji slovenske znanosti«, kot kraj pa so navedeni Ljubljana, Gradec in Dunaj. Izdajali so ga v lastni režiji trije znanstveniki, ki so danes ponos naše Almae matris: Kidrič, Nachtigal in Ramovš. Drugi letnik je založila Slovenska Matica. S IV. letnikom je postal glasilo Seminarja za slovansko filologijo. Doslej je izšlo 7 letnikov, ki so neprecenljiva zakladnica slovenskega jezikoslovja in literarne zgodovine.

Znanstveno društvo za humanistične vede, ki je nekak predhodnik bodoče Slovenske akademije znanosti in umetnosti, izdaja zbornik Razprave. Doslej so izšle 4 obsežne knjige. Tudi tu zavzema slavistika dober del: opozarjamo na odlične razprave profesorjev Kidriča, Prijatelja in Ramovša. Zbornik »Razprave« bi delal čast vsaki akademiji, zato tudi druge akademije pošiljajo v zameno za svoje publikacije.

Prvovrsten sad slovenske univerze in nje slavistike je prof. Ramovš »Historična slovnica slovenskega jezika«, ki je po zasnovi in obdelavi monumentalno jezikoslovno delo. L. 1924. je izšel v založbi Znanstvenega društva za humanistične vede II. del (konzonantizem), ostali deli se pripravljajo. Nekaka zgoščena podoba tega dela je članek prof. Ramovša »Slovenački jezik« v Stanojevičevi »Narodni enciklope-

diji»: to je tudi v očeh laika prava mojstrovina filološke vede, najboljši pregled ustroja slovenskih dialektov in razvoja našega pismenega jezika.

Kakor lingvista, sta tudi oba literarna zgodovinarja na višku znanstvene delavnosti. Tu naj omenimo prof. Kidriča kurze o reformacijski dobi in tečaj iz prešernoslovja ter dr. Prijatelja predavanja o novejši slovenski književnosti in iz slovanskih literatur. Dočim lingvistika raziskuje in proučuje v prvi vrsti slovensko glasoslovje (problemi našega oblikoslovja še čakajo prihodnjih let), se v literarni zgodovini podrobno raziskujejo starejši dobi; tu v doglednem času ne bo ničesar več, kar ne bi naši slavistični seminaristi dobri pretrpeli in proučili. Pomenljivo in važno delo je dr. Kidriča »Zgodovina slovenskega slovstva od začetkov do marčne dobe«, čigar prvi snopič je letos izdala »Slovenska Matica«. Marsikak rezultat je bil dosegan v okviru avtorjevega dela za univerzo.

Ne smemo prezreti znanstvenega truda naših slavistov, ki prihaja do izraza v tujih časopisih. Tako je Slovenica lepo zastopana v praškem centralnem slavističnem organu »Slavia« in v »Zeitschrift für die slavische Philologie«, da niti ne omenjamo skupnega glasila jugoslovanskih filologov »Južnoslovenskega filologa«. Zelo pomembno pa bo slovensko sodelovanje v zbirki »Grundriss der slavischen Philologie und Kulturgeschichte«, ki izhaja v redakciji I. Vasmerja pri Walterju de Gruyter-ju v Berlinu. Tu bosta izšli v bližnjem času Zgodovina slovenskega slovstva, ki jo pripravljata profesorja Kidrič in Prijatelj in prof. Ramovš zgodovina slovenskega jezika poleg drugih spisov, ki bodo podlaga za spoznavanje Slovencev v sferi nemškega jezikovnega vpliva.

Čisto posebno delo pa opravljajo naši slavisti s tem, da vzgajajo znanstveni naraščaj za slavistične discipline. V tem oziru lahko konstatiramo samo pavalšno, da so uspehi odlični in da ni

skrbi za nadaljnji razvoj te znanosti na Slovenskem. Pozitiven vpliv naše univerze sega v tem oziru tudi preko državnih meja: Lucien Tesnière, sedaj profesor slavistike na univerzi v Strasbourg, avtor znamenitega spisa o slovenskem dualu in angleški slavist Jopron sta si nabrala med našimi slavisti dober del strokovnega znanja.

Želeti bi bilo, da bi prišla do razmaha še slovenska folklorja; drugo desetletje utegne pokazati tudi na tem področju napredek. Duh vzajemnosti in harmonije, ki vlada med profesorji in slušatelji, je vzoren; pripisujemo mu znatnih zaslug za vzgojo dobrega, mnogo obetajočega naraščaja. Zakaj zaupljivost pri študiju in raziskavanju vzpodbuja in bodri; osebni stiki med profesorji in slušatelji omogočajo temeljiteše in bolj individualno delo. Pripomočki so precej popolni, material izborn. Knjižnica Slovenskega seminarja (obstoječa iz bibliotek Slov. Matice in rajnega vseuč. prof. Gregorja Kreka) je bogata. Studijska knjižnica pa je prava zakladnica — za enkrat še neizčrpana. Rokopisni in knjižni zakladi te knjižnice so postali stoprav v zadnjih letih mobilni; pred postankom slovenske univerze so ležali neizrabljeni in na stare foliante so legale debele plasti prahu. Zdej mladi znanstveni naraščajniki obeh spolov pridno rijejo teh dragocenih skladovnicah. Naposled — da bo duh našega slavističnega seminarja še prikupnejši — ali ni velikega pomena, da slušatelji našega jezikoslovja in literarne zgodovine s studijskimi ekskurzijami s profesorjem spoznavajo miljeje, ki so oplojili našo literaturo? Tako so do dobra prehodili kraje Kersnikove novele in uživali mehko lirčnost »zavičaja« Stanka Vraza, dočim nameravajo letos spoznati kraje »Desetega brata« in Levstikovskega krepkega slovenskega.

Tako se torej oblikuje in razvija ljubljanska slavistika v desetem letu obstoja naše ljubljene Almae matris!

B.

Univ. prof. dr. M. Kos:

Univerza v Ljubljani in borba za njo v preteklosti

Ideja univerze v Ljubljani je stara preko tristo let. V jezuitskih študijih 17. in 18. stoletja ima svoje začetke, v popolni univerzi za dobe francoske vlade v ilirskih pokrajinah doseže svojo prvo realizacijo, okrnjena in degradirana živi dalje v nekaterih fakultetnih ustanovah do leta 1848., v letu revolucije se močno vzpne v prvi zavedni zahtevi po slovenski univerzi, ki takrat že doživlja v slovenskih predavanjih svoje prve oblike. Toda avstrijski režim slovenski univerzi ni dal živeti. V sedmih desetletjih, od 1848 do 1918, se javlja zahteva po slovenski univerzi vedno znova in znova, ali njeno uresničenje ni prinesla avstrijska, temveč šele tedi sledeča doba svobode in zjedinenja. O vsem tem, kako živi ideja univerze v Ljubljani najprej v ljubljanskem višem šolstvu in potem v borbi za slovensko univerzo, je napisal obširno študijo univ. prof. dr. J. Polec v Spomenici ob desetletnem obhodu univerze kralja Aleksandra I. Na vsebino te študije, bogate novih podatkov in vidikov, opozarjam na tem mestu še prav posebej.

Prve etape visoke šole v Ljubljani

Na ljubljanskem jezuitskem kolegiju (ustanovljenem l. 1595) obstajala najprej filozofski in teološki študij s fakultetnim značajem, katerima se kot tretji priključil izza leta 1698. v okviru jezuitske visoke šole tudi juridični študij. Pravim visoke šole, kajti univerze v tedanji in današnji pomeni te besede ljubljanski jezuitski študiji še ne predstavljajo. Razpust jezuitskega reda (1773) končuje prvo etapo ljubljanskega visokega šolstva, ki je imelo svoj sedež v jezuitskem kolegiju, tam kjer stoji danes šentjakobska dekliska šola.

V drugo etapo visokega šolstva v Ljubljani, za časa prosvetljenega absolutizma, pa že poseže za degradacijo oziroma okrnitvijo takratna vsemožna državna oblast. Ukinitelj je najprej teološki, nato tudi filozofski študij. Za zopetno vzpostavitev zadnjega, toda ne več v obliki starega jezuitske-

ga študija, temveč prave filozofske fakultete, razširjene z nekaterimi juridičnimi in tehničnimi stolicami, so se leta 1786-1787 energično zavzeli kranski deželni stanov. Prošnji stanov je pa vlada le deloma ugodila. Ljubljana je dobila leta 1788. sicer zopet filozofski študij, ne pa fakultete v predlaganem obsegu, kmalu zatem pa tudi teološki študij in nekatere medicinsko-kirurške stolice.

Popolna univerza v ilirski dobi

Ideja popolne univerze v Ljubljani je uresničena prvič za dobe francoske vlade na naših tleh, v središču ilirskih pokrajin, Ljubljani. Prvemu guvernerju ilirskih pokrajin, maršalu Francije Marmontu, gre za to velika zasluga. Naredba z dne 4. julija 1810. ustanavlja v Ljubljani Centralne šole (Ecoles centrales) s univerzitetnim značajem. Dne 1. avgusta 1810. je izšel organizacijski statut nove univerze, ki predvideva, kakor bi danes rekli, sedem fakultet: medicinsko, kirurško, lekarniško, inženjersko-arhitektonsko, zemljemersko, juridično in teološko. Spomenica naše univerze nam podaja tekst in delni faksimile te važne in zanimive listine po prepisih, ki se nahajajo danes v ljubljanski Državni biblioteki. Novembra 1810. so nove Centralne šole slovesno otvorile. Šele so od 200—300 dijakov, nastanjene pa so v nekdanjem frančiškanskem samostanu, kasnejšem licejskem poslopju (porušenem l. 1900.) na sedanjem Vodnikovem trgu. Le preširoko zasnovane visoke šole v Ljubljani so pa doživele že sledeče leto reorganizacijo, ki jih je približala tipu tedanje francoske univerze in jim dala ime akademije s fakultetnim značajem. Ostale so po reorganizaciji še nadalje stolice prirodoslovne, filozofske, medicinske, teološke in juridične fakultete, odpadale pa so tehniške katedre. Žal je povratek avstrijskega režima zopet okrnil univerzo, ki jo je dala Ljubljani francoska doba. Ostali so v okviru liceja le še skromni filozofski, teološki in medicinsko-kirurški študij. Do obnove juridičnega študija, za katerega

so se Kranjci po vrnitvi Avstrijcev vneto potegovali, pa ni prišlo.

Obnovljena borba za univerzo

Leto 1848, ki je prineslo Slovincem politično življenje, je vzbudilo že takoj splošno klic po slovenski univerzi v Ljubljani. Zahteva jo že politično-kulturni program dunajskega društva Slovenija, zahteva jo ljubljansko Slovensko društvo, zahtevajo jo ljubljanski profesorji in dijaštvo. »Vseučilišča nam je v Ljubljani treba«, ta klic se je razlegal takrat v naši javnosti, časopisu, centralnem parlamentu, in je, če tudi s presledki, ostal živ skozi sledečih sedem desetletij naše zgodovine. Vendar uspeh ni odgovarjal živi akciji za slovensko univerzo v letih revolucije. Vidni uspeh je bil edino ta, da so v okviru ljubljanskega liceja osnovane nekatere juridične katedre, na katerih se vrše predavanja na slovenskem jeziku. Prekmalu je pa, že leta 1849. reforma avstrijskega šolstva ukinila licej. Slovenska fakultetna predavanja v Ljubljani so prenehala in le nekatera juridična in teološka se še do leta 1856. vrše na graški univerzi na slovenskem jeziku (civilno pravo, kazensko pravo, kazenski postopek, dve teološki stolici).

Visokošolske institucije, katere je imela Ljubljana od konca 16. stoletja, je torej uničila avstrijska absolutistična reakcija po letih 1848-49. Trajna pa je ostala živa zahteva Slovincem po lastni univerzi tudi že v naprej. V dobi sedemdesetletij, od političnega preporoda pa do osvoboditve 1918, se javlja ta zahteva vedno znova in znova, enkrat v silnejši meri, potem zopet prav skromno in ponižno, zastane za nekoliko let pa se zopet vzbudi z večjo silo, je deloma smotreno organizirana, ali pa — le preveč krat — zavisna od trenutnih političnih razmer in vnanjih dogodkov in slučajev. Zahteva in razlogi za univerzo v Ljubljani, ki so jih postavile spomene naših društev in merodajnih faktorjev že v letu 1848. obdržijo svojo aktualnost v univerzitetnih akcijah vsem sedem sledečih desetletij: Ljubljana kot kulturno, politično in gospodarsko središče Slovencev mora dobiti univerzo za Slovence, njihove južne brate in južne dežele države vobče.

Doba taborov

Po obnovi ustavne dobe imamo znameniti prvič zopet krepkeje naglašeno zahteva po univerzi v Ljubljani v dobi taborov, v letih 1868—1869. Z zahteva širokih mas naroda na taborih se družijo klic po univerzi tudi med slovenskimi akademiki, v kranskem deželnem in dunajskem državnem zboru. Janez Bleiweis kot že leta 1848., dalje Luka Svetec in Jakob Razlag stoji takrat med prvimi boritelji za slovensko univerzo. Slovinci zahtevajo takrat predvsem najprej uvedbo juridične fakultete, ki bi dala narodu moč, zmoglo uradovati v domačem jeziku. Toda vlada se slovenskim zahtevam izmika na vse močnejše načine, mlinski se izgovarja s slabimi financami in pomanjkanjem učnih moči, nemško-avstrijska javnost protestira, in edini pozitivni uspeh akcije iz taborških let, obliuba nekaterih paralelnih slovenskih iuridčnih stolic v Gradcu se ni dala nikdar realizirati.

Zastoj in zopetno oživenje borbe

Od sedemdesetih let pa do začetka devetdesetih let pa vlada v akciji za univerzo pri nas čudno mrtvilo, tem nam pojmljivo, ker so se Slovinci baš v tej dobi v kulturnem, političnem in vobče nacionalnem pogledu silno dvignili. Šele leta 1890, ko zahtevajo Italijani svojo pravno akademijo, je prišlo v kranskem deželnem in dunajskem državnem zboru in v slovenski javnosti zopet v razpravo vprašanje slovenske univerze, predvsem najprej pravne akademije.

Pomebnosti je pa pokret leta 1898., ki so ga, prav tako kot onega iz leta 1890., povzročili vnanji dogodki, to je nemiri na avstrijskih univerzah, nastali radi Badenijevih jezikovnih naredb za Češko. Akcija, ne sedaj za pravno akademijo, temveč za slovensko univerzo s tremi fakultetami (teološko, juridično, filozofsko) je dobila svoj viden izraz najprej v Ljubljani, v občinskem svetu in kranskem deželnem zboru. Ivan Hribar in Danilo Majaron stopita z vso vneto na čelo univerzitetni akciji in ji ostaneta poslej najzvestejša pobornika. V Gradcu in na Dunaju se akciji v domovini priključijo tamojšnja slovenska akademska mladina. Viden uspeh prizadevanja iz leta 1898. je ustanovitev posebnega vseučiliškega fonda v Ljubljani, namenjenega za potrebe bodoče slovenske univer-

ze. Univerzitetni pokret je leta 1898. tako razgibal našo javnost, da je slovensko univerzitetno vprašanje ostalo živa narodova zadeva tudi v sledečih desetletjih.

Zadnji dve desetletji pod Avstrijem

Ze jeseni leta 1901. so demonstracije in zahteve italijanskih visokošolcev po lastni univerzi ter obljube, ki jih je vlada dala Italijanom, povzročile med Slovenci novo vseučiliško gibanje, najprej med univerzitetno omladinjo v Gradcu in na Dunaju, nato v domovini, pa tudi drugod, tako v Pragi in v Zagrebu. V številnih sodih, v izjavah blizu 700 občin, društev in korporacij, so manifestirali Slovenci za svojo narodno in kulturno zahtevo. Dunajski državni zbor je pa tudi leta 1901. pokazal odklonilo stališče; edino je vlada privolila v podelitev nekoliko štipendij za vzgojo akademskega naraščaja na juridični in filozofski fakulteti bodoče univerze. Te ustanove so se v letih 1902—1910 res delile 8 kandidatov, danes po večini profesorjem ljubljanske univerze.

V sledečih letih je šel boj za slovensko univerzo dalje, večinoma kot odgovor in reakcija na italijanske zahteve po lastni univerzi. Vodi ga akademska omladina, v domovini mu pa stoji slejkoprej na čelu Ivan Hribar in Danilo Majaron. Žal so enotno in smotreno akcijo čisto motila različna naziranja, ki se javljajo na pr. enkrat v misli ustanovitve slovenske univerze v Trstu, eventualno skupaj z italijansko, ali pa zopet o značaju same univerze v Ljubljani. Sredi prvega desetletja 20. stoletja je univerzitetna akcija, predvsem pod vplivom slovenskih in splošno političnih razmer, znatno oslabila.

Živejši postane pokret za univerzo zopet po izvršenju prvja državnozbornih volitvah na podlagi splošne in enake volilne pravice in v novem državnem zboru; toda do večjih pokretov je prišlo, tako kot v prejšnjih letih, tudi sedaj šele pod vplivom vnanjih dogodkov, predvsem gibanja za italijansko univerzo. V letih 1907—1910 vidimo zopet skupno na delu za univerzo akademsko mladino, univerzitetna odseka v Ljubljani in na Dunaju ter naša parlamentarna in deželnozborna zastopstva. Razpravljala se v teh letih mnogo o habilitaciji slovenskih docentov v Pragi, Zagrebu, Krakovu in drugod, o reciprociteti zagrebške univerze, o slovenskem akademskem naraščaju. V letih neposredno pred veliko vojno je zanimanje za slovensko univerzo zopet znatno padlo, pojavljajo se dvomi, izgledi na uspeh postajajo manjši, forsiranje Trsta kot kraja ustanovitve univerze je moglo celj akciji prejšnjo škodovali kot koristilo. Le prevečkrat manjka v takratnih naših političnih razmerah potrebna enotnost v nastopu in borbi. Doba svetovne vojne je naravno zatrla vsako nadaljno univerzitetno akcijo.

Ali že v prvih tednih svobode se je dvignil klic po univerzi. Osvobodjenje in zjedinenje s Srbijo in Hrvaščino v narodno državo je uresničilo želje Slovencev in dalo njim, državi in Ljubljani to, kar je ta v preteklosti vsaj deloma že imela.

Ustanovitev vseučiliške komisije

Narodna vlada za Slovenijo je sklenila takoj po zjedinenju, da se ustanovi posebna vseučiliška komisija, ki ji bodi skrb, da more slovenska akademska mladina, prisiljena zapustiti univerze na Dunaju in v Gradcu, nadaljevati svoje študije in da se ji otvori čimprej lastna univerza. Komisija se je sredi decembra 1918. leta sestavila iz zastopnikov stanov, ki se izobražujejo na visokih šolah, to je pravnikov, filozofov, teologov, zdravnikov in tehnikov. V svoji prvi seji si je izvolila za predsednika dr. Danila Majarona, starega in že izkušenega borca za slovensko univerzo, za zapisničarja docenta dr. Ramovša, za referenta pa dr. Rostoharja. Načelo je bilo, da spadajo v komisijo vsi slovenski univerzitetni profesorji in docenti, ki so se prijavili. Deželno vlado, osobito poverjenika za prosveto, profesorja dr. Vrstoška, je zastopal poseben uradnik, ki mu je poročal o delu komisije. Zlasti na podlagi referatov dr. Rostoharja, ki je posredoval na zagrebški univerzi, je v prvih sejah veljalo mnenje, da se za prvi čas ustanovijo v Zagrebu za najnujnejše predmete stolice s slovenskim učnim jezikom in na te pokličejo že habilitirani univerzitetni docenti ali gospodje, ki bi se habilitirali na zagrebški univerzi.

Sredi februarja meseca 1919 se je pokazalo, zlasti iz korespondence z zagrebško

V. K.:

Slovenski študent v preteklosti

Menda ki ni med akademsko izobraženimi »stare baje«, ki bi ne mislil z zavidenjem, obžalovanjem in tiho resignacijo na dobo, ko smo bili še cives academici, almae matris filii, obenem pa bruci ali krokerji, doktorandi in cand-i. Fimus Troes, recitiramo in pričujemo v elegičnih spominih pobrudavati: »Leise zieht durch mein Gemüt ... ali pa »Burschen heraus!«, potem pridemo na našo »Če študent na razjo gre, lupajdi, lupajdi!« in ko se praskamo po pleši in sledimo klicu k večerji, še hitro ponovimo v spominu močno himno: »Gaudemus igitur!« — potem nas prekinejo novi zvoki sinkopiranih ritmov z gramofona. Naši sinovi in hčere imajo menda drugo smer. Fimus Troes!

Nacionalni, da, to smo bili! Ali kulturno je naš študent bil orientiran predvsem nemški, naša akademska inteligenca je zrasla ob Goetheju, Heineju, Herberju in Schopenhauerju. O Franciji, o Italiji, ali celo o Rusiji ali Angliji pri nas ni mnogo sledov. Razvoj naših akademskih generacij je tema, ki bi se tudi na naši univerzi moral pričeti obdelovati. Laik ne ve in ne more

rekonstruirati prejšnjih dob. Tako ne vem in vsi skupaj najbrže ne vemo, kdaj so slovenski fantje začeli študirati in kam so hodili. Da so najpreje Tolminci, Brici, Vipavci in Kraševci, potem pa še Gorenjci in Korošci hodili v Padovo, velja za gotovo. Sploh je bila doba, ki jo poznamo tudi iz umetnostne zgodovine, ko sta se pri nas borila južni laški in severni nemški kulturni vpliv. Tako smemo reči, da so pričeli naši prvi študente kot »bursani« v Padovi, kot bogoslovci v Ogleju, kot seminaristi pa tudi drugod. Ločani so pozneje gotovo tudi hodili k svojemu škofu v Nemčijo; in Kelmorajni, srednjeveška romarska postaja, je morda klicala tudi naše študente. Saj so bili takrat tudi naši fantje brezdomno »fahrende Scholare«, zapozneli truhdarji in so tudi iz njih postajali visoki gospodje ali pa pocestni roparji ali priložnostni pevci ali pisarji. Dunaj je vse časa gotovo bil privlačno center našega študentstva, enako Rim. Da so za časa tridesetletne vojne naši videli tudi Prago, bo verjetno. Narodna pesem o kralju Matjažu in nezvesti bobnarci poje, da so se dvignili »šolci v Pragi ino Celji«. Kakšna je bila ta šola v Celji, ne vem. Kakršnakoli: njeni »šolci« niso bili mlečnozobi golobardi žoltokljuni, marveč so poleg gramatike umeli sukati tudi brke, dekleta, čaše in meče, kar je ostala še tradicija do okrog l. 1900.

Solcem v Pragi ino Celji se pridružujejo razni črnosolci, ki so strašili po gradovih, samostanih in bogatih hišah, kadar jim ni zadostovala bera pod slamnatimi krovci. Tolminski študent ni osamljena figura. Tavčar nam v »Janezu Solncu« opisuje študente, ki hrume, krokaio, politizirajo, otimajo in rožljajo po židovskih gasi. V Jenkovi kosarni na Jezeru so se podpisovali potujoči teologi, pri tleh, kjer so ležali na škopih in otepih slame. Ali je v 14. veku tam podpisani clericus magister bil Slovenec ali Nemec. Če hali kaj drugega, kdo ve? V Rim je šel, po odpustke ali dobiček, po grevenju ali novo eksistenco, študent je bil in v Jenkovi kosarni se je podpisal, ko je tam prenočeval na slami.

Turki pred Ljubljano in Dunajem, Švedi pred Prago, Trubar v Celju in Gorici in Ljubljani, Jurij Kobla, Krško in Metlika, — ali niso bili povsod naši študentje poleg? In v sredi! Brez njih ni bil Urach niti Tübingen, šli so z Mandeljem v Varazdin, k Pavlincem v Zagreb, k glagoljšem v Senj, v Benetke in v Jakin, in kdo ve še kam. Kdo je bil prvi Slovenec v Ameriki? Ali ne faltran študent?

Pa saj ni treba gledati za izjemami. Saj smo imeli prav spodobne redne generacije, ki so se lepo učile in potem dosegale cesarske in papeške dostojanstva. Hren — Chrön in Dolničar — Thalnitscher sta bila

bruca na domačih kolegijih. Ljubljana, Gradec, Dunaj, naposled je Gradec in Dunaj, sta končno odrinila vso prošlost in koncentrirala slovenske študente vase. O renesančni in gotski dobi našega študentstva vemo malo, skoraj nič, o reformacijski malo, o protireformacijski še največ.

V Napoleoniki dobi bi bil moral naš študent stati na strani revolucije. Na strani emperurja proti kaiserju. Ali protireformacija je opravila svoje delo dobro, večina študentov je šla med legionarje, na napačno stran. Vodnik je bil suspekt zaradi Ilirije, Prešeren brezveren in pohujšljiv. Leta 1848. šele zopet pograbijo naši dečki orožje in se prvič postavijo na pravo stran, za svobodo, proti reakciji. In si pripno kordko.

Kratke lepe sanje, ki jim sledi doba huzarjev. Doba jare gospode.

Takrat so zopet naši dečki v večjem številu pritisnili v šole. Nadarjen rod, vzgojen za službo, a doma ni več dela in zaslužka. Ne kmetija, ne obrt, ne kupčija ne rede več. Tudi armada ne. S kmetov pritisnejo dečki v šole, obupno gladujejo, krajcar je že kapital, zemlja dobirota. Pa smo vendar dobili iz teh dob svoje poete, jezikoslovce, matematike, juriste, zdravnike, hofrate, oficirje, umetnike, proste. Seveda, marsikdo je prišel nazaj kot Deschmann ali Urbantschitsch in na našem gnoju je cvela južnomenska

generacije inteligence, ki je sovražila svoj rod. Tembolj je je ljubila ona druga, ki je svoj odpor kljub c. kr. uniformi in plači črpala iz podzavrednega vsakdanjega povratka v ideje iz 1793. in 1848., čeprav omiljene v obliki oktoberskega diploma. Ali današnje generacije študentstva vedo, kaj je to, in kaj sta bila šš 17 in 19 državnih osnovnih zakonov, kaj je bil Bismarck ali Beust ali Hohenwart? Pri nas je to spadalo v brucovski izpit, in k temu so kmalu prišli Havlicek, Neruda, Masaryk. Toda — Husove tradicije naš študent ni imel ... Od kod? Od Trubarja ne, od Hrena ne, ali od Tomana? Od Koseskega? Od kralja Matjaža?

Takrat, ko je naša zgodovina najbolj neznanatna, je tudi študentska generacija najmanj značilna. V devetdesetih letih se strnejo vrste naših dečkov okrog stola pod carem zelenim; zavladala burševski koment. Proti Carniolu nastopi Sava, v Gradcu in na Dunaju uživaški respekt pri nemških komilitonih le, če znaš primerno lopniti z ostrino po licu. I. R. Mukolovečki prelje stare horvacke obrtniške »križevčke statute« v študentovski koment, kantušminister in klobasar in vubacitli postanejo ugledne šarže, bruc se spoštljivo klanja in molči, kadar kroker zožli. Pa je bilo le tudi to veselo in mило, in — ne brez koristi!

Heroična doba se je kmalu prežvela.

univerzo, da se načrt s slovenskimi sporednimi stolicami, ki bi se prenesle kasneje na lastno univerzo v Ljubljani, ne da uresničiti. Komisija je zategadelj sklenila, da se takoj začne s pripravami za samostojno slovensko univerzo v Ljubljani in da se zlasti takoj odprejo tehnični tečaji. Deželna vlada, posebno pa agilni poverjenik za prosveto dr. Vrstošek, je začela poizvedovati in pripravljati tla pri centralni vladi v Beogradu in komisija je v marcu dobila veselo poročilo, da je ministrski svet pripravljen podpirati predloge komisije za odprtje univerze v jeseni.

Otvoritev tehniških visokošolskih tečajev

Komisija se je po prejemu te ugodne vesti s podvojeno silo lotila dela in je po navodilih deželne vlade organizirala za podrobno delo posebne subkomisije (v marcu 1919). Navzlic neugodnim vestem iz Beograda meseca aprila, ki so bile proti ustanovitvi univerze v Ljubljani pred sklepom miru, in iz Zagreba, ki so bile neugodne za ustanovitev paralelnih slovenskih stolic pri zagrebški univerzi, komisija v svojem delu ni klonila, temveč ga je vneto nadaljevala. Že 19. maja so se odprli s pomočjo deželne vlade za Slovenijo tečniški visokošolski tečaji v prostorih Tehnične srednje šole. Otvoritvene govore sta imela predsednik dr. D. Majaron in poverjenik dr. Vrstošek, ki jima gre pri delu za oživetje univerze v letu 1919. največja zasluga.

Zakon o ljubljanski univerzi

Medtem so intervencije slovenskih poslancev in energična pogajanja dr. Vrstoška in predsednika dr. Majarona privedla do uspehov tudi pri centralni vladi.

Zakon o ljubljanski univerzi

Po ponovnih konferencah s posameznimi ministri, zlasti slovenskima ministroma dr. Albertom Kramerjem in dr. Antonom Korošcem ter na osebno intervencijo predsednika Vseučiliške komisije dr. Danila Majarona je Ljuba Davidovič kot prosvetni minister v koncentracijski vladi Stojana Protića izdelal zakonski osnutek o ustanovitvi ljubljanske univerze. Ministrski svet je dne 30. junija 1919 ta osnutek soglasno odobril, nakar ga je Davidovič dne 8. julija predložil Narodnemu predstavništvu. To ga je sprejelo dne 17. julija, šest dni kasneje, dne 23. julija pa je dobil zakon najvišjo sankcijo. Med tem je Protićeva vlada odstopila in zaradi krize se je objava zakona v Službenih novinah zakasnila za cel mesec, tako da je stopil zakon o univerzi v veljavo šele 23. avgusta. Zakon se glasi:

V imenu Njegovega Velikanstva
PETRA I.

po milosti božji in narodni volji
kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev
MI

PRESTOLONASL. ALEKSANDER

proglasamo in objavljamo vsem in vsakomur, da je Začasno narodno predstavništvo, sklicano z ukazom z dne 24. februarja 1919 na dan 1. marca 1919 v prestolno mesto Beograd, v 54. redni seji dne 17. julija 1919 sklenilo ter da smo potrdili in potrjujemo Zakon o univerzi kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se glasi:

Člen 1.

V Ljubljani se ustanavlja univerza kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki ima pet fakultet: teološko, pravoslovno, filozofsko, tehnično in medicinsko.

Medicinska fakulteta bo imela samo dva prva pripravljiva letnika.

Člen 2.

Vse fakultete se odprejo začetkom šolskega leta 1919/20, in sicer teološka, filozofska in pravoslovna v popolnem obsegu, tehnična s prvim in drugim letnikom, medicinska s prvim letnikom.

Člen 3.

Dokler se ne izdelajo specialni zakon in uredba, se bo univerza v Ljub-

Junija je prišel zakonski načrt o ustanovitvi univerze že v razpravo v ministrskem svetu, 22. junija se je predsednik komisije dr. Majaron odpravil v Beograd, kjer je imel 26. junija odločilni razgovor z ministrom prosvete Ljubo Davidovičem, katerega širokogrudni uvidenosti je zahvaliti dober del tako naglo doseženega uspeha. Že 30. junija je ministrski svet sprejel zakonski predlog o ustanovitvi univerze v Ljubljani, 8. julija je regent Aleksander pooblastil ministra prosvete, da sme predložiti Začasnemu Narodnemu Predstavništvu predlog, nakar ga je minister še istega dne predložil. Nato je izvoljen poseben parlamentaren odbor, ki je zakonski predlog 9. julija sprejel. Še istega dne je prišel v razpravo v Narodnem predstavništvu, kjer so zanj govorili slovenski poslanci Puc, Lončar in Sušnik, 16. julija je bil zakonski predlog v tretjem branju sprejet in s tem univerza v Ljubljani s petimi fakultetami, filozofsko, juridično, medicinsko, tehnično in teološko (od katerih naj ima medicinska le prva dva pripravljiva letnika), uresničena. Zakonito ustanovljena je pa 23. julija 1919, ko je regent zakon sankcioniral, oziroma 23. avgusta, ko so ga objavile Službene Novine.

Vseučiliško komisijo so čakale še zadnje priprave za realizacijo univerze. Posebno velika je bila skrb radi njene nastanitve. S kraljevsko odločbo so bili 31. avgusta 1919 imenovani prvi redni profesorji. Iz njih sestavljeni univerzitetni svet se je prvič zbral 18. septembra 1919 in si izvolil za svojega predsednika profesorja I. Plemlja. S tem je vseučiliška komisija pod vodstvom svojega neumorno postrtovalnega predsednika dr. Majarona svoje delo nad vse častno in uspešno končala. Nova univerza je začela živeti.

ljani povsem upravljala po zakonu in uredbah o univerzi kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Beogradu.

Člen 4.

Ta zakon stopi v veljavo, ko ga kralj podpiše, obvezno moč pa dobi, ko se razglasi.

V Beogradu, dne 23. julija 1919.

ALEKSANDER s. r.

Zakon nosi podpise vseh ministrov, med njimi predsednika Stojana Protića, prosvetnega ministra Ljube Davidoviča, notranjega ministra Svetozarja Pribičevića, podpredsednika vlade in ministra za prehrano dr. Antona Korošca, ministra za konstitucijo in izenačenje zakonov dr. Alberta Kramerja, poštne ministra dr. Eda Lukinića, ministra za socialno politiko Josipa Gostinčarja itd.

Z objavo v »Službenih Novinah« je bil zakon o ljubljanski univerzi uveljavljen, treba pa ga je bilo tudi oživiti. To je izvršila že »nova«, demokratska vlada Ljube Davidoviča, v kateri je bil prosvetni minister Pavle Marinković. Pojavilo se je glede imenovanja prvih profesorjev in za odprtje univerze potrebnih kreditov precejšnje težkoče. Sele na ponovno energično intervencijo takratnega trgovskega ministra dr. Kramerja je bil sestavljen in dne 31. avgusta 1919. podpisan ukaz, s katerim so bili imenovani prvi redni profesorji na vseh petih fakultetah. Ob enem so bili odprti tudi potrebni krediti.

Sele s tem je beseda meso postala.

Tehnični del rubrike ureja avtomobilski oddelček Vacuum Oil Company D. D.

O avtomobilskih nesrečah

Zadnje čase zelo pogosto beremo poročila o raznih avtomobilskih nesrečah, kar je toliko bolj žalosten pojav, ker imamo v naši državi razmeroma še zelo malo avtomobilov. Čeprav je še dosti kronistov, ki zaključujejo taka poročila s frazo »krivda je na strani vozača«, bomo vendar videli, da temu ni vedno tako, dasi ne nameravamo zagovarjati avtomobilizma.

Predvsem je ugotovljeno, da konjeka vprega ne vozi po desni strani ceste, ampak to samo poskuša. Rezultat teh poskusov je, da vozijo vozovi zdaj po desni, zdaj po levi strani, kar povzroča samo zmešnjavo, če se sreča večje število voz. Prehitenevje z leve strani vidimo le redkokdaj. Prehitenevje tako, kakor se komu zdi, navadno pa na desno.

Da ne vozijo vedno po desni strani, so dosti krive tudi ceste v naši državi, ker so nekatere take, da res ne veste, kod bi vozili. Vendar za nas v Sloveniji ta izgovor ni na mestu, ker so ceste razmeroma v zelo dobrem stanju, ako jih primerjamo z drugimi pokrajinami.

Ce res nepristransko pogledamo vzrok raznih nesreč, pridemo do prepričanja, da velika večina nesreč ni nastala po krivdi avtomobilista, ampak po krivdi vozov s konjsko vprego, kolesarjev in pešcev. Ta del cestne publike predstavlja na vsak način slabši element napram avtomobilistom. To je pač vzrok, da se mnogi, včasih celo merodajni faktorji že v naprej postavljajo na njihovo stran. Res je, da so slabši, vendar je treba pomisliti, da so v toliko lagljem položaju, ker ne držijo svojih rok ali nogah znanja z 10, 20, 40 in več konjskimi silami. Popolnoma po pravici se pritožujejo ljudje, če vozijo avtomobilisti s preveliko hitrostjo. Vendar ne smemo iti tako daleč, da bi jim sploh prepovedali hitro voziti, kajti sicer se pač ne bi vozili z avtomobili. Mnogokrat izvira mržnja proti avtomobilistom iz gole zavisti, ker pušajo pešce in vozove s konjsko vprego daleč za seboj.

Na vse to se moramo ozirati. Pokazala se bo potreba, da bomo morali običnost bolj poučevati o prometni disciplini. Pri soferjih je v tem oziru mnogo laglje. Imamo šolske šole, kjer se vrši pouk o upravljanju z motornimi vozili, in v teh šolah bi lahko s majhnim trudom poučevali soferje tudi o disciplinirani vožnji. Kadar pride sofer iz šole, ga bo že redarstvo vzelo v roke in pri vsakem morebitnem prestopku tako občutno kaznovalo, da se bo spomnil na to, kar se je učil v šoli.

Drugače je pa s publiko. Če kdo prileti pod avto, ga ne bo nihče skušal opozarjati na red, češ da je podstavil nogo pod voz. Policija ne more v tej smeri vzgajati publike. Edino, kar je mogoče napraviti, je, postaviti na nevarna mesta razne znake, po mestih pa prometne redarje. Na vsak način bi pa bilo potrebno, da bi se običnost že od mladih let navadilo na prometno disciplino. Tu menimo, da so za to najbolj polikani činitelji ljudske in srednje šole. Morda bi lahko govorili pri telovadnih urah o tem. Pravimo sicer, da je nesreča najboljši učitelj. Vendar je dosti bolje, da bi se svet že od majhnega privadil na moderna prometna sredstva, zlasti ker se bo avtomobilizem vedno bolj razvijal.

Razen dejstva, da je šolska doba najbolj prikladna in na kmetih edina, ko se lahko vcepi bodoči generaciji smisel za moderni promet, je potrebno to tudi zaradi tega, ker baš otroci na prometnih ulicah zaradi ne-

pazljivosti ali nevednosti najbolj trpe. V deželah, kjer je avtomobilizem mnogo bolj razvit kot pri nas, so v tem oziru že mnogo storili. Dobro bi bilo, da bi se tudi mi začeli pečati s tem, da nas ne bi promet prehitel. Na ta način bomo omogočili, da se bo promet razvijal hitro in nemoteno ter brez neugodnih posledic.

Tekmovanje v Indianapolisu. Pri tem tekmovalju, ki je v Ameriki eno najbolj važnih, je od 33 dirkalnih strojev vztrajalo do konca samo 12. Zmagal je outsider Ray Keesh na osemcilindrskem specialnem Simplexu, ki je dosegel povprečno hitrost 97.583 milj. t. j. 156.132 km. To je seveda za naše pojme visoka številka, toda prejšnji rekordi so bili še višji. Tekma je zahtevala tudi eno žrtvo. William Spence je zletel v zavoj, se prevrgel, zopet postavil in potem ga je vrglo iz avtomobila ter je ostal na mestu mrtev. Zmagovalec Keesh je vozil zelo enakomerno in kljub vsej hitrosti zelo premišljeno. Kot nagrado je prejel razven ostalih častnih daril še 40.000 dolarjev (sod 2 milijona Din) v gotovini.

Fordov dogovor s Rusijo definitivno. Po več mesecih se je Fordu vendarle posrečilo skleniti s sovjetsko vlado pogodbo, po kateri bo zgradil Ford v Rusiji tovarno avtomobilov. Pogodba traja 9 let in Ford ima dobaviti tekom štirih let za 1680 milijonov motornih vozil, in sicer večino na kredit, in razen tega zgraditi blizu Nižnjega Novgoroda tovarno, ki bo lahko dajala 100.000 avtomobilov na leto. Večino te produkcije bodo prevzele državne organizacije, ostali del pa bo na razpolago za izvoz v druge države na vzhodu.

Zenski avtomobilisti. Lansko leto so izdali na Francoskem ženskam nič manj kot 34.000 dovoljenj za vožnjo z avtomobilom. Letos se pa bo to število še povečalo, ker se prilaga dnevno povprečno po 100 žensk.

Trobljenje v Parizu. Pariški policijski prefekt uvaja zopet reforme v trobljenju avtomobilov. Do sedaj je bilo v Parizu prepovedano vsako trobljenje ponoči do 5. ure

zjutraj. Sedaj pa bodo predpisali troblje, ki bodo imele enoten melodičen zvok.

General Motors in Fiat. V zadnjem času se razširjajo vesti, da namerava General Motors Corporation, proizvajalec Chevroleta, kupiti večji del delnice italijanske tovarne avtomobilov Fiat v Turinu. Te vesti se sicer niso dale kontrolirati, vendar ni izključeno, da bo General Motors poskušala tudi v Italiji pridobiti večji vpliv na avtomobilski trg. Kakor znano, je General Motors pred kratkim kupila tovarne Opelovih avtomobilov in sedaj hoče, kakor je videti, priti do besede tudi pri Fiatu.

Po vsem svetu je bilo 1. januarja t. l. 31.725.000 pri oblašnih registriranih avtomobilov. Od tega celokupnega parka odpada na Zedinjene države Amerike 21 milijonov 630.000 osebnih in 2.120.000 tovarnih avtomobilov. Samo lansko leto so zgradili v Zedinjenih državah 4.044.000 osebnih in 586 tisoč tovarnih avtomobilov.

Angleški Krezi

Rotschilde, Willse, Joelse in Courtauldse imenuje uradna statistika kot najbogatejše družine Združene kraljevine. Londonski Rothschildi so prišli, kakor znano, do milijonov na dan bitke pri Waterlooju, ko so izvršili dobičkanosno borzno spekulacijo s sleparsko vestjo, da je Napoleon zmagal. Willsi so si pomagali s tobakom, Joelsi s južnoafriškimi dijamanti, a Courtauldi z umetno svilo. Najbogatejša Angležinja je miss Gladys Yule, ki je morala plačati samo dedščinskega davka 560 milijonov v našem denarju. Stari Yule je obogatel v Indiji z južno in zemljiškimi spekulacijami.

Bernard Shaw ne spravlja rokopisov

Neki ameriški zbiralec je baje po dolgem trudu dobil v roke rokopis Shawove drame »Widowers Houses«, ki so jo prvič uprizorili l. 1892. Sedaj pa izjavlja sloviti angleški pisatelj, da ima navado uničiti svoj rokopis. Kot zvest protestant sovraži vsako vrsto relikvij. Tako je uničil tudi rokopis »Sv. Ivana«. Shaw opozarja vsakogar, naj ne izdaja za njegove rokopise milijonskih vsot, ker mu bodo prav gotovo podtaknili potvorbe.

Najnovejša številka „Življenja in sveta“

Pravkar izišla 25. številka tedenske revije »Življenje in svet« je posvečena prvemu jubileju največjega učenca in znanstvenega zavoda na slovenskih tleh.

Ob desetletnici ljubljanske univerze

priljubljen »Življenje in svet« važne izjave rektorja in dekanov vseh petero fakultet slovenske univerze, ki je dobila za svoj jubilej najvišjo zaščito in ime našega kralja Aleksandra. (S sedmimi slikami.)

Tudi članek

Težave ženitve pšenice z ržjo

(s sliko) je posvečen naši univerzi in odpira pogled v znanstveno delo njenih učencov.

Za poletne mesece je posebno važno vprašanje uživanja presne ali sirove hrane, t. j. v glavnem sočivja in sadja ter nekaterih žitnih sadežev. O tem razpravlja članek

Ali naj uživamo presno hrano?

Zanimiv in poučen je listič iz srbske politične zgodovine

Od krojaškega vajenca do kneževskega namestnika,

ki govori o slovesnem prvaku iz Jagodine, čigar Spomine je objavila te dni beogradska Akademija znanosti.

Srečen zaključek francoske transsaharske ekspedicije popisujejo zadnje beležke princa Sikista Burbonskega (s tremi slikami)

Zaključna etapa 91 - dnevne vožnje skozi Saharo

Peto poglavje

Čarovništva in čarovniških procesov

vsebuje popis propadanja čarovništva, prve borilce zoper čarovništvo ter naraščajoči vpliv znanosti in prosvete na čarovniške procese (s sliko).

Nove značilnosti iz kukavičjega življenja opisuje sestavek (s sliko)

Kukavica in njeni grehi

Zanimiv je prikaz devetmesečnega križarenja mladega francoskega inženjerja Edgarka Auberta, ki se je s svojo ženo napotil v samotno puščavo Kerguelenskih otokov. Odtiske in spomine tega nevarnega potovanja vsebuje članek (s tremi slikami)

Odiseja dveh Francozov.

O velikem preseljevanju Kitajcev v Mandžurijo govori sestavek

Največje preseljevanje narodov v našem času.

Številki, ki jo zaključuje poučna razprava (s sliko)

Po sledih človeka iz ledne dobe

je priložena lepa umetniška priloga

Košnja v r osnem jutru,

delo pokojnega Avgusta Bertholda, začetnika slovenske umetniške fotografije.

»Življenje in svet« je edina slovenskateledenska revija in stane polletno (zaključna knjiga) 40 Din, četrtletno 20 Din, mesečno 8 Din, posamezna številka pa samo 2 Din. Naroča se pri upravi: Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

Kopališče
Pieštany
1700 m globoki 67° C žvepleni vulk. izvirk proti revmi — gihu — išlasu.
Po statistiki 1928 od 22.000 bolnikov 80% popolnoma ozdravljenih. Stanovanja imajo razne cene. la »Thermia-Palace-Hotel«, močvirne kopelji v hiši, moderna. Tennis — Golf, streljanje golobov, angl. kopališni park. — Obalne šetnje. — Oddaljeno od Donaja 3½ ure. — informacije daje
L. SCHREIBER, ZAGREB, Akademski trg 1/I.

Gd.

Študent in življenje

Problem, da bi si človek zaželel majhen intervju. Ne, da bi bil intervjuvan; da bi intervjuval sam.

(Ta forma dandanašnjega žurnalizma je menda ena najbolj zadetih satir o tem, kako jalovo moderni človek išče v življenje: na vsako vprašanje odgovor in vendar nobenega odgovora.)

★

Pauper studiosus sum,

peto viaticum.

Da, da, ob instrukcijah, pesniških honorarjih, platoničnih ljubeznih in pa ob tisti navni svetosti, ki je v srcih primitivnega sveta prejšnje čase gorela pred študentskim poklicem — o, ob vsem tem se je dalo lepo živeti!

Zdaj te dobre, zlate, srednjeveško-čehovske romantike že zdavnaj ni več. Zdaj skoraj ni bolj realne proze kakor, biti študent.

O, v teh naših časih je skoraj grešen, riskanten luksuz, biti mlad.

★

Tako pač teče čas: izbranim tisočem jemlje in daje brezimnim milijonom. (To, kar se nas spotoma rodi in umre, to je tako malo, da skoraj ne moti.) In ko bo življenje najbolj spodnje, najbolj skrite plasti v človeku in v družbi izspanja zdrnilo v zavest, ko se bo poslednje v človeku izluščilo iz teme neznanja — tedaj pojdejo poslednje glo-rijole učenjaštva in umetnijske v prah in pepel.

ptudentovski »narodni radikalizem« je bil sad novih idej v filozofiji, morali, politiki. Tudi študenti socialisti so se kmalu pojavili, in potem na drugi strani Zarja in Dan, — mnoge jih nismo obrabljali, ker smo jih »matrali za povratek v ono dobo protireformacije, od katere je narod v kulturi in politiki imel le škodo.

Arhivi dunajske Slovenije (sedaj Jadran), graškega Triglava in Tabora, praške lirije in Adrije morajo vsebovati zaklade dokumentov ne le o sociologiji našega študenta, marveč o slovenski in jugoslovnski kulturni zgodovini. Arhivi ferijalnih društev, — kje so sedaj ta društva in ti arhivi?

Radikalizem je kmalu dosegel svoj višek, neposredno nato mu je sledil nov preporod v Preporodu, v jugoslovnskem revolucionarnem nacionalizmu, obenem skrajni demokratizem. Na drugi strani je stala »katoiško«, orientirana mlada inteligenca, vsa v duhu Ivana Šušteršiča. Le ponekod se je na Stajerskem skozi črno skorjo zasvetila tolerantnejša tradicija, na Kranjskem pa modernejši Krekov nazor. Krek je končno formuliral najbolj jedrnat, kakšna bodi Jugoslavija. Program, ki ga »Slovenec« še ni in ga tudi ne bo ponatisnil.

✱

In življenje slovenskega študenta danes? Docela drugačno je, iz svojih temeljev spremenjeno. Prevrat, ujedinjenje, ustanovitev ljubljanske univerze so pomenili tudi za naše akademsko življenje pravo revolucijo. Danes je življenje slovenskega študenta manj romantično, morda tudi manj lepo, kakor je bilo nekdanj, a zato intenzivnejše in mirnejše. Ako je bila pred prevra-

tom dobra desetina naših študentov, ki se je lahko posvetila študiju brez skrbi za kruh, je danes morda že polovica takih. V skrbi za akademski naraščaj se je storilo v zadnjem desetletju res mnogo. Akademski kolegi, Orazmov dom, Akademski dom, menze, pa še državne podpore, dasi vedno v manjšem številu — vse to znatno pomaga velikemu številu naših akademikov živeti in študirati.

Vseučiliški slušatelji imajo danes profesorje, ki jih razumejo in čutijo z njimi. Ni več onega prepada, ki je delil študenta od učitelja na tujih univerzah, zlasti nemških. Kaj to pomeni, si študent, ki študira na domačih univerzah, ne more niti predstavljati.

Se večji je prevrat v študentskem družabnem življenju. V tujem mestu so bili akademiki navezani samo na sebe in le malo komu se je izjemoma posrečilo prodrati v meščansko družbo. Obisk gledališča, koncertne dvorane je bil že velik luksuz, poset kake boljše družabne prireditve skoro nemogoč. Danes so akademiki na široko odprta vsa vrata in povsod je dobrodošel in polnopraven gost. Postal je član naše družbe.

Mnogo se govori o nekaki dekadenci med dijaštvom. Morda je kaj resnice na tem, a to ni naša špicalizacija. Po vsem svetu go opazamo kot posledico vojnega razdejavanja. In dekadencia ni omejena samo na dijaštvo; kot najmlajši in najbolj občuten organizem sodobne družbe, tudi njolj jasno kaže njeno sliko. Bo pa ta organizem tudi prvi prebolel povojne posledice in nam dal novo, boljšo generacijo.

ca na celovskega vandrovcia iz davnih stoletij, tako je dandanašnji študent-vagabund pendant brezposelnemu modernemu industrijskemu delavcu.

Samo par besed — saj mi ni veliko do tega. Toda razen kruha in doma je še neka drobna stvar, za nečim neizkrljivim gremo vsi, na trgih in križpotjih stojimo in iščemo kakor majhne delčke izgubljene desetice in ljudje prihajajo s svojimi umisljenji — kakor je zapel vagabund

ich bottle um Sterne, sie geben mir

Brot.

Jaz ne vem, kako je vse to — svet je ves prekrit z mejami, vsi prostori so zaprti, nikamor se ne da — in zdaj je Bog v nas samih odprl neznane svetove in romano, romano, romano, samega sebe jetniki in begunci pred samim seboj.

Toda Levstik, Cankar, Župančič so hodili tod.

★

Na svetu je za vse tako dobro poskrbljeno. Tako je usoda prizanesla mlademu človeku naših dni in mi je dala mir. Dragocen mir, zakaj mnogo težkih mostov bo še treba zidati, mnogo zdravja bo še treba v ljudi, morda bo tudi iskrico luči še treba v duše. Kar je razvoj naložil eni generaciji, najbrž nobena organizacija ne obseže v svoj program in statut.

Samo mir bodočih delavcev in trpk nemir iskalcev in novotarjev — to sta dve skromni poroštvu za bodočnost.

Z Jesenic

— **Ciril Metodova podružnica na Jesenicah** priredila v nedeljo dne 23. t. m. »dan bombončkov« v korist družbe. 840

— **Poverjenstvo za »Slovensko Matico«** je prevzel za Jesenice in okolice strokovni učitelj fr. Franjo Klavžar, ki bo na novo organiziral in skušal pridobiti kar največ članov ter stari slovenski kulturni instituciji.

— **Premeščen je iz Jesenic** preglednik finančne kontrole ruski emigrant g. Aleksander De Make v Kozaršču pri Rakeku. G. De Make, znan kot pevec bo na Jesenicah zelo pogost. Tudi v službi je bil ena najboljših moči.

— **Sokolsko društvo na Jesenicah** priredi v nedeljo s svojo društveno godbo in vsemi oddelki celodnevni izlet k slapu Peričniku. Na povratku bo v Mojstrani javna telovadba društvenih oddelkov. Prijatelji Sokolstva, prirode in zabave iz vse gornje savske doline iskreno vabljeni!

Iz Kamnika

— **Telefon v Kamniku**, Pogosto so se šule pritožbe zaradi izredno slabe telefonske zveze z Ljubljano. Kamniški interesenti so sklicali za sredo 19. t. m. sestanek, na katerem se je razpravljalo o postavitvi novega, direktnega voda za Kamnik. Pošta na upravo zahteva za to instalacijo za našo razmere ogromno vsoto 35.000 Din. Sedaj ima Kamnik 11 števk, od teh so tri izven Kamnika. Število je bore majhno in bi se brezdomno dvignilo ob boljši zvezi. Sestanka se je udeležilo 6 interesentov, po večini trgovcev, ki so se zedinili zbrati omenjeno vsoto le v tem primeru, ako bi veljal pogovor z Ljubljano kot loco in ako bi se vsaj za dve leti črtala naročnina. Ako pomislimo, da bi investicije v znesku 35 tisoč Din trenutno zelo obremenile sedanje interese, je zahteva povsem upravičena. Upamo, da se bo našel izhod.

— **Kamniška korporacija** bo predvidoma razdelila letos na svoje upravitelje približno 800 kvadratnih metrov drv. Ker »purgarije« drv sami ne bodo mogli porabiti za svojo uporabo, jih bodo prodajali. Radovedni smo v koliko bo cena nižja od lanske, ki je bila z ozirom na oteženo košeno plavljenj, precej visoka.

Iz Kočevja

— **Kozaki v Kočevju**. V soboto 15. junija so prihajali k nam na čilih vrancih Kozaki. Sami čvrsti sinovi široke ruske steppe s svojo nacionalno zastavo in s svojo pesmijo. Nastopili so v nedeljo ob 18. in privabili na svojo prireditel nad petsto gledalcev. Bojne igre, plesi in bojne pesmi so bile na vzporedju. Marsikateri starejši delavci ali intelektualci, ki je prebil težka leta v širni Rusiji kot vojni ujetnik, se je zamislil nazaj, v dobo, ko je bival na veliki ukrajinski vasi. Iz Kočevja so Kozaki odšli v Ribnico, kjer niso nastopili s prav nič manjšim uspehom.

— **Matura na drž. real. gimnaziji**. V sredo so končali z letošnjo matura. Maturantov je bilo osemnajst in tri maturantke. Ena kandidatinja je med matura oddstopila. Zrelostnemu izpitu je predsedoval vseučiliški pros. dr. inž. Rihard Zupančič, podpredsednik izpraševalne komisije pa ravnatelj g. Burger Anton. Maturu so napravili: Andrej Raimund, Erker Herbert, Jaklič Josip, Jenčič Franc, Kovačič Edvin, Kovačič Maks, Krajec Josko, Kužnik Henrik, Lenart Ado, Lenard Leo, Polić Ivan, Princič Alojzij, Pungerski Josip, Repič Tone, Sinčič Marjan, Šiftar Andrej, Tveznecik Helmut, Urbanja Slavko, Mavrovič Regina in Wittine Helena. Abiturienti so ob koncu priredili v Veliki karni majhno valeto, ki je potekla v najlepšem redu.

Iz Litije

— **Člane »Slovenske Matice«** obveščamo, naj dvignejo knjige pri društvenem poverjenju g. Zupančiču v šoli.

— **Stavbeno gibanje**. Do zadnjega časa, posebno prejšnja leta je stavbeno delo v našem kraju domala počivalo. V Litijo so prihajali stalno novi ljudje, tako predvsem uradništvo, medtem ko je upokojeno uradništvo še obdržalo nadalje svoja stanovanja. Zaradi stavbenega mrtvila pa je zavlada obupna stanovanjska mizerija. Kakor se govori, bo začela z realizacijo svoje obljube naša občina, ki bo zgradila za uradništvo preprosto stanovanjsko hišo. Pred združenjem vseh treh občin in sicer Litije, hoteške in konjske je obljubljalo, da se bo »ričelo« tako po razširjenju litijske občine z gradnjo uradniške stanovanjske hiše, ki bo stala na občinskem svetu pri pokopališču nad Frtico. Ljudstvo toplo pozdravlja to misel.

— **Z gradbenimi deli** pa je začel te dni gospod Dermota, ki bo sezidal na Grbnici čisti enonadstropno hišo, kjer bo namestil svojo plotniško, urarsko in mehanično delavnico. Trgovci z gramofonskimi potrebščinami pa bo še nadalje obdržal na Glavnem trgu. Nova hiša bo do jeseni gotova.

— **Nov živinski sejem** bo v Litiji na dan sv. Marije (na soboto) 13. julija t. l.

— **Proslava Jovanovića-Zmaj**. Litjska osnovna šola je počastila spomin srbskega poeta Jovana Jovanovića-Zmaja z lepo prireditvijo. Po deklaracijah šolske dece, ki so prednašali nekaj Zmajevih pesmi v originalnem tekstu, nekaj pa v slovenskem prevodu, je opisala Zmajev življenje in delovanje učitelja srbohrvaščine ga Habjanova, ki je tudi sama recitala šopek Jovanovićeve izbranih del.

Iz Trbovelj

— **Gasilska prireditel**. Gasilsko društvo Trbovlje — trg priredi v nedeljo, 30. t. m. popoldne na gasilskem vrtu veliko poletno veselico z raznovrstnimi zabavami. Poseben vlog pri tej veselici bo igrala pirotehnika s posebno točko »Obleganje trdnjave v svetovni vojni«, poskusi z raketenim aeroplanom l. dr. Za to prireditel vlada med prebivalstvom veliko zanimanje.

— **Zupanstvo opozarja** avtomobiliste, motocikliste in kolesarje na predpis, da skozi kraj ne smejo voziti hitreje kakor 15 km na uro. Ta opozoritev je zelo umestna in potrebno je, da varu. organi konsekvntno in najstrožje nastopijo proti onim, ki se predpisu čisto ne pokoravali.

— **Savska cesta**. Vsi oni, ki se zanimajo za popravo savske ceste od Trbovelj do Zagorja, se sestanejo v sredo 26. t. m. ob 17. v rudniški restavraciji.

— **Umetniška razstava**. V prihodnjih dneh bosta razstavila svoje planinske slike

ke gg. V. Hodnik in R. Slapnik v mali dvorani Sokolskega doma. Opozorjamo na to prebivalstvo, zlasti člane SPD. Razstava bo trajala en teden in bo brez vstopnine. Sprejemali se bodo samo prostovoljni prispevki za kritje prireditelne stroškov. Slike bodo na prodaj.

Iz Zagorja

— **Licitacija poštne vožnje**. V ponedeljek popoldne se je v občinski pisarni v Zagorju vršila licitacija poštne vožnje Zagorje-postaja. Od petih interesentov je kot najnižji ponudnik izlicital vožnjo g. Vinco Vidmar iz Zagorja za celoletnih 7500 Din. Pred dvema leti je bilo izlicitiranih 18.000 Din.

— **Dobro uspeła tombola**. Nedeljska tombola, ki jo je priredilo Sokolsko društvo, je privabila izredno veliko število občinstva. Glavne tombolske dobitke so zadeli večinoma socijalno šibki sloji. Gmotni uspeh tombole je dosegel svoj namen.

— **Izlet na Sv. Planino**. Podobor SPD v Zagorju priredi v nedeljo skupen izlet, združen s prostovoljnimi kulukom na Sv. Planino. Po končanem kuluku bo skuhal g. Tomazin znameniti planinski guljaš. Odhod ob 6. zjutraj. Izleta se udeležijo tudi pevski zbor Glasbenega društva, ki se je zadnje čase pomnožil z mladimi močmi. Vabimo članstvo in prijatelje na ta izlet, ki bo nudil lepo zabavo.

Sport

Nogometni turnir za JNS

Sodelujejo Primorje, Ilirija, Hermes in Slovan.

LNP izvede v nedeljo popoldne na sportskem prostoru Ilirije v korist JNS nogometni turnir, ki se ga udeležijo najboljši ljubljanski klubi Primorje, Ilirija, Hermes in Slovan. LNP je razpisal za ta turnir poseben srebrni pokal, ki postane trajna last zmagovalca. Tekme so bile izžrebane v naslednji razvrstitvi:

ob 17. Ilirija v Slovan,

ob 17.45 Primorje v Hermes in

ob 18.30 finale med zmagovalcem prvih dveh tekem.

Vsaka tekma traja le 45 minut. V slučaju neodločenega rezultata se bo žrebalo; edino ako bi ostal finale neodločen, se po daljši igri za dvakrat 10 minut in se šele nato event. žreba.

Turnir za JNS bo zbral na ta način v enem popoldnevu štiri najboljša ljubljanska moštva. Favorita za finale sta skoro sigurno Primorje in Ilirija, čeprav skrajšani igralni čas obeh tekem l. kola znatno poveča šanse, ki jih ima sicer Slovan in Hermes v normalnem igralnem času. Po vsej priliki bo sportna publika prisostovala repizi prvenstvene borbe med Primorjem in Ilirijo, ki je pred približno dvema mesecema privabila na igrišče nad 3500 gledalcev.

Vsi klubi so obvezani nastopiti s kompletnimi l. moštvi. Primorje bo postavilo isti team kot v nedavnem prvenstvenem srečanju, Ilirija pa bo nastopila ojačena z izbornima igralcema Unterreiterjem in Kenkotom, ki sta se pred kratkim prijavila za Ilirijo. Tudi Hermes in Slovan bosta nastopila v najmočnejših postavah. S posebnim interesom se pričakuje nastop Hermesa, ki proslavi prihodnje dni 10. letnico svojega obstoja.

Ker je to edina nedeljska sportna prireditel, bo privabil ta turnir na igrišče Ilirije veliko število gledalcev.

Propozicije za propagandno prvenstvo Ljubljane

za poedince v lahki atletiki za leto 1929.

1. ASK Primorje priredi po naročilu JLAS dne 27. in 28. junija 1929 na svojem igrišču, Dunajska cesta, lahkoatletsko propagandno prvenstvo tekmovanje Ljubljane za poedince v letu 1929 s sledečim razporedom:

27. junija ob 17. uri:

1. predtek 100 m, 2. met kroglice, 3. finale 100 m, 4. skok v višino z zaletom, 5. predtek 200 m, 6. met diska, 7. predtek 400 m, 8. skok v daljavo z zaletom, 9. predtek 110 m z zaprekami, 10. tek 1500 m, 11. predtek 4x100 m.

28. junija ob 16. uri:

1. finale 4x100 m, 2. met kladiva, 3. finale 200 m, 4. troskok, 5. finale 400 m, 6. met kopa, 7. tek 800 m, 8. skok ob palici, 9. tek 5000 m, 10. finale 110 m z zaprekami, 11. stafetni tek 1000 m — švedski.

2. Tekalščice je iz leša z dvema nedvignjenima zavojima, dolgo 395.50 m.

3. Prijava s priloženo prijavnico Din 5. za točko in osebo je poslani najpozneje do 26. junija ob 12. uri na naslov: geom. Miroslav Černe, Mestni gradbeni urad, Kresija. Za moštvo znaša prijavnina Din 30.—

4. Zmagovalec v vsaki točki dobi naslov »Prvak Ljubljane za leto 1929«.

5. Tekmovanje se vrši po pravih in odnoso pravih JLAS.

ASK Primorje (Plavalna sekcija). Z današnjim dnem prevzame trening juniorske damske in moške skupine g. Savo Sanič. Redni treningi se bodo vršili vsaki dan in sicer: moška juniorska skupina od 15.30 do 16., juniorska damska od 16. do 16.30. Trening je obvezen za sledeče gospodične: Treo Majda, Tomc Darka, Jerina Miladna, Breclj Marinka, Jelasič Novenka, Bučar Tilda, Prekuh Vika, Erbenič Marjana, Dekleva Nada, Bukovec Marija in Jelena, Šturm Vida, Breclj Alice in Magda, Šturm Pedja, Šporn Olga, Sever Pipka, Subic Vera, Lamut Breda, Ahčan Minka, Reiner Evica, Krivic Vera; juniorska moška: Kolar Milan, Tuma Zoran, Mikšič Mladen, Trampuz Boris, Šturm Franc, Bakarič Leon, Kozelj Marjan, Dolence Ciril, Menardi Gvido, Sajovic Franc, Ogrin Franc, Lukič Gabrijel, Sušnik Alojz, Perko Nande, Vidmar Viktor, Vilfan Drago, Zebre Dimitrij, Lunder Niko. Poleg imenovanih, za katere je trening redno obvezen, se lahko prijavijo za redno treniranje še ostali člani klubovi juniorje in juniorke. — Načelnik.

SK Natak (I. moštvo). V nedeljo ob 8. zjutraj trening tekma s SK Graška na igrišču ASK Primorje. (Dopolodne, ne popoldne kot je bilo prvotno določeno.) Sledeči igralci naj bodo pol ure pred začetkom tekme v gostilni Kačič, Dunajska cesta: Laurič, Jelencik, Dolnar, Ozebek, Otič, Štrnad, Podgornik, Slapnik, Belč, Pip, Borger, Pregelj, Novak, Wolfart. V slučaju slabega vremena trening tekma odpade. Stroga disciplina! Točnost!

SK Ilirija (nogometna sekcija). Danes v soboto ob 18. trening od boys-teams s Svehodo. Polnočevino! — Postava moštva za jutrišnji turnir je razvidna v članski knjigi v Evropi in

na oglašni deski v garderobi. — Načelnstvo.

SK Ilirija (lahkoatletska sekcija). Danes v soboto ob 18. zelo važen sestanek lahkoatletse sekcije na igrišču. Pridite vsi. Dnevni red: prihodnje tekme in drž. prvenstvo. Načelnstvo.

Službeno iz LNP. Stranski sodniki za jutrišnji turnir na prostoru SK Ilirije ob 17.30: za prvi dve tekmi gg. Breskvar in Peče, za finale gg. Matko in Skalar. — Tajnik II.

Sekcija ZNS. (Službeno.) Delegrirajo se k tekam za fond JNS dne 23. t. m. na igrišču Ilirije ob 17.30: Slovan g. Cimperman, ob 17.45 Primorje: Hermes g. Cimperman, finale zmagovalca ob 18.30 g. Schneller.

ZSK Hermes. Danes ob 20. uri sestanek juniorjev v šol. tel. v svrhu sestave moštva za desetletnico. Pred vsem se vabijo: Hacc — Miklo, Peče — Peterlin, Kadunc, Glavač, Makuc — Mikluš, Por, Rafi, Boris, Balde, Taljano.

ZSK Hermes. Postava moštva za nedeljsko tekmo proti Primorju je naslednja: Bizovičar — Zemljak, Serbec — Drakster, Kešenina, Mihelek — Kos, Bine, Vili, Poba. Lado. Rezerva: Rafi.

Ljubljanski plivački podsavez. (Službeno.) Pozivamo se vjdno vsi gg. člani upravnega in revizijskega odbora LPP, da po naročilu Juc. plivaškega saveza v Beogradu izroče čim prej tajništvo, Masarykova cesta 1, po eno fotografijo, po 20 Din za legitimacijo in vpošiljejo osebne podatke, ker namerava JPS v najkrajšem času izdati vsem odbornikom častne legitimacije. — Dovoljuje se propagandna plavalna tekma, ki jo priredi SK Ilirija v svojem kopališču v nedeljo, dne 23. t. m. s pričetkom ob 9. uri in s sledečim programom: 50 m prosto plavalček, 50 m prosto juniorji, 50 m prosto juniorke, 400 m prosto seniorji, 400 m prosto seniorke, 200 m prsno seniorji, 2000 m prsno seniorke, 100 m prsno juniorke, 100 m hrbtno seniorji, 4x50 m predpisana stafeta, waterpolo in skoki. Z ozirom na propagandni značaj prireditel se dovoljuje nastop tudi neverificiranim tekmovalcem na temelju § 10 tehn. pravil JPS, stran 32. Za delegata LPP se določa g. Savo Sanič. — Predsednik.

Zbor saveznih sodnikov JLAS. (Službeno.) Za jurnjo pri olimpij. petoboj za prv. Slovenije v letu 1929, ki se vrši na igrišču ASK Primorje v nedeljo, dne 23. t. m. s pričetkom točno ob 9.30, se določajo sledeči savezni sodniki: gg. Gregorič, Sanič Danilo, Slamič in Windisch. Predsednik.

ASK Primorje (nogometna sekcija). Radi nedeljskih tekem naj se zglašijo danes v soboto v tajništvo sledeči, in sicer ob 19.15: Jančigaj, Korčec, Svetič, Hassi, Pišek I. Zemljak, Slamič, Jug I. Čebotin, Erman, Vrhovnik, Terček, Uršič, Camernik, Senica, Sočan; ob 18.30 sledijo: Baum I in II, Sinkovec, Bizjak, Sinkule, Končan, Jug II, Pišek II, Slapnik, Lipe, Calcar, Lojze, Klopčič, Minar, Petelin, Terček II, Žerjav, Petrič. — Načelnik.

Sportne vesti iz Trilca. SK Trilca je priredil pred dnevi otvoritveno kolesarsko dirko. Startalo je 14 tekmovalcev v dveh skupinah, in sicer novinci in glavna skupina. Novinci so tekmovali na 8 km dolgi progi, glavna skupina (9 tekmovalcev) pa na progi Trilca—Kranj—Trilca (35 km). Pri novincih je dosegel mladi Lakner Jožef izborni čas 14 minut 6 sek. in je prešel dve minuti pred drugimi tekmovalci na cilj. Pri glavni skupini si je priporil prvenstvo Sodiha Peter v času 1:12.25. 2. Zmagavnik Viktor 1:42.22. 3. Hladnik Franc 1:42.24. 4. Schubert Robert. Organizacija tekme prvostvena. Tekma se je izvršila brez nezdov. — Za nedeljo 14. julija se pripravljajo naši nogometaši za prvi boji z nogometaši iz Škofije Loke. Kakšno bo izid, bomo poročali. — Kakor se vidi SKT vzboljuje vsem zaprekan in nasprotstvu vseno napreduje in upamo, da bodo merodajni krogi uvideli in da bodo tudi oni začeli podpirati in delati za napredek agilnega sportskega kluba.

Čudna porotna razprava v Lvovu

Lvovsko porotno sodišče je obravnavalo te dni afero nekega višjega državnoželezniškega uradnika, ki so ga prijeli zaradi ponebev v škodo državne blaginje. Baje se je polastil celega milijona zlotov. Obtoženec se na čuden način oprstili. V zadnjem trenutku je več porotnikov zahtevalo, naj jih oproste njihove dolžnosti, češ da se ne morejo orijentirati v kaosu obtožb in zagovorov, ki so jim prisostvovali. Oprostila razsodba je izzvala seveda najrazličnejše komentarje. Opozicijski listi trdijo, da so se porotniki ustrašili, ker je obtoženec v prijateljskem razmerju z najvišjimi političnimi osebnostmi.

Avtomatična prodaja živil v Berlinu

Iz Berlina javljajo, da se na ondnotnih ulicah pripravljajo novost, ki bo gotovo zelo razveselila pozabljive gospodinje in posle. Postavljajo se avtomati za prodajanje živil. Avtomati bodo funkcionirali zvečer, v urah, ko so trgovine že zaprte. Skozi posebno odprtino se bo metal denar, na drugem mestu pa bo priletel iz avtomata zavojček soli, sladkorja, moke, kave in sličnih gospodinjskih potrebščin.

Avtomobilske žrtve v Ameriki

Avtomobilski incidenti v Zedinjenih državah med soboto in nedeljo koncem aprila so zahtevali življenje 78 oseb. Poročila zavarovalnih družb naglašajo, da število žrtv avtomobilskih nezgod strašno narašča. Tekom preveza letošnjega četrtletja pa so povzročili avtomobili smrt 4500 oseb, v januarju imajo na vesti dnevno povprečno 55, v februarju 40 in v marcu 50 žrtv.

VREMENSKO POROČILO

Meteorološki zavod v Ljubljani. 21. junija 1929. Višina barometra 308.8 m.

Kraj	Cas	Barom.	Temper.	Rel. vlaž.	Smr vetra in brzina v m in sek.	Oblačno 0-10	Padavine
Opazovanja							Vrsta
Ljubljana		764.3	21	60	SW 2	6	
Maribor		763.4	22	70	E 2	4	
Zagreb	8.	764.2	22	80	SE 2	0	
Beograd		764.1	23	70	mirno	6	
Sarajevo							
Dubrovnik							
Skoplje	7.	765.0	22	60	mirno	2	
Split		763.9	25	50	mirno	1	

Najvišja temperatura danes v Ljubljani 27.8, najnižja 16.2. Solnce vzhaja ob 4.12, zahaja ob 19.50, luna vzhaja ob 19.59, zahaja ob 3.0. Dunajska vremenska napoved za soboto: Po nevihtah zopet lepo hladnejše vreme.

Gospodarstvo

— **Pomanjkanje vagonov za prevoz lesa**. Prometno ministrstvo je zvišalo železniško tarifo za prevoz stavbnega lesa, stavbnega materiala sploh in premoga za 20% v času od 1. septembra do 31. marca 1930. To povišanje se utemeljuje s tem, da je treba v času izvozne sezone zagotoviti potrebno število vagonov, dočim na drugi strani prizadeti ne bodo oškodovani, ker imajo od 1. aprila do 31. avgusta dovolj prilike preskribeti se s potrebnimi stavbnimi gradivom. Glede na to se povdarja v krogih naših lesnih izvoznikov, da že sedaj v poletni sezoni ne dobe dovolj vagonov za prevoz lesa na razpolago, zlasti pa ne za lesan les, za katerega se morejo rabiti samo zaprti vagoni. Kakor je statistično dokazano, tvori les naš glavni izvozni predmet, lesni trgovci pa se morajo neprestano boriti s pomanjkanjem vagonov tudi takrat, kadar ni žitne izvozne sezone. V tem pogledu obstoje zlasti velike težkoče za pošiljatelje, namenjene v pomorska pristanišča, ki so vezana na tovarjanje gotovih ladij. Ker ne prispeva blago pravočasno zaradi pomanjkanja primerenih vagonov, mnogo trpi ugled realnosti naših izvoznih krogov in sploh naše izvozne trgovine. Zato bi bilo želeto, da se raznim nedostatom tudi v tem oziru odpore.

— **Zetev v naši državi se bo začela v začetku julija**. Kakor poročajo iz raznih krajev naše države, kaže žitna letina povsod zelo dobro. Vreme je izredno povoljno za posevke in je dovolj vlage kakor tudi toplote. Zlasti ugodno je stanje pšenice in ječmena, dočim se oves ponekod ocenjuje manj povoljno. Cene splošno pokazujejo razpoloženje za nadaljnje slobitnje.

— **Poštna hranilnica** dovoljuje zvezam kmetijskih združenj in oblastnim združenjem direktorje za kmetijske kredit lombardna posojila na akcije Privilegirane agrarne banke z 75% po obrestni meri 6% na leto po pogojem, da vrnejo dolžniki dolg v roku dveh let.

— **Ustanovitev Jugoslovanske - belgijske trgovske zbornice**. V Bruslju se je ustanovila Jugoslovanska - belgijska trgovska zbornica, katere predsednik je Albert Daves. Naloga zbornice je zbliževanje trgovskih in splošno gospodarskih vezi med Jugoslavijo in Belgijo ter propaganda v Belgiji za čim boljše trgovske, turistične in prometne zveze med obema državama.

— **Celjska posojilnica** povišuje delniško glavnico. Dne 9. julija ob 17.30 imela Celjska posojilnica, d. d., izredni občni zbor, na katerem se bo sklepalo o povišanju delniške glavnice in o spremembah pravil. Sedanja glavnica znaša pet milijonov Din.

— **Monopolski dohodki v aprilu**. Za mesec april so bili predvideni dohodki monopolne uprave na 196.27 milijona, a znašali so dejansko 177.77 milijona dinarjev. Primanjkljaj dosegel torej okrog 18 milijonov dinarjev. Manjši so bili dohodki zlasti od tobaka, a tudi nekaterih drugih monopolskih predmetov. Uprava pojasnjuje to dejstvo takole: Dohodki od tobaka so manjši zaradi tega, ker je pri kmetiskem prebivalstvu nastopilo veliko pomanjkanje denarja, a v delavskem stanu vlada nezaposlenost, kar vpliva na prodajo tobaka. Prodaja soli v prvih mesecih ni vedno enaka; od decembra do aprila je manjša, a v ostalih mesecih večja. Dohodki vžgalice so manjši zaradi tega, ker je zmanjšana taksa od 0.70 na 0.66.

— **Za spremembo pravilnika o kontroli semenja**. Srbsko kmetijsko društvo v Beogradu je izročilo kmetijskemu ministrstvu spomenico, v kateri prosil, da se v pravilniku o kontroli semenja spremene nekatere točke.

— **Produktna borza v Skoplju** je imela te dni konstituirajočo skupščino, na kateri je bil izvoljen upravni odbor. Borza je že začela poslovati.

— **Konkurz nad grafičnim zavodom v Zemunu**. Pred beograjskim sodiščem je vjtorjen konkurz nad grafičnim zavodom Makarije, d. d. v Zemunu, ki je svojočasno izdal ilustrirani list »Ženski Svet«.

— **Zakon o pariteti češkoslovske krone**. Češkoslovska vlada je izdelala načrt zakona o definitivni odreditvi paritete češkoslovske krone. Zakon bo prišel v najkrajšem času pred ministrski svet in parlament. Z njim se bo menjala stara pogodba med državo in Češkoslovsko narodno banko o plačilu državnega dolga. Novi zakon določa, da se državni dolg banki odplača čim prej in da se ne zavleče tako dolgo, kakor to določa stari zakon, razen tega pa odreja novo pariteto za češkoslovske denarno ednico. Kupna moč in velikost denarne ednice se ne bo menjala. Češkoslovska narodna banka se obvezuje, da bo tečaj svojih bankovcev držala na tej določeni pariteti. Plačilo državnega dolga banki in definitivno fiksiranje vrednosti češkoslovske denarne ednice v zlatu zaključujeta vse prejšnje valutarne ukrepe v Češkoslovaški in prožita možnost, da v primeru potrebe Češkoslovska hitro preide na zlato valuto.

— **Podaljšanje češkoslovskega kartela za prodajo papirja**. Ker se je prodajni urad združenih papirnih tvornic v Češkoslovaški obnesel, je generalna skupščina Gospodarske zveze češkoslovske industrije papirja te dni sklenila, to obliko prodaje svoje produkcije obdržati in pogodbo, ki poteka dne 31. decembra t. l., podaljšati za nadaljnjih šest let. Pri kartelu je udeleženih 35 tvornic in je verjetno, da se jim bodo priključile še ostale 4 tvornice, ki so bile do sedaj izven kartela.

— **Drig indeksa za veletrgovino v Avstriji**. Avstrijski indeks cen v veletrgovini je znašal v maju 135.1 proti 133.5 v aprilu. Porast je povzročen tako z zvišanjem indeksa za živila od 127.6 na 129.1 kakor tudi indeksa za industrijsko blago od 145.5 na 147.3. Indeks cen v trgovini na drobno je poskočil od 146.1 na 146.3, indeks cen za življenske potrebščine pa od 108.9 na 109.4.

— **Avstrija je ukinila carino na mehki les** za kurjavo. Z Dunaja poročajo, da je avstrijsko finančno ministrstvo ukinilo carino na mehki les za kurjavo (Scheiter- und Prügelnholz) z 20. t. m. Carina na drugi les za kurjavo pozicije 294 a (avstrijska tarifa) ostane nadalje v veljavi.

— **Sklenitev nemškega državnega posojila v znesku 50 milijonov dolarjev**. Iz Berlina javljajo, da je skupina nemških bank za nemško finančno ministrstvo sklenila 50milijonsko posojilo. Denar bo dala ameriška bančna trdka Dillon Reer and Comp. O pogojih posojila še ni nič znanega. Na berlinski borzi se je zadrževalo, da znaša obrestovanje 8%.

— **Dobave**. Strojni oddelek direktorje državnih železnic v Ljubljani sprejema do 1. julija ponudbe glede dobave elektromotorja in borovih plohov; do 2. julija glede dobave marmornatih plošč, varoval, avtomatičnih stikal, žice, vijakov, pritrdjevalnih oklepov, pritrdjevalnih vilic izolatorjev, kablov itd., glede dobave kavčukastih obrobov in zagostik, dermatin - obrobov ter glede dobave karbolne kisline, sanilita, formalina, lizolina, lizola, sidla, karbolne kisline, špirta, žveplene kisline, gorske krede, morskih gob; do 3. julija glede dobave lesa. — Gradbeni oddelek direktorje državnih železnic v Ljubljani sprejema do 2. julija ponudbe glede dobave izoliranih spojk, vodovodnih cevi in kolen, 1 zapiralnika ter glede dobave lesa. Predmetni oglasi so na vpogled pri omenjenih oddelkih. — Delavnica državnih železnic v Mariboru sprejema do 4. julija ponudbe glede dobave hidravličnih dvigalk. — Direkcija državnega rudnika Kreka sprejema do 5. julija ponudbe glede dobave dinamo in strojnega olja. — Direkcija državne železarnice Vrešč - Majdan sprejema do 10. julija ponudbe glede dobave 6000 kg ržia in 3000 kg mila za pranje. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 8. julija pri direktorji pomorskega prometa v Splitu glede dobave kovinskega materiala. — Dne 10. julija pri direktorji državnih železnic v Sarajevu glede dobave lesa. Predmetni oglasi so v Zbornici za TOI v Ljubljani na vpogled.

Borze

21. junija.

Na ljubljanski borzi bi bil danes v devizah zopet prilično velik promet. Največ je bilo zaključkov v devizah na London, New York, Curih, Berlin in Prago. Razen

Kulturni pregled

Kulturni regionalizem

Nasproti ideji kulturne centralizacije, ki jo po navadi spremlja tudi težnja po čim večji unifikaciji, vstaja pri raznih narodnih ideja kulturne decentralizacije obenem s stremeljenjem po čim večji diferenciaciji narodne kulture. To sta dva osnovna principa tako zbrane kulturne dinamike.

Da se tudi pri nas razmišlja o tem, pričuje primer Vojvodine, a celo med bosenskimimi Srbi je že opaziti zanimanje za ta problem. Potemtakem stremi tudi enovita kultura, ki se izraža v istem jeziku in ima skupne verske in literarne tradicije, po regionalni decentralizaciji. Ni to ne politični in ne kulturni separatizem, marveč je samo delitev kulturne kroga na manjše celice, ki jim bo omogočeno bolj organsko kulturno življenje. Take celice dajejo skupni kulturi svoj lokalni kolorit; a celotni kroz dobiva večjo bujnost in življenjskost.

Lani je izšel v Novem Sadu almanah »Vojvodinci o Vojvodini«, ki je objavil anketo o vojvodinskem regionalizmu. Vprašanje je imelo širši okvir: šlo je tudi za politično decentralizacijo. Ta zanimivi pojav je ostal pri nas neopažen. In vendar so vojvodinski Srbi načeli problem, ki je velikega pomena za vso Jugoslavijo. Nas seveda zanima v tem trenutku samo kulturna stran tega regionalizma.

Milan Kašanin pravi v omenjenem almanahu, da se pojem Vojvodine pojavlja znova šele po narodnem združenju. 1. 1918. Historični spomini na kratkotrajno srbsko vojvodino so bili domala že pozabljivi. Vojvodinci so se našli stoprav v novi edinstveni jugoslovski državi, ker jih združuje skupen kulturni razvoj in ista mentaliteta.

Ali predstavljajo Vojvodinci poseben kulturni tip? Pozitivno odgovarja na to pesnik Todor Manojlovič. Zani ni karakteristična njihova sloveča muzika, nekam patetično rodoljubje in ponosna noblesa, ki so jo posneli po Madžarski. Vojvodinca naložijo ozračje čut za red in disciplino, volja in sposobnost za mirno stvarjalno delo, vztrajnost in strpnost v zadevah javnega značaja, zlasti pa globoko vkoreninjeni čut za zakonitost in socialno pravičnost. Vsi Vojvodinci so ponosni na svojo staro kulturno tradicijo. Novi Sad imenujejo »srbske Atene«, njihova »Matica Srpska« je najstarejša srbsko kulturno društvo in njen »Letopis« najstarejša srbska revija. Bil je središče srbskega duhovnega življenja, so gospodarsko najnaprednejši, zato imajo v srbskem in slohu jugoslovanskem življenju posebno važno mesto. Treba pa je poziviti kulturne sile Vojvodine, treba je razvneti novo aktivnost. To se ne doseže z nivelizacijo, temveč le s smotrenim regionalnim delom.

Todor Manojlovič je dobro povdral še neko nalogo Vojvodincev v Jugoslaviji. Vojvodina je po veri, plemenskem čustvovanju in po idealih polnokrvno srbska, po svoji socialno - kulturni tradiciji in neumevanju na se približuje Hrvatoma. S to svojo dvojnostjo je prav za prav idealna sinteza hrvatstva in srbstva, torej je v polnem pomenu besede jugoslovanska.

Po tem almanahu se že ozračja posameznih glasov k temu vprašanju: dasi zadeva trenutno ni aktualna, vendar kažejo, da ideja ni zaspala. Kulturni imperializem, ki boli ceni izenačevanje razlik in historičnih individualnosti nezo orzansko polno kulturno življenje, izgubila tla. Ti pojavi so zelo važni tudi s stališča hrvaške in slovenske tradicionalne kulture, ker preprečevamo dokazujemo, da je jugoslovanska kulturna sinteza mogoča v največji raznovrstnosti posameznih sestavnih delov.

Češki in slovaški jezik

V enem najboljših čeških publicističnih tednikov »Přítomnost«, ki ga urejuje Ferd. Peroutka, se je sprožila obsežna diskusija o vprašanju likvidacije slovaškega jezika v češki češčini. Mladí slovaški publicist Hamiliar je sam navrgel to vprašanje, češ, da so razlike med češkim in slovaškim pismenim jezikom bolj pravopisne nego jezikovne in slovniške, potem takem je obstoj dveh literatur narodni luksuz.

Ze nekajkrat se je sprožilo to delikatno vprašanje s češke strani, toda slovaški odpor je bil vedno tako buren in zagrozen, da so morali Češi že iz politično-taktičnih razlogov prekiniti debato. To pot je dal pobudo k javni diskusiji Slovaki, ki ga smatrajo za voditelja cele skupine mladih slovaških intelektualcev. Neposredni povod k temu sporu, ki se je razmahnil v predah »Přítomnosti«, pa je dal češki pisatelj V. Stech, ki je videl v Hamiliarjevih izjavah radosten znak nastopajočega preobrata med Slovaki.

Odgovori, ki jih je doslej objavila »Přítomnost« s češke in slovaške strani, ne povedo v glavnem nič novega, potrjujejo pa izredno delikatnost tega vprašanja. Slovaški argumenti gredo po našem občutju nekoliko predaleč. Tako neki Slovaki devlje v nič češko jezikovno blagolasje, trdi, da je »č« za Slovake neznošen, da je slovaška govorica neprimerno lepša in polnejša; v primeru z njo je češčina pokvarjen, degeneriran jezik. Sploh se ekušajo s strani nekaterih Slovakov obetoječe jezikovne razlike na vso moč pretirati.

Resnejši so drugi argumenti, ki pravijo n. pr. da velika večina Slovakov mora najprej postati res slovaška, da so bili Čehi in ta večina doslej tako odtujeni in pod maščarskim vplivom celo zasovraženi, da bi ulegla opustitev slovaščine v korist češčini do ekrajnosti komplicirali ali celo popolnoma zasakili sedanjo narodnostno - kulturni proces na Slovaškem. Ne glede na to, da se take reči ne dajo oktroirati od zgoraj navzdol in da se historične individualnosti ne prelevljajo kakor buče.

O pravem stanju tega vprašanja piše neki Čeh, ki živi že od pretrata na Slovaškem: Nikar se ne dotikajte do ekrajnosti občutljive točke, gospodje rojaki! Nas češke »kulturosece« gledajo tu kot vsiljenec in nasprotnike. Slovaki so radi, da lahko zdaj prosto dihaajo in žive po svoje, njihova književnost se razvija, jezik čisti in brusi, zato ne poslušajte »izkoreninjenih« Slovakov, ki bi hoteli ves narod počehtiti...

Brez dvoma gre za zelo težaven problem dveh tradicionalnih kultur, izmed katerih slovaška ni stara niti eno stoletje. Saj vemo, da je prelom med češkim in slovaškim književnim jezikom povzročil Ljudevit Štúr, do čim so prej Slovaki čitali češke knjige in pisali v češčini, o čemer najbolj pričuje avtor »Hera Slave« Jan Kolar.

Merežkovskij o Napoleonu

V Beogradu je izšel v založbi Ruskega kulturnega odbora obsežen spis znamenitega ruskega pisatelja D. S. Merežkovskega o Napoleonu. O tem delu so ponovno pisali razni listi, preden je izšlo; odlomki so bili objavljeni v raznih jezikih že med pisanjem. Merežkovskij je tako popularen pisatelj evropskega slovesa, da se javnost zanima že za vsako njegovo zasnovo. Tako je Napoleon izšel v nemščini, preden ga je izdal ruski založnik v izvirniku.

Prof. E. Zaharov sodi o tem spisu, da ni dokazal mnenja, ki so ga izrekli nekateri ruski kritiki, češ, da Merežkovskij kot umetnik pripada preteklosti. Njegov roman »Mesija« res ni posrečeno delo, toda knjiga o Napoleonu ima strani prave in globoke umetnosti.

Napoleon D. S. Merežkovskega se zelo razlikuje od Napoleona, kakor ga je naslikal Lev N. Tolstoj v »Vojni in miru«. Merežkovskij je opisal nekako apološko korzižko junaka; v nasprotju z mnogimi, ki so pisali o njem, dokazuje ruski pisatelj, da ni bil bojevnik in osvajač, temveč ljubitelj miru, ki se je bojeval samo za to, da pribori Evropi mir. Napoleon je Merežkovskemu neko čudežno bitje, ne pa čudak, kakor so ga opisovali drugi. Na pripadek, kaj ne niti vladateljnosti. »Morda je že čas, da priznamo, da je on izmed vseh herojev človeštva najbolj obrekovan.«

Merežkovskij je imel, kakor vse kaže, za Napoleonom svoje posebne namene. Ni hotel samo rehabilitirati junaka, ki ga je Rusija nekoč tako zaničevala in čigar drugo izdajo zdaj željno, a zaman pričakujejo ruski emigranti. Skušal je tudi razsvetliti razne časovne probleme, n. pr. problem mase in v odje, nasilja in humanitete, revolucije in vojne. Ti problemi so aktualni, toda Merežkovskij zre nanje z očmi človeka prejšnjih (ali nemara tudi bodočih) stoletij, z očmi mistika. Ta mističizem, izhajajoč iz globoke subjektivizma, daje knjigi Merežkovskega o Napoleonu precej enostranski značaj, dasi tudi neko posebnost in zanimivost.

Poljski laureati

Varšava, v juniju. Letošnja literarna nagrada mesta Varšave je dobil romanopisec Wacław Berent, mesto Lodź je odlikovalo z nagrado pisateljice Zofija Nalkowska, prva nagrada mesta Krakova pa je bila podeljena beletristu Wład. Orkanu. Letošnja izbira je zares posrečena, zakaj teh troje pisateljev zlatih v prvih vrstah sodobne poljske književnosti. Wacław Berent se najpogosteje označuje za poljskega Flauberta. Pred 31. leti je izdal svoj prvi roman »Fachowiec«; od tega časa ni objavil več kot tri nove romane: »Prochoc«, »Ozimina«, »Żyje kamienie«. Vsaka teh knjig je bila pravi umetniški dohodek. Stilistično so izredne mojstrovine; kakor Berentov vzornik Flaubert, se tudi on često mudi pri enem samem stavku delj časa nego drugi romanopisci pri celem poglavju. Pri njem ni ponavljanja istih fraz in nobena beseda ni odveč. Vzlic temu pa mu ni moči očitati praznega formalizma. Berentovi trije zadnji romani so neizprosna analiza domačih socialnih razmer in narodnih idealov na koncu 19. stoletja, v revolucijskih letih 1904/5. in v vojnem času. Je neizprosno kritik, ki gre vsaki reči do dna. Rad se poslužuje fine, duhovite ironije. Veruje pa v mlade generacije.

Zofia Nalkowska je bila stara 20 let, ko je izšel njen prvi roman »Kobiety« (Žene). Z njim je takoj prišla na glas. V nadaljnjih romanih (n. pr. »Koleczka«, »Narcyz«, »Weże i rożce«, »Tajemnica krwici in dr.) je ustvarila dolgo vrsto ljubko orisanih ženskih postav, ki trpe zaradi malenkostnih razmer, neuravnoteženega zakonskega življenja in družinskih nasprotij. Te žene so po večini iz tako zvane boljše družbe iz polnov. Nalkowska je bojevница za ženske pravice, vendar ni pristaž ekrajne emancipacije.

Władysław Orkan je pravi protinožec obeh zgoraj navedenih. Odlikuje ga ljudskost, težnja po polnem izrazu življenjske resničnosti, ne gleda na to, ali je ta izraz sirov ali pa vpliva estetski. Orkan je mnogostranski v podajanju socialnih dokumentov in se v svoji neuravnoteženi elementarnosti silno razločuje od izrazito estetskih natur kakor sta Berent in Nalkowska. Orkan je sin hribovskih krajev in njim je v glavnem posvetil šestnaest zvezkov svojih leposlovnih del. Bil je eden izmed prvih poljskih pisateljev, ki so se odločno zavzeli za regionalizem v literaturi.

„Mladi PEN-klub“ v Ljubljani

Po vzoru londonskega »Mladega Pen-kluba« se je tudi v Ljubljani ustanovil »Mladi Pen-klub«, ki hoče zbirati mlade pisatelje z namenom, da gaie sodelovanje ter da pospešijo mednarodni sporazum med pisatelji. Koncem maja se je vršil ustanovni občni zbor, ki je sprejel pravila in izvolil sledeči odbor, ki bo posloval do prvega rednega občnega zbora v jeseni: predsednik dr. Raiko Ložar, podpredsednik Vinko Košak, tajnik Janko Traven, blazajnik Edi Kocbek, odborniki Mile Klopcič.

Uspesobnost za članstvo daje samostojno javno literarno delo. Odbor je končni sodnik o usposobljenosti za članstvo katerekakoli novega kandidata. Literarni oblikovalci mlajše generacije, ki žele biti člani »Mladega Pen-kluba«, naj pošlijo prijave na naslov: Vinko Košak, cand. phil., Ljubljana, univerza.

Maksim Gorkij o mladi ruski literaturi

Na kongresu kmetskih pisateljev, ki se vrši te dni v Moskvi, je govoril tudi pisatelj Maksim Gorkij. Delat je med drugim:

— Ruska literatura ima nenavadno dobre vzore. Vsak pisatelj bi bil moral izkoristiti tvorne izkušnje naših najboljših leposlovcev. Toda iz literature se lahko naučijo le nekaterih reči, druge morajo začetniki iz največjega vira — iz življenja. Treba se je naučiti, kako se opazuje resničnost. Tu imajo ogromno vlogo malenkosti, umetniške podrobnosti, ki jih moramo skrbno zasledovati in si izvoliti samo to, kar je najpomembnejše. V romanih naših pisateljev — začetnikov obstoje kakrat ljudje brez obraza, brez forme. Junak romana mora biti takšen, da ga vidiš kot človeka, da spoznaš njegov glas, hojo, gestikulacijo in več, ali ima svetle ali temne lase.

Nadalje je delal Gorkij: — Resničnost je treba dati tako formo, da bi bile jasna pot, ki jo hodi človek. preživljajo velike in tragične dni naše revolucije in da bi se pokazale socialne izkušnje delavcev in kmetov. Potrebujemo jasno, natančno, zlasti pa organsko literaturo. Takšno literaturo že imamo. V vsej zgodovini človeštva še ni bilo epohe, ko bi se v teku desetletij le vzbudile k tvorne mu delu tako široke vrste. Kdo vse ne piše pri nas? Ni za skoraj že niti čaka, ki ne bi bil poslal svojega delegata v rusko književnost. Imamo že dvalet trideset resničnih pisateljev, čijih dela bodo preživela cela stoletja, imamo literaturo, ki nimalo ne zaostaja za klasiko.

— V literaturo pa prihajajo tudi ljudje. — je nadaljeval — ki nimajo že v naprej nobene verjetnosti, da bi useli. »Sem talentiran, čeprav nimam naobrazbe. Pošiljam vam svojo povest. Preberite jo nemudoma in mi odgovorite...« Take dopise dobivam kaj pogosto, a povest je taka, da sploh ni vredna čitanja, kaj šele takojšnjega... Med pisatelji — začetniki je res mnogo nadarjenih ljudi. Treba je skrbeti za ne, nuditi jim pomoč, učiti ih, ker se nam sicer izgube. Potrebujemo literarnih šol, tečajev... Predvsem na moram želiti mladim pisateljem zelo mnogo energije in vztrajnosti, da lahko pol ure premišlujejo nad enim samim stavkom, da studirajo ter znova in znova čitajo to, kar so napisali.

Dve monografiji o Francu Jožefu

Dokaj neopaženi sta pri nas dve knjigi, ki zaslužit čitanje in o katerih ni še nihče izpregovoril: Založba Amalteia, ki je izdala Lončaričovo dobro in objektivno knjigo »Judoslaviens Entstehung«, je poslala v svet najboljšo monografijo o Francu Jožefu. Knjigo »Franz Joseph« je spisal L. Bagger na osnovi obsežnih arhivalnih podatkov, memoarjev in osebno zbranega gradiva iz najbližje okolice nekdanjega avstrijskega potentata. Iz tega objektivnega in kritično presretnega materiala vstaja izredno plastična, čisto človeška, nepovrjena slika moža, ki je od 1. 1848. do 1. 1916. odločeval o usodi ene največjih evropskih držav, in njegovega okolja, čigar spletke je tudi naš narod tolikokrat občutil na lastni koži. Baggerjeva knjiga o Francu Jožefu ni tedenska, vendar se nad vse prepričevalen dokaz, da je morala propasti ta monarhija. Dostojen pendant znameniti monografiji Emila Ludwiga o Viljemu II.

Ko je ta knjiga izšla, so desničarski avstrijski in madžarski listi zagnali velik hrup. Klerikalna »Reichspost« je v svoji gniljivi ljubezni do nekdanjega idola avstrijske duhovščine označila kot »pamflet špijona«, »ostuden hijenizem« in podobno. »Pester Lloyd« pa je zahteval konfiskacijo. V Nemčiji je bila sprejeta tako kot zasluži: kritična je zelo hvalila njeno objektivnost in avtorjevo spretnost, s katero je zajel v okvir biografije politično zgodovino Avstro - Ogrske v njenem zadnjem polstoletju.

Drugo monografijo o tem cesarju bodo dobili Srbi. Piše jo znani publicist Pera Tabetov. Dosedaj je izšel prvi del. Sodeč po nekaterih ocenah, se ta spis ne more meriti s prvotnim, dokumentiranim Baggerjevim delom, vendar je zanimiv že zaradi tega, ker dovolj upošteva razmere na Slovan-skem jugu.

Sedaj, ko madžarski habsburgovski opredeljevanje srednje Evrope s svojimi hujskajimi nastopi, je spoznavanje zgodovine zadnjih desetletij posebno aktualno. Omenjeni monografiji o Francu Jožefu in Ludwigu o Viljemu nadomestijo povprečnemu čitatelju vso drugo politično - zgodovinsko literaturo.

Knjige v sovjetski Rusiji

»Izvestija« objavljajo poročilo o knjiž. produkciji v sovjetski državi. Milijonske številke (200.000 izvodov, 25.000 naslovov, 1 in pol milijona tisk. pol) ne prikrivajo dejstva, da ponudba ni v skladu z zahtevami javnosti. Lepo slovo tvori le 2,8 % te papirne proizvodnje. Večina spisov je političnega ter socialno - ekonomskega značaja, taka literatura pa se ne prodaja in roma nazaj v papirniške mine! Delovanje maloštevilnih zasebnih založb ovirata cenzura in državni monopol. Založbe imajo malo dohodkov, prav tako del dnevniki. Naročniki so v pretežni večini še vedno obvezni. Število knjigarn na vsem ozemlju sovjetske zveze znaša 1257, t. j. za polovico manj nego pred vojno. Poglavito nadlogo tvorijo »mrtve zaloge« — bolševiški propagandni spisi iz vojnih let 1918—1920. Knjižarne prireajo ogromne loterije. Občinstvo sega po cenah srečkah v upanju, da dobi koristno ali zanimivo knjigo, večinoma pa dobiva namesto »knjige - kruha« samo »knjigo - kamen«, ki jo vrže v kot. Posebno pereče je pomanjkanje ljudskošolskih knjig. Še začetne čitanke so redke in predrage.

Knjige se tiskajo na 45 jezikih. Na prvem mestu so ruske, ukrajinske in poljske. Potem se vrstijo nemške, rumunske, turške in fino-uralske izdaje (še vedno stotine naslovov). Mongolske, kitajske, korejske, kavkavske in irano-perzijske izdaje so že manj številne, prav tako tudi latinske in litevske.

Program mednarodnega kongresa PEN klubov na Dunaju. Kongres bo odprt v ponedeljek dne 24. junija. Na prvi seji pod angleškim predsedstvom v prostorih du-

najske deželne hiše se bo razpravljalo o vprašanju, kakšen princip naj se sprejme za mednarodno zastopstvo PEN klubov: nacionalno - kulturni ali državni. Na prvi seji pride na vrsto tudi vprašanje pospeševanja in organiziranja prevodov. Zvečer bo v državni operi svečana predstava »Figarove ženitve«. V torek, dne 25. t. m. bo seja pod francoskim predsedstvom. Razpravljala bo o novih ciljih PEN klubov. Kongresisti si ozledajo tudi dobrodelne naprave dunajske mestne občine. Zvečer bo sprejem pri županu. V sredo, dne 26. t. m. bo seja pod nemškim predsedstvom s dnevnim redom: Vprašanje organizacije. Zvečer oficilen banket. V četrtek in petek izleti. — Službeni delegat vseh treh jugoslovanskih PEN klubov je srbski književnik Todor Manojlovič član beograjskega PEN kluba iz Ljubljane bodo navzoči: podpredsednik z. dr. Izidor Cankar, tajnik z. dr. St. Leben, z. dr. A. Gradnik in z. dr. Izo Gruđen.

Letopis Matice Srpske prinaša v junjskem zvezku več utisnin prispevkov Franjo Malin razpravlja o delitvi na oblasti. Miloš Crnjanski objavlja svoje spomine iz prvih let povolne književnosti. Tu zlasti pripoveduje o »Književnem jugu«, edini literarni reviji z odlično jugoslovensko orietacijo. Biografska in literarna studija Milana Savića o pesniku in dramatik Lazi Kostiću je v tej številki zaključena. O mistiki in mističnih angleških poezije piše Svet. Stefanović. Naslednja razprava iz pera dr. Fedorja Nikića premotivira manjšinske in zasebne šole v zvezi z našo prosvetno politiko. V Drazin je prispeval statistično podbrto razpravo »O desetletniščnici agrarne reforme«. Zelo zanimive so studije C. Vereščaka o sodobni ruski vasi. V pregledih je izšla cela vrsta referatov. ocen in beležk iz raznih kulturnih panov. Vrh tu poučne vsebine ne manjka beletristike. Med drugim je nadaljeval nove komedije Svetislava Prečića »Naši smo!«

»Ob desetletnici naše univerze« je naslov lično opremljeni brošuri, ki jo je izdal in založil »Svet« slušateljev ljubljanske univerze. Uvod je spisal Ljuba Jurkovič, ki povdarja, da so študentska vprašanja tako zvezana z narodnim življenjem, da morajo zanimati tudi širši javnost. Ostali deli brošure zavzema pregled Vekoslava Lekre: »Svet slušateljev ljubljanske univerze v študentskem življenju«. Kratko, a jedrnat nas uvaja pisec v delovanje te največje in najvažnejše dijaške organizacije na naši univerzi, podaja njen historij in govori o njenih posameznih sekcijah. Ta brošura nudi vlie svoji zgoščenosti razveseljevo lepo, pozitivno sliko našega dijaškega življenja. Akademski mladina si skuša organizatorično olajšati študij v Ljubljani in si v danih razmerah pridobiti kar največ moralnih in materialnih koristi. Brošura je natisnjena na dobrem papirju in opremljena s slikami. Naslovno stran je narisal Ljuba Jurkovič v efektni simbolični dekorativnosti.

Srečni Remarque. V berlinskem tedniku »Die literarische Welt« je izšel interview z Remarqueom, avtorjem romana »Im Westen nichts Neues«, ki je skoraj čez noč postal svetovna literarna senzacija. Remarque odločno zanika, da bi bil imel s svojo knjigo kakšne politične tendence. Da je njegov roman v tem pogledu nevtralen, pričuje to, da pacifisti dokazujejo z njim potrebo miru, nacionalisti pa poveljevanje vojaške hrabrosti. Motijo se, kaj pa da, oboji. Njegov roman je samo verna slika vojnih doživetij mladega človeka. Nezaslišan uspeh te knjige je vzbudil celo vrsto žoljčljivih napadov in zlobnih legend, ki vse izvirajo iz zavisti. Zakaj Remarqueov uspeh je zares edinstven. Sam pravi v omenjenem interviewu, da ga je presenetil. Ko je bil spisal ta roman (dotlej je deloval le žurnalistično in priznava, da je vedno trudoma, a brez uspeha iskal svoj slog), ni niti sanjal, da bo imel z njim svetovni uspeh. Pol leta se ni mogel odločiti, da bi ga bil ponudil založniku. Zdi se, da je resnično Remarqueovo mnenje: pravi vojni romani bodo šele nastajali. Za nje je treba časovne perspektive. Kaos osebnih doživetij je v nas še vedno prevelik. Toda roman »Im Westen nichts Neues« je predvsem izraz osebnega doživetja vojne in fronte, zato markidko najde v njem to, kar sam čuti, a ne more izraziti. Odtod nemara tolik uspeh, zakaj številni bivših bojevnikov je ogromno. V najnovejših »Les Nouvelles Européennes« se označuje Remarqueovo delo kot »un événement Européen (evropski dogodek)«. V prvih desetih dneh se je razprodalo 60.000 izvodov francoskega prevoda.

Repertoarji

LJUBLJANSKA OPERA.

Začetek ob pol 20.

Sobota 22.: Marta. B. Nedelja 23.: Zaprt. Ponedeljek 24.: Zaprt.

Škof Strossmayer na vatikanskem koncilu

Ob stoletnici rojstva hrvaškega politika in zgodovinarja Franje Račkera, enega najožjih prijateljev in sodruknikov velikega škofa Josipa Jurja Strossmayerja, je izdala Jugoslovanska akademija v Zagrebu korespondenco Rački - Strossmayer.* Ta

* Korespondenca Rački - Strossmayer. Knjiga prva od 6. oktobra 1860 do 28. dec. 1875. Uredio Ferd. Šišić, pravi član Jugoslov. akademije.

Obsežna knjižica vsebuje obilo hvalečnega gradiva za zgodovino hrvaške politike in družbi polovici 19. stoletja, ko sta Strossmayer in Rački stala na čelu opozicije zoper madžarsko in madžaronsko politiko na Hrvaškem in v Slavoniji. Samo ob sebi se ume, da pisma osvetlujejo tudi obe osebnosti in ju kažejo v intimnejši podobi nego dosedanja biografija. Trenutno najzanimivejša na so Strossmayerjeva pisma iz l. 1870, ko se je mudil v Rimu na vatikanskem koncilu. Znano je, da je tu nastopil s presenetljivo odločnostjo zoper papežev skrajni absolutizem v cerkvi in zoper nieno romanizacijo katoličanstva: znamenit je bil tudi njegov govor proti papeževi nezmožljivosti. Sedanji sporazum med Vatikanom in Ouirinalom je še bolj opravičil bojazen, ki jo je izrazil že Strossmayer, da bo katoliška Cerkev postala orodje rimske svetovne politike.

V lažje umevanje pism, ki jih bomo citirali iz te korespondence, nai orisemo nekoliko natančneje Strossmayerjev nastop na tem koncilu.

Vatikanski koncil je sklical papež Pii IX. na dne 8. decembra 1869. Taki koncilu so imeli v cerkveni zgodovini važno vlogo:

na njih so se sestali škofje z vseh strani sveta, kamor sega katoliška cerkev, da razpravljajo o univerzalni vprašanji cerkve in vere. V prejšnjih dobah je bila njihova poglavitna naloga, reševati spore, ki so nastajali v območju cerkve in ustvarjali razne ločine, ki so se borile med seboj zaradi dogmatičnih razlik. Tudi vatikanski koncil koncem l. 1869. je imel namen, »potrrditi jedinstvo cerkve«. To jedinstvo so namreč ogrožali razni pokreti v njenih vrstah: nacionalne ideje z ene strani, liberalna, racionalistična miselnost z druge strani, so se v nekaterih deželah širile tudi med duhovščino. Papež Pii IX. se je od strahu pred liberalnim katoličanstvom odločil, da reši delikatno vprašanje, ki so se mu prejšnji koncili, zlasti tridentinski, namenoma izognili namreč soričiti dogme o papeževi osebni nezmožljivosti v verski zadevah (infalibiliteta). Ta dogma bi pomenila popolno in dokončno oblast rimskega škofa (papeža) nad vso cerkveno hierarhijo: cerkveni zbori, ki so dotlej odločevali o temeljnih verskih in cerkvenih zadevah, bi imeli poslej samo vlogo posvetovalnih orzavov.

Diakovski škof J. J. Strossmayer, sin naroda, ki se je boril zoper narodno, politično in kulturno zatiranje in za naravno pravico do svobode, je prevzel nase težavno vlogo. Hotel je braniti načelo svobode in demokracije v okviru cerkvenega koncila. Boriti se zoper skrajni absolutizem rimskega škofa, ki je videl v ostalih škofih samo svoje služabnike. Kdor pozna tesnosrčnost v osemnaestih stoletjih izbolevaneega cerkvenega sistema, neizmerno delikatnost verskih problemov na zboru cerkvenih očetov, kjer nianse v mišljenju lahko vzbude naihušji sum, ki je tu mogoč — sum herezije, kakor enak veleizdaji v državni politiki; kdor pozna ves tisti mra-

čen, nazadnjaški ambient v Vatikanu, bo razumel, kako težka je bila Strossmayerjeva naloga. Že pri razpravi o poslovniku je trčil z vatikanskimi krogi. Koncil se je razdelil v večino in manjšino. Manjšini se je postavil na čelu baš J. J. Strossmayer. Bil je izvrstno pripravljen. Njegovi govori so vzbujali občudovanje celo pri nasprotnikih. Že zaradi klasične latinščine, kakor lo je govoril redkokateri cerkveni knez in zaradi učenosti in retorične spretnosti, v kateri je imel na koncilu samo enega tekmeca. Branil je pravice škofov in z njimi ostale duhovščine: našel je dobre besede za protestante, ki so res heretiki, a še vedno kristjani; opozarjal je na to, da bo absolutizem Petrovega naslednika onemogočil združitve shizmatikov (pravoslavna) z rimsko cerkvijo in trdil, da se protestantizem ne bi razširil po vsej Evropi, če ne bi bila zani pripravljena tla. To je bila zelo močata beseda, če pomislimo, da je imela rimska cerkev vso duhovno oblast in da je torej s svojimi napakami pripravila klas heretikom!

Njegov znameniti govor v obrambo pravice koncila je tako vznemiril duhove, da se je sveti koncil pretvoril v parlament, kjer poslanci na vso moč vpleto in razgrajali. Posebno ozorčeni so bili španski škofje. (Španci so vedno zagovarjali v cerkvi najbolj reakcionarske metode; njihova inkvizicija je bila najbolj krvava). Strossmayer se je nadalje boril zoper predlog, da se verske zadeve rešujejo z večino glasov, zahtevalo soglasnosti, ki je odlikovala prejšnje koncile. Znamenit je bil tudi njegov govor o vprašanju nezmožljivosti. Ostal te seveda v manjšini: mnogi člani opozicije so se kmalu udali, ko so videli, kam piba veter. Koncil je sprejel dogmo o nezmožljivosti, nato pa se je prekinil in škofje so se razšli. Medtem so vkorakale v Rim sa-

vojske čete in absolutisti Pii IX. je imel kmalu priliko, da prekolne zedinjeno Italijo in se zapre kot iletik v Vatikanske dvore. Vse do 1. 1929.

Strossmayer je s svojimi koncilskimi govori zaslovel po vsem omikanem svetu. Domovina ga je triumfalno soričela. Za seboj je imel skoraj vso duhovščino. Do l. 1873. se ni pomiril s papežem, nanosel pa se je le udal in ie kot zadnji izmed škofov nekdanje avstro-ogrske monarhije objavil v svojem škofiškem listu odločitev vatikanskega koncila z dne 18. julia 1870.

Sedaj na najzanimivejši odlomki Strossmayerjevih rimskega pismen Račkemu!

Dne 23. novembra 1869 piše: »Što se ovdašnjega položaja tiče, još je sve neizvesno. Ovdašnja kurialistička stranka ima na dispozicijo šiaset biskupa misionara samostanaca. Mi pako liberalni ljudi ne poznamo se, pak se ie bolati, da se ne složimo i da nam uzmanika odvažnosti nužne, bez koje se niziđe, a osobito ovd, ništ postići ne može. Toliko mi se mediumit vieroivatno čini, da tako zvani infallibiliste (pristaši papeževe nezmožljivosti. Op. uređ.) ne mogu imati nade, da će im posao i namjera za rukom noći. Viditi ćemo!...«

Dne 8. marca 1870 piše: Ovdie vam stvari idu svakako. Dvite su stranke, jedna manja, koja ie učenija i druga iača, koja ie moralno i intelektualno slabija. Ova bi preteranošću svojim izgubila crkvu. Ja mislim, da iz ovoga sabora ništa drugo ne može biti nego da prepričie zlo i da put prokrči boljemu i slobodnijemu saboru, koji će najprvo popraviti kurliu!...«

Cisto drugi tón se očiša i v pisma, ki ima isti datum, a je b'lo naibž soisano do kakšni važni seil. Strossmayer piše: ... Ovih dana izdadoše ovd »decretum«.

koji nam otmilie savsietem slobodu i koji miesto staroga »communis Consensus« uvadia »maioritatem numericam«, koju su si sastavili po svojoj volii i zapoviedili. Osim toza izdadoše dekret »de infallibilitate Pape« i to tako brezobzirno i tako absurdno, ie to tomu nitko nije nadati mogao... otale sliiedi, da će u naistrožijoi formi neprevarljivost lična pape biti dogmatizirana. Ja moram ostati kod svoza osviedočenja pak spasiti pred Bogom i svijetom i poštenie svoje!...«

Značilen je konec tega pisma: »Stari rimski cari su se proklamirali bozima po servilnomu senatu: danas netko sam sebe proglašuje Bogom, a mi imamo to potpisati. Ja tu sramotu podnijeti ne mogu. Ne mogu štetu potpisati, koioi Crkve bez ikakve dvoibe u susret ide. Bog nek bude sa mnom i s nami!...«

V p

Iz življenja in sveta

Pet mesecev vožnje skozi vročo Afriko

Zanimivo potovanje vzdolž Nila — Afriško prebivalstvo je tako napredno, da rabi avtomobile — Čez drn in strn — Boj z nepopisno vročino in boleznimi — 12.000 km pota in 6000 m filma

Pravkar se je vrnil preko Trsta na Dunaj princ Ferdinand Lichtensteinski, o katerem so se nedavno raznesle vesti, da je vzel konec na svoji več mesecev trajajoči vožnji skozi gorečo afriško puščavo. O tej odiseji pripoveduje kaj zanimive podrobnosti.

Princ in njegovo spremstvo so se vozili v avtomobilih tipa Steyr XX. Ekspedicija se je napotila proti črnemu kontinentu letos koncem januarja. Peljala se je na Farnosko in se je v Maršaleu vkrcala na ladjo, ki jo je odpeljala v Mobaso, največjo luko na vzhodni obali Afrike. Tam so vozila postavili na vročo afriška tla — in ekspedicija je šla svojo začrtano pot.

Princ Lichtensteinski si je izbral črto vzdolž Nila, ki jo je prevozil prvi med vsemi dosedanjimi raziskovalci. Proga je bila zelo opasna in so potnike zelo svarili pred njo. Zatrjevali so, da je še nedavno neka ekspedicija, ki je hotela potovati tam skozi, postala žrtev kanibalov, ki so obrali nesrečnike do kosti.

Vodja ekspedicije pripoveduje, da na svoji vožnji ni srečal takšnih strahot, s kakršnimi so ga plašili. Po njegovi sodbi so afriški črnci celo ljudomili. V izvestnih primerih kažejo veliko sprejemljivost za pridobitve civilizacije. Ponekod je princ ugotovil, da razpolagajo črnci že z avtomobili. Marsikaj, kar se govori o zaostalosti afriških ljudstev, je torej bajka.

Sledovi civilizacije pa so seveda bori in skromni. Posčno v prometnem pogledu je dežela zelo nedostopna za novotarje; cest tako rekoč ni, in ekspedicije si morajo krčiti pot skozi močvirja, goščave in pesek z orodjem.

Mestoma, pripoveduje princ, je morala ekspedicija dobesedno sekati drevesa in grmovje, da ni obtičala v osrčju puščave.

Pota, kolikor jih sploh je, so razrita in razdrpana. Poznajo se sledovi slovon ki strahovito pustošijo, rujejo drevesa in vrtajo v zemljo pol metra široke in četr metra globoke luknje. Takih jam in usadov so afriške ceste polne. Kljub vsem oviram pa je princ avtomobil dobro napredoval in premagal vse zapreke.

Ekspedicija je doživela na vožnji tudi težke ure. Vozila se je v vročini 60 stopinj. Najtežja je bila vožnja skozi Sudan. Na obeh straneh Nila se namreč razprostirajo, močvirja, časih tako globoka, da se človek pogrezne do vratu. Malarija je tod česta spremljevalka človeka, niena verna sestra pa je spalna bolezen. Tretja epidemična šiba je neke vrste črna mrzlina, ki je pobrala nekega prinčevega sonotnika.

Ekspedicija je v dobrih petih mesecih absolvirala 12.000 km pota in napravila kakih 6000 m posnetkov za film. Najimnitneje se je posrečil prizor slona, ki lomasti skozi goščavo. Žival je padla zadeta od Liechtensteinske krogle in se je sesedla v vodi, kamor je hotela zbežati pred zasledovalci. Tudi sicer je bila princu in njegovemu spremstvu lovstva sreča mila. Ustrelili so dva nosoroga, štiri bivole, dva leva, več antilov in drugih pristno afriških živali. Vse to je opazovano v filmu, ki ga sedaj izdelujejo v Berlinu in bo na svojem križarjenju po Evropi morda prišel tudi na naša domača platna.

Živali je prisluzil lepo premoženje.

Naposled se je naveličal večnega potovanja ter si kupil hotel, za katerega je plačal del pri slonu zaslužene denarja. Najel si je družabnika, ki naj bi odslej potoval z živaljo. Od zaslužene denarja naj bi mu izplačal polovico. Toda ker ni prejel dolgo ničesar, od znanec pa je slišal, da njegov drug dobro služi z živaljo, je spoznal, da je nasledel slepariu. Odpotuje torej k njemu ter zahteva svoj delež. Toda pogodba je bila tako nerodno sestavljena, da bi se pravda zavlekla, če bi ga bil tožil. Sleparski kompanjon mu ni hotel namreč izplačati niti beliča, češ, da je z dobičkom kril komaj stroške za potovanje.

Toda Bailey je bil odločen mož. Vzame revolver in se poda v stajo, kjer se je nahajal slon. Kompanjon mu sledi ves prestrašen. Ko vidi, da meri naravnost v slonovo glavo, ga vpraša,

kaj namerava storiti. »Ustreliti hočem svojo polovico slona. Ti stori s svojo, kar hočeš.« Sleparski se je prestrašil in je izplačal Baileyu takoj večjo vsoto ter na ta način prišel v posest slona. Bailey pa je odslej živel v miru od denarja, ki si ga je bil prisluzil s svojo mislijo, spraviti prvega debelokožca čez »veliko lužo«.

Najmlajši državljani Vatikana

V Vatikanem mestu se pripravljajo na malo pomembno, vendar pa značilno svečanost, na krst prvega novega vaticanskega državljanca. Pred dnevi se je rodil nekemu papeževemu služabniku sin, ki je bil kot prvi zabeležen v novi knjigi papeževih državljanov. Ze to dejstvo samo na sebi je izzvalo nemalo senzacijo in vsestranske komentarje. Druga etapa tega dogodka bo sedaj, ko bodo novorojenčka krstili. Krst bo svedčan obred in ga bodo opremili z vsemi atributi sporazuma med Vatikanom in Kvirinalom. Prvi novi vaticanski državljani dobi ime po ministrskemu predsedniku v Rimu, krstni obred na bo izvršil poseben papežev pooblaščenec.

Največja sveča na svetu

Največjo svečo na svetu, ki bi lahko gorela nepretrgoma skozi 4 leta in pol, je kupil neki ameriški tvorničar in jo daroval vdovi po newyorškem, v Siciliji umorjenem policijskem poročniku Petrosinu. Sveča je visoka devet čevljev, široka tri čevlje in pol in teht 178 funtov. Najprej je bilo določeno, da bo gorela v newyorški katedrali, kjer se je vršila za pokojnikom maša-zadušnica. Do tega pa ni prišlo, ker je nastopila s grožnjo anarhistična zarotniška družba črne roke, ki je Petrosina spravila na drugi svet. Anarhisti so zagrozili, da bodo cerkev z dinamitom pogнали v zrak, če bo v njej gorela ta sveča. Ko je vdova doznala za njihovo grožnjo, je poslala ogromno svečo v Italijo, kjer bo sedaj gorela v kapeli, kjer je bil njen pokojni mož krščen.

Nova uporaba ultravioletnih žarkov

Znano je, da postanejo pod ultravioletnimi žarki vidne razne snovi, ki so drugače za prosto oko nevidne. To dejstvo so izkoristili doslej za ugotavljanje pomarejenih slik, bankovcev, biservov, denarja itd., a sedaj so njegovo uporabo po zaslugi zoologičnega zavoda dunajškega vsucilišča na pomemben način razširili. Ko so obsevali z nevidnimi ultravioletnimi žarki hišice raznovrstnih polžev, so te začele v skrivnostnem rdečem soju, ki more izvirati le od doslej neznanega rdečega barvila. To barvilo, ki ga v normalni dnevni svetlobi zakrivajo drugobarna barvila, je pri raznovrstnih polžih različno razdeljeno po hišici, tako da bo mogoče že na ta način ločiti razne vrste polžev. Znanost je pridobila torej novo sredstvo, ki ji bo služilo za sistematiko in za spoznavanje novih živalskih barvil. Raziskovanja v tej smeri se nadaljujejo.

Hoover se noče odebeliti

Prezident Zedinjenih držav je takoj potem, ko je stopil na čelo Amerike, začel resno razmišljati o nevarnosti, ki mu rojijo od naporov vsakdanjega sedenja v uradu. Ker nekoliko inklinira k debelosti, je konzultiral več specialstov, da bi se očulval maščobe. Res je našel zdravnika Booneja, ki mu je predpisal stalne telesne vaje.

Američani, ki jim nič ne uide, so hoteli vedeti, kakšne so te vaje in so dognali, da obstoje v zoganju, a ne brčanju žoge po nogometnem vzorcu, ampak suvanju žoge z roko. Čeprav se nekateri menili, da je za Hooverjeva leta to prenaporno, javljajo drugi, da se blagodejni učinek telovadbe že pozna in da je prezident nekoliko omršavil ter dosegal telesno težo, ki je ne želi prekoračiti.

Tri kreacije za poletno sezono

Od leve proti desni: sportna obleka, garnirana s širokim modrim in belim trakom; obleka iz svetlosivega satina; originalna belo-črna obleka.

Radio v pragozdu

Avstralska vlada se je odločila, da postavi radio v nad vse važno in praktično službo. V težko dostopnih pragozdih in neobljedenih stepah Avstralije delujejo razne znanstvene ekspedicije, tu obratujejo razni rudniki in žage, oddaljene na stotine kilometrov od vsake človeške naselbine. Da je v teh krajih doslej kakšen človek obšel, mu ni bilo pomoči od nikoder. Sedaj pa bo razdelila vlada večje število sprejemnih in oddajnih aparatov, s katerimi bo mogoče v sili, s posebnim kratkim valom, pozvati tudi zdravniške iz najbližje večje naselbine. Zdravnikom ne bo treba osebno do bolnikov, temveč jim bodo dajali svoje nasvete istotako po radiu.

110-letni oče

V Mosulu je umrl 120 letni šejk, ki je bil do zadnjega telesno čvrst in duševno svež. Ostavil je štiri žene in nad sto otrok. Še pred letom dni je mož hodil po hiši in nadziral gospodarstvo, pred desetimi leti pa se mu je rodil zadnji potomek moškega spola, ki sedaj najbridekše čuti izgubo očeta.

Tudi ženske naj plačajo alimente!

Neko budimpeštansko sodišče je izdalo te dni zanimivo sodbo. Mož in žena sta se sprla, kakor je pač navada, in sta se ločila, kar je tudi že navada. Toda mož je zahteval, naj mu plačuje bivša žena alimente, ker je zašel zaradi bolezni v bedo. Sodišče mu je dalo prav in žena mu bo morala plačevati po 30 pengvov mesečne vzdrževalnine. Bogve, da-li so mislile femi-

nistke na takšne posledice, ko so začele oznanjati načelo: enake dolžnosti, enake pravice!

Prvi nebotičnik v Budimpešti

Mestni stavbni urad v Budimpešti je prošle dni izdal rvo dovoljenje za zidavo nebotične stavbe v madžarski prestolnici. Nebotičnik bo visok 18 nadstropij. Stavba bo stala v bližini vzhodnega kolodvora. Zidal jo bo urad za socialno zavarovanje.

Družine s številno deco v Italiji

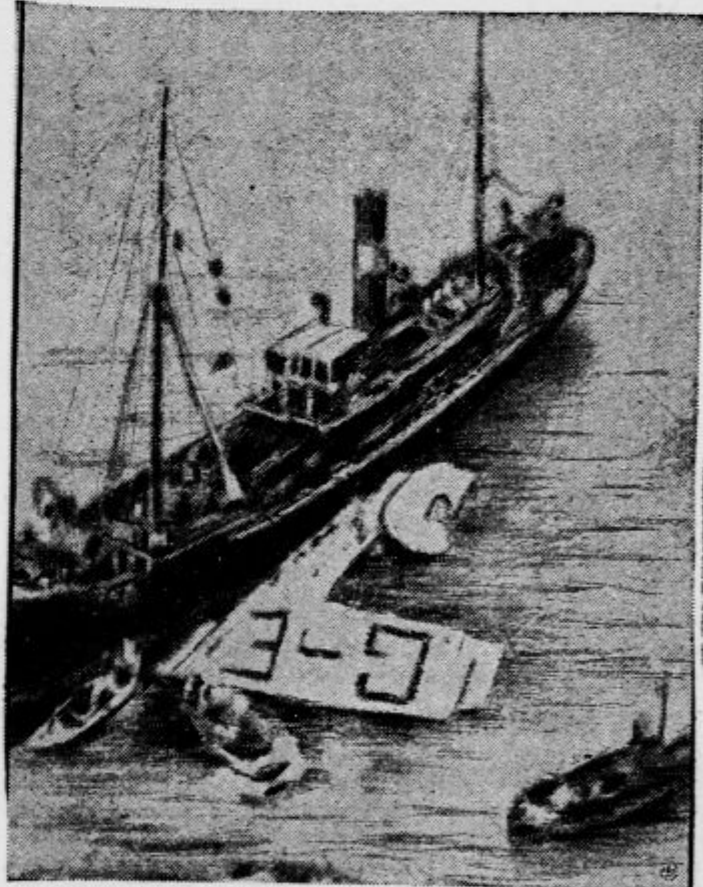
Po neki uradni statistiki, ki upošteva stanje do konca junija lanskega leta je bilo v tem času v Italiji 1.532.000 družin s številnimi otroci, med temi 447.000 s 7 otroci, 337.000 z 8 otroci in 278.000 z 9 otroci. 182 družin šteje po 20 otrok, 80 družin 21, 29 22, 23 13, 7 24, drugih 7 družin pa celo 25 in več otrok. Med navedenimi družinami je 930.000 kmečkih, 37.000 veleposestniških in bogatih, 27.000 uradniških, 17.000 obrtniških in trgovskih, 9000 pa spada v sloj profesionistov.

Perspektivni filmi

Chicaška inženjerja Sporr in Berggren sta izumila novo metodo za snemanje filmov, ki omogoča do potankosti ostre in perspektivno perfektno slike. Slika je v efektu enaka kakšni stereoskopski sliki. Predmeti, ki so oddaljeni od kamere n. pr. 4 ali 6 km in ki jih oko v naravi komaj še loči, se odražajo na platnu nenavadno jasno in določno, n. pr. jezdecki na konjih, mostovi itd. Tudi osrednje je do skrajnosti ostro in živo. Oba inženjerja sta vrhu tega sinkronizirala svoje posnetke tudi akustično.

Ostanki ponesrečenega letala

Vsa Anglija stoji pod težkim vtisi zadnje zrakovne nesreče nad Rokavskim prelivom, kjer se je zrušilo letalo »City of Ottawa« v vodo. Sedem pasažirjev je pri tem plačalo vožnjo z življenjem. V zmedbi so namreč pozabili odvezati si pasove, s katerimi so bili pritrjeni na sedežih. Na sliki vidimo rešilno ladjo, ki vleče ostanke zrušenega aeroplana.

Tihotapstvo, ki prinaša slavo

Mladi American Schneider, ki se je vtihotal na »Rumenega ptica« in trepetal za svoje življenje nad Atlantikom, je postal v Parizu po pristanku totala namah popularen. Mnogi ga je dvignila na rame in ga nosila okoli.

Maurice Dekobra:

Pustolovščina

Monette je urejevala rože v vazi in neprestano popevala. Droben dež je adarjal ob oknu, a ona je bila navzlic slabemu vremenu dobre volje.

Samo nekaj majhnega, neznatna malenkost, je bila vzrok njenemu veselju. In ta malenkost je bila misel na nekega mladega neznanca, ki ga je slučajno srečala.

Spominjajoč se te male pustolovščine, se je vsa srečna smehljala.

Niti trije meseci se niso pretekli, odkar je prišla z možem v Pariz.

Monette je bila romantične narave. Njeno življenje se ji je zdelo tako mirno, malenkostno. Dasi je naravnost oboževala svojega moža, je vendar neprestano sanjala o prijetni pustolovščini, ki bi naredila konec tej vsakdanjosti.

Sinoči je šla v mesto, da nakupi nekaj stvari. Vračala se je preobložena z zavojčki in škatljami. Ko je stopila s tramvaja, ji je padel na tla majhen omot. Neznanec, ki je stal v bližini, je priskočil in ji ga uslužno pobral. Monette se mu je zahvalila.

Bil je zelo elegantno oblečen in zdelo se ji je, da mora biti tujec. Gledala ga je. On pa se ni brigal za njene poglede. »Morda se je samo delal tako?« si je mislila.

Nato je šel za njo... Ali je morda le slučajno šel po isti poti, kot ona? Naj že bo, kakor hoče, zanimalo jo je, kdo je ta človek.

Sredi ulice je morala obstati. Bila je jezna. Začelo je deževati, a ona ni imela dežnika. Njen novi klobuček, ki je bil tako drag, bo zanič. Vsa obupana se je začela ozirati okrog sebe.

»Če dovolite, milostljiva, vam posodim svoj dežnik.«

Bil je gospod, ki ji je preje pobral omot. Mislila je:

»Sicer izgleda zelo zapeljivo, toda, kaj se mi more zgoditi? Nič. Prosila ga bom, da me spremi do doma.«

»Gospod«, je rekla, »zelo bi vam bila hvaležna, če bi me spremili domov. Ne daleč. Tam na koncu ulice je hiša mojega moža.«

Smehljajoč se ljubeznivo, se ji je mladi elegantni neznanec približal in jo zakril s svojim dežnikom.

Spremljal jo je skoraj brez besed do doma.

Zahvalila se mu je in odšla po stopnicah. Najbolj se ji je zdelo čudno, da je bil neznanec tako prijazen, in da ni rekel niti ene dvomne besede.

Dasi ni Monette storila ničesar hudodega, je to malo pustolovščino vendar zamočala pred svojim možem. Moški so tako neumni. Renéeju bi bilo gotovo ljubše, da bi se ji bil pokvaril novi klobuček, kot da je dopustila, da jo je spremljal neznani mož.

»Že nazaj, draga moja?«

Mož je bil že doma. Kaj naj bi bilo temu vzrok?

»Tako grdo vreme je, pa sem se bal, da se ne bi ti dolgočasila. Zato sem svoje opravke uredil tako, da sem lahko preje prišel domov. Če hočeš, greva po večerji v dancing.«

Monette je od zadovoljstva tlesnila z rokami. Njen mož je res tako krasen človek. Vedno je plesala tako rada, in sedaj to ugodno presenečenje.

Ali si zadovoljna?

Poliubila je svojega Renéeja.

»Hitro! Hitro povečajjaj! Potem se bom takoj oblekla, da greva. Kako te imam rada...!«

Prišla sta v dancing in sedla k majhni mizi, polni cvetja. Grdo vreme ni preplasil vnetih plesalcev charlestona. Zbrali so se v velikem številu.

»Ali želiš plesati?«

»Pri tango, ki pride... Tako sem vesela, dragi Renée... že tako dolgo nisva plesala...!«

Natakar je prihitel in se nagnil nad mizo z elegantnim poklonom.

»Kaj želiš?« jo je vprašal mož.

Monette je dvignila glavo... Beseda ji je zastala v grlu. Prebledela je in komaj izgovorila:

»Č... č... čaj...«

Kajti ta natakar ni bil nihče drugi, kot oni elegantni neznanec, ki jo je sinoči spremljal domov.

Ali je spoznal Monette?

Cutila je, da ji je v zadregi šinila kri v lice.

Ali je mogla slutiti, da je bil njen spremljevalec samo natakar?

Ko jima je serviral je bila kot na tglah.

Gotovo jo je spoznal.

Renée se ni mogel načuditi, kako je to mogoče, da se je Monette tako hitro izpremenila, kako to, da jo je tako

hitro minilo veselje in volja za ples.

»Kaj ti je vendar, Monette? Nena doma si čisto druga. Zdi se mi, da si nekoliko slabe volje, draga moja. Ali hočeš plesati?«

Pri plesu ni mogla ujeti takta. Ne prestano se je spodtikala ob njegove noge.

Bila je jezna.

Spet sta sedla k mizici.

Monette je bila obupana, ko je opazila, da se natakar neprestano suče okrog mize, kjer je sedela ona z možem.

Sram jo je bilo, da ji je ta človek ponudil dežnik. In ker jo mož ni nič več povpraševal, je rekla sama:

»Strašno me boli glava. Neumno je bilo, da sva šla v ta zakajeni lokal, namesto da bi ostala doma in v miru popila skodelico čaja. Pojdiva!«

In medtem, ko je Monette še vedno vsa obupana oblačila svoj plašč, si je mislil Renée sam pri sebi:

»Kako so ženske čudne. Nikdar jim ni mogoče prav ustreči!«

Prevel B. R.

Ugodno iznenadenje za vsakega

nudi ona neobičajno interesantna priloga, ki jo cenjeni čitatelji dobe v jutrišnji številki našega lista, ker bo vsakdo, ki se posluži te priloge

dobil povsem brezplačno zelo prikladno stvar

ki mu bo na leta v veselje.

6867

Dopisi

SEVNICA. Gradba Sokolskega doma v Sevnici lepo napreduje. S požrtvovalnostjo članov in s pomočjo raznih dobrotnikov smo dvignili stavbo še precej ter jo bomo še letošnje poletje dovršili, ako nam bodo naši doedanjji dobrotniki ostali zvesti in če se bo njih število tako lepo množilo kakor do sedaj. Razen že prijavljenih prispevkov so nadalje darovali v denarju: br. J. Dobovšek iz Boštana 100 Din, Kumelj Alojz 10 Din, Jos. Boecio, trgovec, Brežice 50 Din, dr. Roš, odvetnik, Laško, 25 Din, Mr. Anton Abramovič, lekarnar v Sevnici, 50 Din, Ciril Majcen, restavracija v Zidanem mostu, 100 Din, Jožef Lipovšek, posestnik v Peklu pri Sevnici, 20 Din, dr. Hudelist, zdravnik v Brežicah, 10 Din, neimenovani v Sevnici 100 Din, Norbert Winkle (ob priliki rojstnega dne), Sevnica, 100 Din, Franjo Kušar, žand. narednik v pok. v Trzinu, 50 Din, J. Mikolič, ravnatelj v Brežicah, nabral 58 Din, J. Remec, Bučica, 10 Din, Alojzij Krajnc, posestnik in pek v Sevnici 50 Din, prevaranec notar Ušaker, dr. Dobovšek, dr. Peršin 50 Din, dr. Dobovšek, odvetnik v Krškem, še posebej 80 Din, »Marjanec« pušice, gostilničar br. Maks Kovač 500 Din, gostilničar br. Rudolf Cimperšek pa 500 Din. Nič manj kot z denarnimi prispevki pa nam pomagajo graditi naš dom, ki bo ponos vsem in kulturno središče celega okoliša Sevnice, naši zavedni tržani in okoličani, ki so nam do sedaj z brezplačnimi vožnjami, materijalom, lesom in raznim delom priskočili na pomoč, da izvršimo započeto delo. Pohvalno in v spodbudo drugim omenjamo zlasti imena: Stefan Lamper, župan, Sevnica; Franc Lamper, mesar, Sevnica; Anton Kragl, mesar, Sevnica; Anton Strnad, veleposesnik, Sevnica; Anton Brinovc, posestnik, Radna (ponovno); Franc Valand, gostilničar, Sevnica; Rudolf Cimperšek, gostilničar, Sevnica (ponovno); Franc Kragl, gostilničar, Oranje pri Sevnici; Alojz Erjavec, posestnik, Radna; dr. E. Mejak, Celje; Josipina Kladnik, posestnica, Sevnica; Alfred Barovič kovaški mojster, Sevnica; Matija Kozinc, ključ. mojster, Sevnica; Ivan Rožman, posestnik, Log; Marko Lipovšek, Krakovo; Franc Cimperšek, posestnik, Sevnica; J. Crpinšek, želez. čuvaj, Sevnica. Imena navedenih dobrotnikov pričajo, da gradimo Sokolski dom s pomočjo vseh slojev, držeč se gesla: Iz naroda za narod. Vsem najpriskrnejša zahvala.

Rdečkoži strah Alaske

Ze devet let strahuje rdečkožec Ciew Tock vso Aljasko: potika se križem prostrane dežele in umoril vsakogar, ki ga sreča pred 10 leti je bil krvoločnež navadni indijanski lovec, ki je mirno nastavljal pasti divjadi in ter vsako zimo prodajal krzna v mestu Nome. A nekoč poleti se je naselil v njegovi bližini beli lovec. Ciew Tock se je kmalu navadil na soseda, kljub temu, da je z njim malokdaj govoril: saj sta imela oba dovolj posla. A nekoč je našel Indijanec svojo ženo zaklano, in beglega soseda ni bilo več.

Vdovec se je napotil po sledovih beglega morilca in jih zasledoval do parnika: zločinec je moral pobegniti v Zedinjene države. Indijanec ni vedel njegovega imena. Na parniku je bilo več sto lovecev, ki so se vozili domov, v staro domovino, kakor pravijo Aljaski v Ameriki. Od tedaj umori Ciew Tock vsakega človeka, ki ga sreča, naj bo bel ali rdeč. Večkrat so ga že hoteli vloviti, a vedno brez uspeha. L. 1927 so ga res ujeli trije lovci. A dva sta šla po vodo, in medtem je ujetnik zaklal ujetjeka in pobegnil. Domačini pravijo, da je njegov edini spremljevalec — zvesti pes. Ima tudi puško, a ljudi vedno umori z zastreljenimi puščicami. Vlada je razpisala 500 dolarjev nagrade na njegovo glavo. Ciew Tock pa je še vedno na prostosti.

Zlato na Filipinih

Ob izviru reke Angat, komaj 50 km od glavnega filipinskega mesta Manille, so odkrili ležišča zlata, ki jih smatrajo že po dosedanjih površnih preiskavah za najbogatejša na tem otočju. Odkrili so kakšnih dvajset debelih žil in celo med kamenjem v strugi je toliko dragocene kovine, da daleč presega tisto najnižjo mero rentabilnosti, pri kateri je vredno pričeti z eksploatacijo na debelo. Navzlic tem odkritjem javljajo ameriški listi, da se med prebivalstvom doslej še ni pojavila običajna »zlata mrzlica«.

Skrbi ameriške statistike

Neki ameriški statistik je proučeval dnevni potrošek energije normalnih — krav. Dognal je in izračunal med drugim, da ponihja našemu ljubemu molznemu živinčetu v teku dneva rep natanko 41.000krat sem in tja...

Radio

Izveček iz programov

LJUBLJANA (577 m 4 kw), ZAGREB (309 m 0.7 kw), PRAGA 349 m, 5 kw), BRNO (441 m 3 kw), VARŠAVA (1111 m 10 kw), BERLIN (484 m 4 kw), FRANKFURT (428 m 4 kw), LANGENBERG (469 m 20 kw), STUTTGART (380 m 4 kw), DUNAJ (517 m 15 kw), LONDON (Darenty 1604 m 25 kw), RIM (448 m 12 kw), BUDIMPEŠTA (558 m 20 kw), STOCKHOLM (Motala 1380 m 30 kw)

Sobota, 22. junija.

LJUBLJANA 12.30: Reproducira glasba. — 13: Napoved časa, borzne vesti, reproducirana glasba. — 13.30: Poročila iz dnevnikov. — 18: Koncert radio-orkestra. — 19.30: Propagandno predavanje: Kopališča in zdravilišča na Stajerskem. — 20: Akademski strokovna društva. Govore g. Kroš in posamezni zastopniki. — 20.30: Prenos programa iz Zagreba. — 22: Napoved časa in poročila.

Nedelja, 23. junija.

LJUBLJANA 10: Poljedelstvo (inž. Černe). — 10.30: O čebelarstvu. — 11: Koncert radio-orkestra. — 15: »Na Gorenjskem je fletno: Gorenjske nar. pesmi, poje g. Zupce. Vmes tretci domače godbe. — Humoriistično štivo, pisatelj Milčinski. — 17: Koncert radio-orkestra. — 20: Veseli večer: G. Premelj poje šlagerje. — Kvartet »Ljubljane«. (Mesto tega morda prenos iz Zagreba). — 21: Radio-orkester. — 22: Napoved časa in poročila.

ZAGREB 11.30: Koncert vojaške godbe. — 17.30: Prenos nogometne tekme. — 20: Prenos iz gledališča: Wagnerjeva opera »Mojstri pevi norimberške«. — BEOGRAD 9: Prenos iz Saborne crkve. — 12.10: Reproducira glasba. — 17: Godba kr. garde. — 19: Zborovski koncert. — 20.25: Narodno selo. — 22: Godba za ples. — PRAGA 18.05: Pevski koncert. — 19.30: Orkestralen in violinski koncert. — 20.40: Stara italijanska glasba. — 21: Koncert iz Brna. — 22.20: Godba za ples. — BRNO 18: Pevski koncert. — 19.10: Orkestralen koncert. — 20.25: Serenada in Tarantella. — 21.05: Vojška godba. — 22.20: Godba za ples. — VARŠAVA 15: Reproducira glasba. — 17: Popoldanski koncert. — 20: Prenos koncerta iz Poznanja. — 20.30: Koncert orkestra in solistov. — 22.15: Plesna godba. — DUNAJ 10.20: Koncert na orgle. — 11: Orkestralen koncert. — 15.30: Popoldanski koncert. — 19: Lisztove peemi. — 19.25: Klavirski in pevski koncert. — 20.10: Weinbergerjeva opereta »Metuljček«. — BERLIN 17: Popoldanski koncert orkestra. — 19: Reproducira glasba. — 20: Dramski večer. — Godba za ples. — FRANKFURT 20: Koncert orkestra. — 21: Kresni večer, veseloligra, godba za ples. — LANGENBERG 16.30: Koncert orkestra mandolin. — 20.05: Verdijeva opera »Trubadur«. — Lahka godba. — STUTTGART 15.45: Poljuden koncert orkestra. — 19.30: Prenos iz gledališča: Mozartova opera »Čarobna piščala«. — BUDIMPEŠTA 10: Cerkevna glasba. — 12.35: Simfonični koncert. — 17: Pevski koncert in ciganska godba. — 18: Koncert vojaške godbe. — 19: Pevski koncert. — LONDON 20: Prenos večernic. — 21: Orkestralen koncert. — RIM 17: Popoldanski koncert. — 21: Odlomki iz francoskih oper. — STOCKHOLM 20: Kresni večer s petjem, govori in plesi. — 21.40: Koncert solistov.

Trgovec

s cca. 500.000 Din gotovine

išče dobro trgovino

meš. blaga ali prometni prostor v nakup event. vzame tudi v najem. Ponudbe na oglašni oddel. »Jutra« pod »Prima proti gotovini«. 8004

Ležalne stole

po 140 Din

po povzetju 150 Din

nudi

Rudolf Radovan

tapetnik

Krekov trg št. 7.

Hotel Osejava

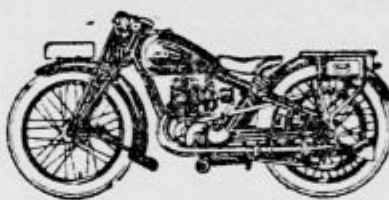
Makarska pri Splitu

Peneloa od 70 Din naprej. Kopalnice pred hotelem — prvovrstna dunajska in mešanska kuhinja, vsek dan koncert Danzing. Ugodna svezra s Slovenijo. Zahtevajte prospekte. So pripodroba Drago Fiedler, hotelir

LOKOMOBILA

Kdo posodi ali proda prevozno parno lokomobil z približno 30 HP. Ponudbe na naslov: Franc Dolenc, tes. industr. Predvor nad Kranjem. 8018

Najnovejši modeli D. K. W.

motociklov od 200, 300 in 500 cm so prispeli na skladišče. Povoljni plačilni pogoji. Generalni zastopnik za SŠS Opist Trgovski Industrijski Kontor, Beograd, Raiceva ul. 12. Zahtevajte prospekte »Motociklov« za ljubljansko oblast: Ing. C. R. Luckmann, Ljubljana, Ahacijeva cesta 10.

Zobotehnik se sprejme

perfekten v zlatu in kavčuku

Plača visoka. Nastop takoj. Informacije pod »Zobotehnik« daje oglašni oddel. »Jutra«. 8017

Mlinske valjarje

prevzemamo na ostrenje in brušenje

Čakovečki paromlin — munara d. d.

Naročajte JAKOPIČEV ZBORNİK pri Tiskovni zadrugi

Premislil je danes ob 19. uri moj ljubljani mož, naš dobri oče, gospod

Jože Jordan

vpok. rudarski namesčenec.

Pogreb dragega pokojnika se vrši v soboto 22. t. m. ob 16. uri iz hiše žalosti. Trbovlje II, št. 36, na tukajšnje pokopališče.

Trbovlje, 21. junija 1929.

Marija, soproga.

Jože in Gustav, sinova.

Zahvala!

Za čestitke bodisi osebne ali pismene, ki sem jih prejel od mojih prijateljev in znancev povodom moje sedemdesetletnice in mojega imendana, se tem potom najsrčneje zahvaljujem.

Istotako uredništvu »JUTRA«.

Ljubljana, dne 20. junija 1929.

ADOLF HAUPTMANN.

Zahvala.

Vsem, ki ste izkazali zadnjo čast našemu ljubljenu soprogu, očetu in bratu, gospodu

Rafaelu Žvoklju

izrekamo svojo srčno zahvalo, posebno pa onim, ki so pokojnika tolažili v njegovi bolezn.

Vrhoplje pri Vipavi — Kamnik — Ljubljana, 20. junija 1929.

Žalujoči ostali.

NOVOSTI Ljetne mode

Novosti poletne mode

prinaša nova poletna številka »Obiteljskega lista«, ki vam ga takoj pošljemo **brezplačno**

7950

Kustner i Uhler, Zagreb

Za stavbe

po znižanih cenah vsakovrsten suh tesan in žagan les. — Vsaka množina v zalogi. Žaganje, odpadki od lesa, drva. Dostava tudi na stavbo.

FRAN ŠUŠTAR

lesna industrija in trgovina, parna žaga

LJUBLJANA, Dolenska cesta 12.

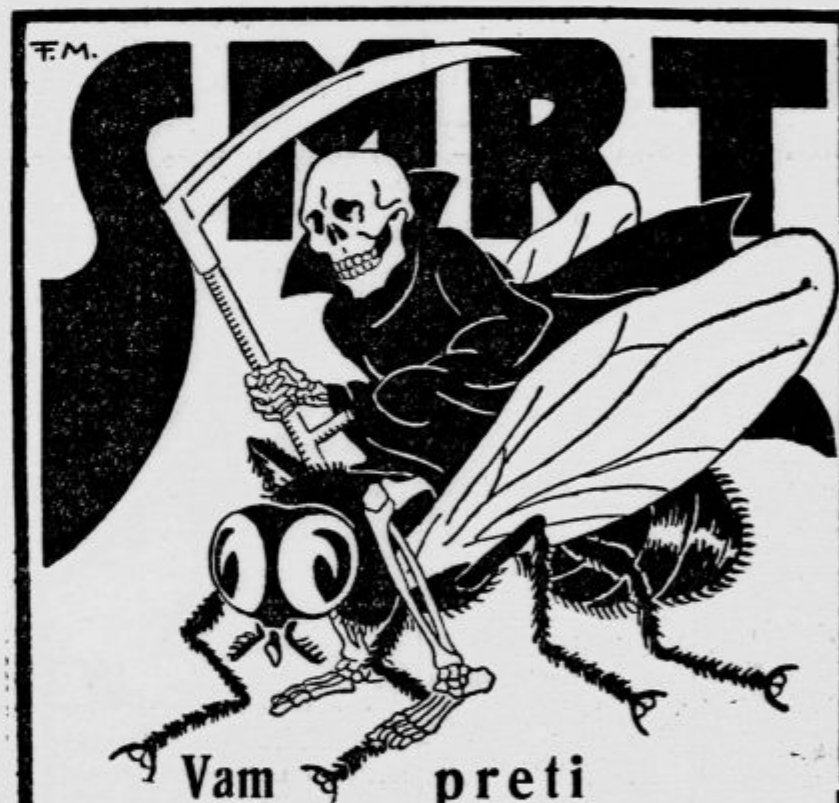
8003

L. MIKUŠ

Mestni trg št. 15

Tvorilca dežnikov, zaloga sprehajalnih

pailo

Vam preti

od vboda otrovnihih muh, ki nosijo s seboj bacile najgroznejših bolezni. Muha seda na najkužnejša mesta in tako okužena inficira Vas. Vašo deco in Vašo jed. Branite se te golazni in uporabljajte najlovršenejšo sredstvo za uničevanje

SHELLTOX

Razpršite Shelltox samo potom Shelltox pršilnice, ki Vam osigurava maksimum delovanja. Razpršena meglica Shelltoxa zalotene insekte SIGURNO ubija n v teku nekoliko minut

osvobodi Vašo hišo muh, moljev, komarjev, bolh, stenic, mravelj, ščurkov, njihovih jajc in ličink. Tiskana navodila za uporabo dobite pri Vašem prodajalcu. Uporabljajte Shelltox znači vzdrževati hišno higijeno v največji meri. Dobiva se v vseh mestih.

Zahvala.

Za obilne in iskrene dokaze sočutja ob prebrdki izgubi našega dobrega soproga, očeta, brata in svaka, gospoda

Johan Franzl-na

veleposesnika v Poljčanah

se iskreno zahvaljujemo. Posebno zahvalo izrekamo g. Dr. Hrenovskemu, preč. duhovščini, združenemu pevskemu zboru za v srce segajoče žalostinke, gasilnemu društvu, darovalcem krasnih vencev ter vsem, ki so od blizu in daleč prihiteli spremiti blagopokojnika na njegovi zadnji poti.

Poljčane, dne 19. junija 1929.

ŽALUJOČA RODBINA

Michel Zévaco:

V krempljih inkvizicije

Zgodovinski roman.

Samo še nekaj sežnjev je ločilo bika od brezčasne sovražnika.

Zrak se stresal od prestrašenega vikanja in kričanja in marsikdo je že zapiral oči, da ne bi videl grozote, ki se je morala zgoditi v prihodnjem trenutku.

Tedaj pa se je zazdelo, da je prešinilo trepetajočo množico brezmejno presenečenje. Vpitje groze se je izpremenilo v pozdravni vrisk:

»Živel! Živel vrli plemič!«

Še kralj se je zbudil iz svoje mrzle dremotice in se nagnil čez ograjo, da vidi... Se veliki inkvizitor je vzlic svoji brezčutnosti nekam radovedno dvignil obrvi... Samo Favsta je nepremično sedela na svojem stolu in le drobno, komaj opazen nasmeš na njenih ustnicah je pričal o silnem razburjenju, ki ga je bil sprožil v njej ta pogled.

Vsi, vsi so se sklanjali, stopali na prste in silili naprej. Vsi so hoteli videti. A kaj?

Tole:

V areno je bil skočil plemič v navadni obleki, brez bogoča oklepa na sebi, ter se postavil med Rdečebredca in bika. Njegovo edino orožje je bilo dolgo bodalo, ki ga je držal v iztegnjeni desnici...

»Gospod de Pardaillan!« je zamrmral kralj Filip, ko ga je spo-

zna!

In čez čas je dodal:

»Ta človek je blazen, tako mi živega Boga! Videti je, gospod veliki inkvizitor, da bomo čez nekaj trenutkov rešeni vseh preglavic, ki nam jih napravila. In moj dragi navarski bratranec nam ne bo imel česa očitati. Njegov poslanik bo sam kriv svoje pogube!«

»Tudi jaz tako mislim, sire,« je mirno kakor zmerom odvrnil Espinosa.

»Mar menite, sire, da bo ta zver poptevala gospoda de Pardaillana?« je premišljeno vprašala Favsta.

»Kaj ne bi menil, gospa!« je porogljivo vzdihnil kralj. »Niti be- liča ne dam za njegovo kožo!«

Favsta je resnobno odmajala z glavo in rekla s preroškimi glasom:

»Jaz pa mislim, narobe, da bo gospod de Pardaillan ubil bika, kakor je tudi doslej premagal vsakega sovražnika.«

»Kako to, gospa?« je se začudil kralj.

»Rekla sem vam, sire, da Pardaillan ni navaden smrtnik. Verjemite mi: v tem boju ne bo poginil, odšel bo iz njega zmagovalac. Ako se ga želi Vaše Velikanstvo iznebiti, mora uporabiti sredstvo, ki sem ga nasvetovala jaz.«

Kralj je pogledal Espinosa. Veliki inkvizitor je zamišljeno strmel predse in ni rekel ničesar. Šele čez nekaj časa se je zdrnil iz svoje zaverovanosti in šepnil kralju na uho:

»Videli bomo...«

Naj so bile besede še tako tihe, Favsta jih je vendar slišala.

»Videli boste in verjeli boste,« je dejala.

Ko je bil zagledal nepričakovane nasprotnika, ki je bil stopil predenj, je začuden obstal. To oklevanje je trajalo dolgi dve mi-

nuti. Nato pa je mahoma pobesil glavo, kakor bi hotel pomeriti na sovraga, dvignil jo in se z brzino bliska zaletel proti njemu.

Pardaillan je počakal sunka s tisto čudovito mimostjo, ki ga je odlikovala v vsakem boju. Bodalo v njegovi desnici ni niti za trenutek vzdihnilo.

In res: bik, ki se je s pobešeno glavo zapodil proti njemu, se je v zaletu sam nataknil na dolgo, ostro nabrušeno rezilo vitezo-vega bodala!

Pardaillan ga je bil dočkal kakor kip; baš toliko da je umaknil prsi...

Kakor hitro je bik začutil jeklo v svojem telesu, se ni več ganil. Med vsem neštevilnim gledalstvom te čudne borbe je zavla- dala strašna tesnoba.

Kaj se je bilo zgodilo? Ali je bil bik ranjen? Ali je bil vobče zadet? Zakaj je stal tako nepremično na mestu?

In drzni plemič, ali je bil okamenel? Kaj je mislil? Zakaj ni sunil bika v drugo, v tretje, še in še? Mar je čakal, da se bik osveti in ga razmesari?

Nihče ni vedel odgovora na ta vprašanja.

Tesnoba molčanje je pritiskalo na množico. Vsi, od kralja do preprostega človeka, so komaj dihal.

Da povemo po pravici: vitez sam je bil v prav takšni negoto- vosti kakor njegovi gledalci.

Videl je, da mu tiči bodalo do ročnika v nasprotnikovih prsih.

Čutil je, kako bik trepeče in se šibi. Toda njegova moč je bila strašna; ni se upal misliti, da bi imel že dovolj. Kdo pa je vedel, ali je bila rana res tako težka? Zdej — zdaj se je utegnila zver vzdramiti iz svoje otrplosti in ga s smrtonosnim sunkom kazno- vati za njegovo predrznost!

CENE MALIM OGLASOM:

Za oglase, ki služijo v po- sredovalne in socialne namene občinstva vsaka beseda 50 par. Če naj pove naslov Oglasni od- delek »Jutra«, je plačati posebno pristojbino 2 Din. Če pa je oglaš priobčen pod šilro je plačati pri- stojbino za šilro 3 Din. Telefonske številke: 2492, 3492

Mali oglasi

Kdor hoče da se mu pošlje ali kako drugo informacijo tičečo se malih oglasov naj priloži v znamkah 2 Din sicer ne bo prejel odgovora! 2 Din

CENE MALIM OGLASOM:

Ženitve in dopisovanja ter oglasi trgovskega in reklamnega značaja: vsa- ka beseda 1 Din. Naj- manjši znesek 10 Din. Pristojbina za šilro 5 Din. Vse pristojbine je upola- sti obnem z naročilom, sicer se oglasi ne priob- čujejo. Št. ček. rač. pri Pošti, hranilnici v Ljublja- ni, 11842.

Službo dobi

Kletar
zanesljiv, tizen in pošten, ki je popolnoma zmožen opravljati vsa kletarska dela, dobi takoj službo. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Veletgovina vina«. 22224

Trg. učenca
s primerno šolsko izobrazbo, a hrano in stanovanjem v bližini sprejme mod- na trgovina. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Veletgovina vina«. 22177

Trgovski pomočnik
prvovrstnega dobi za mesecno stroko, dobi službo na de- želi v bližini Ljubljane. — Ponudbe z referencami na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Pomočniki«. 22140

Plačilno natakario
sprejem v vinico klet na Sv. Petra cesti št. 43. 22250

Sezijsko sobarico
iskemo. Reflektor se ni več v uporabi. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Sezijsko sobarico«. 22244

Učenca
z dobro šolsko izobrazbo (z dobri uspehom mehan- ske) sprejme takoj v ma- nufakturno trgovino. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Učenca«. 22235

Kontoristinja
evant. tudi začetnica, zmo- gna nedejne in italijanskega jezika. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Kontoristinja«. 22230

Gospodično
k otrokom 5-8 let, pošte- no, samo ljubiteljsko otrok, vaje kuje inuajo pred- nost, sprejme italijanskega govornika. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Gospodično«. 22263

Vajenca
za mizarstvo obrt. a hrano in stanovanjem v bližini sprejme takoj. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Vajenca«. 22255

Postojvodjo
na pokarno, z majhno kav- cijo sprejme. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Postojvodjo«. 22244

Sodar
samoizoljen in dobro izur- nen, pošten in tizen, dobi službo proti dobri plači za tukajšnje veletgovino s šilrom in vito. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Sodar«. 22277

Hlapca za trgovino
sprejem na Kette-Murnovi cesti 10. 22256

Učenko
dobro računalno, veliko in močno sprejem v trgo- vni s mešanim blagom. — Hrana in stanovanjem v bližini. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Učenko«. 22256

Hišnika
za enosobno hišo 18cm. Prednost imajo mehaniki in doletji. Informacije na Tržaški cesti 8. 22268

Kuharico

pošteno in zanesljivo 1880 orodniška postaja v Pucen- ču. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Kuharico«. 22221

2 kroj. pomočnika
dobro izurjena za veliko in malo fino delo, sprejme takoj. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Kroj. pomočnika«. 22140

Trgovski pomočnik
železnarja dobi mesto skladiščnika, oz. prodajalca. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Trgovski pomočnik«. 22400

Dekle za vse
veče nekoliko kuhinja — sprejme na majhno obitje. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Dekle za vse«. 22282

Gospo ali gđ.
s perfektnim znanjem slov., hrv. in nemškega jezika v govoru in pisavi ter vajeno vse pisarskih poslov. — Iščemo a. l. julijem 1929. — Ponudbe z navedbo dose- njega službovanja in delo- vanja je poslati na Upravo Vlastelinstva Mokrca, pošta Jesenice na Dolenjskem. 22281

Službo manipulant
ali skladiščnika iščem za takoj ali 1. julijem. Po- stojbina 10.000 Din kaveje. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Službo manipulant«. 22239

Več krojaških pomočnikov
za velika in majhna dela sprejme takoj Josko Znidar, krojač, Čuprija, Sribja. — V postojbino je tizeni pomočnik. 22227

Les. manipulant
obnem korrespondenta in knjigovodjo ter »Vorrei- sse« za trd les sprejme takoj. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Les. manipulant«. 22263

Čevljar. pomočnika
za splošna dela sprejme takoj J. Kaplan, Krak. 22223

Kot hišnika
gre starejša, pridna in po- stena ženska, vajena vseh hišnih del in ki govori slovensko in nemško. Po- nudi na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Kot hišnika«. 22024

Plačilna natakario
slovensko in nemško, a italijanskega jezika. Iše službo v Ljubljani ali kje drugje. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Plačilna natakario«. 22271

Posredovalnica
Ogrinc na Miklošičevi cesti št. 28 sprejme več natakario za Bled, Rogaško Slatino itd. 22260

Učenca
s primerno šolsko izobrazbo in ob lastni oskrbi sprejme takoj v manu- fakturno trgovino v Ljubljani. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Učenca«. 22262

2 fotograf. pomočnika
(returjerja) in 14-15letnega učenca sprejme šolsko izobrazbo a hrano in stanovanjem v bližini, drugo po dogovoru. — Sprejme foto. atelje Weiss, Polzela. 22279

Učenko
s 3 razredi mehanike šole sprejme trgovina čevljev K. Vukobratovič, Maribor, Alek- sandrova cesta 13. 22268

Oglarja
za stalno delo sprejme takoj. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Oglarja«. 22180

Najboljše kosilnice
»Deering New Ideal« dobi- te v leseniški trgovini Fr. Slapica, Ljubljana, Gospo- evska 1. 22293

Trgovski potniki

Potnika
ki stalno potuje po Slove- niji in ki bi prevzel epe- rijske predmete kot po- etanskega zaslugek, sprejem proti proviziji in dnevnici. — Le vpleteni ge. naj- najprej ponudbe pod »Dobro foreste« na oglaš. oddelku »Jutra«. 22446

Zaslugek
perila, pitelnih izdelkov, pisarniških potrebščin in razna druga zastopstva sprejem za vs. Sribjo. — Čevljene ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Zaslugek«. 22446

Velik zaslužek
do 200 Din dnevno sprej- nim podzelskim prodajal- cem, ki bi prodajali pre- kladane sredstva za po- končevanje mirne. Poljska- ja daje V. Kovac, Ljublja- na, Ključavničarska št. 2. 22485

Prva oblast. koncesijonirana šoferska šola
Camerik, Ljubljana (Jugo- avto), Dunajska cesta 36. Telefon 2236 Strokovnjaki teoretični pouč. in praktič- no vožnje na različnih mo- dernih avtomobilih, s pri- četom vsakega prvega 254

Nov radio-aparat
z anodno kurilno baterijo in prvovrstnim zvokom po- cenini napredaj v Mariboru, Koroska cesta 21 (pekarna). Na ogled med 11. in 13. uro. 22489

Delikates. trgovino
prvovrstno, na najpomot- nejši ulici v Mariboru, Gro- spoka ulica 5 prodam. — Informacije v trgovini. 22494

Nov radio-aparat
z anodno kurilno baterijo in prvovrstnim zvokom po- cenini napredaj v Mariboru, Koroska cesta 21 (pekarna). Na ogled med 11. in 13. uro. 22489

Kožuh
(Reiseplatz) za veliko po- stav kupim. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Kožuh«. 22492

34.000 Din posojila
za 1 leto iščem proti vknji- bi na prvo mesto. Obresti po dogovoru. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »34.000 Din posojila«. 22209

Motorno kolo
s priklopo, 8 HP, 3 brzine prodam za 11.000 Din. Na ogled v mehaniki delav- nice R. Perdan, Celje. 22181

Ariel motocikle
250, 300 in 500 cm de- Luxe, opremljene z elektr. »Lucas« razsvetljavo. In slovensko prodajajo po brez- konkurenčnih cenah 17.000, 21.000 in 23.000 Din. — Jugoauto, Ljubljana, Dun- ajseva cesta 36. 21992

Harley-Davidson
350 cm, v brezhibnem sta- nju, vožen 3000 km, radi- nabave močnejšega vozila prodaj Karl Osepek, Jee- nice (Hruška). 22248

Motorno kolo
v brezhibnem stanju, 350 do 300 cm³ kupim proti takojšnjemu plačilu. Po- nudi na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Motorno kolo«. 22260

Lahek avto
takšno prost. v popolnoma dobrem stanju, pripraven za teka ali trgovca, prodam za 12.000 Din. — Na ogled pri mehaniku Fr. Florjan- čiču, Dunajska cesta, poleg General Motors. 22247

Citroen avto
dvosedežen, v dobrem sta- nju ugodno prodam. — Po- nudi na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Citroen avto«. 22247

Motorno kolo
B. S. A. dobro ohranjeno, 250 cm³, proda Jovan, Vodmat 117. 22231

Hiša
pri farni cerkvi, pripravna za devljarsko obrt, napre- daj. Upoštevalo se bo samo dobra čevljarje, ker v cel- lo obični in epsoznega čev- ljara. — Reflektanti naj- pošljejo svoje naslove pod šilro »Din 30.000« na oglaš. oddelku »Jutra«. 22478

Odpadke

od parketov, bukovine in hrastovine, za kurjavo do- stavlja po nizki ceni na dom V. Scagnetti, parna žaga v Ljubljani — za go- renjskim kolodvorom. 108

Puhasto perje
razposiljam po povseju najmanj 5 kg po Din 38 kg izkoristite priliko — dokler traja zaloga L. Brozovič, Zagreb, Ilica 82 kmetina- stitnica perja. 189

Železna vrata
2 m visoka, 1 m široka, v dobrem stanju po nizki ce- ni prodam na Sv. Petra c. št. 71. 22410

Steklarska trgovina
v prometnem mestu napre- daj radi družinskih razmer. — Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra«. 22270

Stiskalnice za seno
novo, ajstem »Mayfair« prodam. Naslov pove oglaš. oddelku »Jutra«. 22428

Žgalnica za žganje
z vso opremo napredaj. — Dopise na oglaš. oddelku »Jutra« pod šilro »1000 l« na dan. 22451

Delikates. trgovino
prvovrstno, na najpomot- nejši ulici v Mariboru, Gro- spoka ulica 5 prodam. — Informacije v trgovini. 22494

Nov radio-aparat
z anodno kurilno baterijo in prvovrstnim zvokom po- cenini napredaj v Mariboru, Koroska cesta 21 (pekarna). Na ogled med 11. in 13. uro. 22489

Kožuh
(Reiseplatz) za veliko po- stav kupim. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Kožuh«. 22492

34.000 Din posojila
za 1 leto iščem proti vknji- bi na prvo mesto. Obresti po dogovoru. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »34.000 Din posojila«. 22209

Motorno kolo
s priklopo, 8 HP, 3 brzine prodam za 11.000 Din. Na ogled v mehaniki delav- nice R. Perdan, Celje. 22181

Ariel motocikle
250, 300 in 500 cm de- Luxe, opremljene z elektr. »Lucas« razsvetljavo. In slovensko prodajajo po brez- konkurenčnih cenah 17.000, 21.000 in 23.000 Din. — Jugoauto, Ljubljana, Dun- ajseva cesta 36. 21992

Harley-Davidson
350 cm, v brezhibnem sta- nju, vožen 3000 km, radi- nabave močnejšega vozila prodaj Karl Osepek, Jee- nice (Hruška). 22248

Motorno kolo
v brezhibnem stanju, 350 do 300 cm³ kupim proti takojšnjemu plačilu. Po- nudi na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Motorno kolo«. 22260

Lahek avto
takšno prost. v popolnoma dobrem stanju, pripraven za teka ali trgovca, prodam za 12.000 Din. — Na ogled pri mehaniku Fr. Florjan- čiču, Dunajska cesta, poleg General Motors. 22247

Citroen avto
dvosedežen, v dobrem sta- nju ugodno prodam. — Po- nudi na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Citroen avto«. 22247

Motorno kolo
B. S. A. dobro ohranjeno, 250 cm³, proda Jovan, Vodmat 117. 22231

Hiša
pri farni cerkvi, pripravna za devljarsko obrt, napre- daj. Upoštevalo se bo samo dobra čevljarje, ker v cel- lo obični in epsoznega čev- ljara. — Reflektanti naj- pošljejo svoje naslove pod šilro »Din 30.000« na oglaš. oddelku »Jutra«. 22478

Drednoti

Švicarske ure
najbolje kupite samo pri »Uplata«, Beograd, Kralja Petra 64. meranin. Zahte- vajte brezplačen cenik za ure na odplačilo in za go- tovine. 30339

2 špecerjski stelaži
in 2 pulta, vse v dobrem stanju ugodno prodaj Anton Medvešek, krojač, Trbo- vje 1. 22342

Otroško posteljo
fino, lezno, emajlirano, v- vlačkom, biazno in m- zicama za 700 Din prodaj Komitar, Krosor trg 10/11, čez dvorišče. 22454

Katera
dobra mati vzame za svo- jeja 3 leta stara prade- ja fantka. Naslov v oglaš. oddelku »Jutra«. 22453

Kupim
dobro mati vzame za svo- jeja 3 leta stara prade- ja fantka. Naslov v oglaš. oddelku »Jutra«. 22453

Enovprežno kočijo
lahko, je prav dobro ohr- anjeno, biazno in m- zicama za 700 Din prodaj Komitar, Krosor trg 10/11, čez dvorišče. 22454

Poravnalnik
(Abrehtmaschine) kupim. Vidmar, Pred škofijo 19. 22404

Kožuh
(Reiseplatz) za veliko po- stav kupim. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Kožuh«. 22492

34.000 Din posojila
za 1 leto iščem proti vknji- bi na prvo mesto. Obresti po dogovoru. Ponudbe na oglaš. oddelku »Jutra« pod »34.000 Din posojila«. 22209

Motorno kolo
s priklopo, 8 HP, 3 brzine prodam za 11.000 Din. Na ogled v mehaniki delav- nice R. Perdan, Celje. 22181

Ariel motocikle
250, 300 in 500 cm de- Luxe, opremljene z elektr. »Lucas« razsvetljavo. In slovensko prodajajo po brez- konkurenčnih cenah 17.000, 21.000 in 23.000 Din. — Jugoauto, Ljubljana, Dun- ajseva cesta 36. 21992

Harley-Davidson
350 cm, v brezhibnem sta- nju, vožen 3000 km, radi- nabave močnejšega vozila prodaj Karl Osepek, Jee- nice (Hruška). 22248

Motorno kolo
v brezhibnem stanju, 350 do 300 cm³ kupim proti takojšnjemu plačilu. Po- nudi na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Motorno kolo«. 22260

Lahek avto
takšno prost. v popolnoma dobrem stanju, pripraven za teka ali trgovca, prodam za 12.000 Din. — Na ogled pri mehaniku Fr. Florjan- čiču, Dunajska cesta, poleg General Motors. 22247

Citroen avto
dvosedežen, v dobrem sta- nju ugodno prodam. — Po- nudi na oglaš. oddelku »Jutra« pod »Citroen avto«. 22247

Motorno kolo
B. S. A. dobro ohranjeno, 250 cm³, proda Jovan, Vodmat 117. 22231

Hiša
pri farni cerkvi, pripravna za devljarsko obrt, napre- daj. Upoštevalo se bo samo dobra čevljarje, ker v cel- lo obični in epsoznega čev- ljara. — Reflektanti naj- pošljejo svoje naslove pod šilro »Din 30.000« na oglaš. oddelku »Jutra«. 22478

Penzionistu

ki ima veselje in znanje o vinogradništvu in posesti- vanju, vodi vse svoje posesti. Na razpolago ima 2 sobi, kuhinjo in nekaj zemlje po dogovoru. Živina in fundus sta na posesti